Petru ȘTEFĂROI

ȘTIINȚĂ, FILOSOFIE ȘI UMANISM ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ

de la modelul PASIV-SOCIOLOGIST la modelul PROACTIV-MULTIDISCIPLINAR
și de la „ASISTENT" SOCIAL la „PROFESIONIST" SOCIAL

COLECȚIA DEZVOLTARE SOCIALĂ

Petru Ştefăroi

ȘTIINȚĂ, FILOSOFIE ȘI UMANISM ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ

De la Modelul Pasiv-Sociologist la Modelul Proactiv-Multidisciplinar și de la „Asistent” Social la „Profesionist” Social

Referenți Științifici: Prof. Univ. Dr. Conţiu Tiberiu Şoitu, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Conf. Univ. Dr. Nicoleta Neamțu, Universitatea Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Prof. Univ. Dr. Viorel Guliciuc, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

2025
EDITURA LUMEN
în elita editurilor românești

Știință, Filosofie și Umanism în Asistența Socială
Petru Ștefăroi

Copyright Editura Lumen, 2024
Iaşi, Ţepeş Vodă, nr.2
Editura Lumen este acreditată CNCS

redactia@edituralumen.net
www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Redactor: Dana Mereuță
Design copertă: Dana Mereuță

Reproducerea oricărei părţi din prezentul volum prin fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de mediul de transmitere, este interzisă.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ŞTEFĂROI, PETRU
Ştiinţă, filosofie şi umanism în asistenţa socială : de la modelul Pasiv-Sociologist la modelul Proactiv-Multidisciplinar şi de la "Asistent" Social la "Profesionist" Social /
Petru Ştefăroi. - Iaşi : Lumen, 2025
Conţine bibliografie

ISBN 978-973-166-638-9
364

... nous nous sommes déjà appliqué
à faire sentir l'énorme complexité du Monde que nous cherchions à ressusciter. De ce dimension prodigieus il nous reste cependant, par un dernier effort de vision, à prendre plus explicitement conscience, face à l'ensemble tout entier.[1]

Pierre Teilhard de Chardin,
Le Phénomène Humain,
Paris, Editions du Seuil, 1956,
p.85

ACEASTA ESTE O

[1] ... ne-am străduit deja să facem simțită complexitatea enormă a Lumii pe care încercamsă o readucem la viață. Din această dimensiune prodigioasă, ne rămâne totuși, printr-un ultim efort de viziune, să devenim mai conștienți într-un mod explicit, în fața întregului ansamblu.

PREVIZUALIZARE

ȘTIINȚĂ, FILOSOFIE ȘI UMANISM ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ:
De la Modelul Pasiv-Sociologist la Modelul Proactiv-Multidisciplinar
și de la „Asistent" Social la „Profesionist" Social

STRUCTURA VOLUMULUI

În loc de prefață
Motivație / argumente/ oportunitate
Despre carte. Contribuții, mulțumiri, adresabilitate
Introducere generală

PARTEA I. Asistența socială ca fenomen socio-uman și ca teorie, practică și politică subsecvente teoriei, practicii și politicii sociale. Categorii, niveluri de analiză și modele teoretice – științifice, filosofice, umaniste

PARTEA A II-A. Ştiință și multidisciplinaritate științifică în teoria, practica și politica asistenței sociale. Modele științifice în teoria, practica și politica socială și în teoria, practica și politica asistenței sociale – modelul psihologic, modelul psihosociologic/ microsociologic și modelul sociologic/ macrosociologic

PARTEA A III-A. Filosofie și doctrină în asistență socială. Filosofii, idei, doctrine filosofice și modele doctrinal-filosofice în teoria, practica și politica socială și

în teoria, practica și politica asistenței sociale – modelul filosofic tradițional și religios, modelul filosofic sistemico-structuralist, critic și radical, modelul filosofic umanist

PARTEA A IV-A. Umanism și cultură în asistența socială. Modele umaniste în teoria, practica și politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenței sociale – modelul umanist-personalist, modelul umanist-existențial/existențialist, modelul umanist-etic/cultural, modelul umanist-feminist, modelul umanist-tehnologic, modelul neoumanist, modelul umanist-dual

Fragmentele cheie ale volumului

Epigrafele utilizate pe parcursul lucrării

Concluzii, propuneri

Referințele bibliografice ale volumului / Bibliografie generală

CUPRINS

ÎN LOC DE PREFAȚĂ 19
MOTIVAȚIE/ ARGUMENTE/ OPORTUNITATE 21
DESPRE CARTE. CONTRIBUȚII, MULȚUMIRI, ADRESABILITATE 30
INTRODUCERE GENERALĂ 37

PARTEA I
ASISTENȚA SOCIALĂ CA FENOMEN SOCIO-UMAN ȘI CA TEORIE, PRACTICĂ ȘI POLITICĂ SUBSECVENTE TEORIEI, PRACTICII ȘI POLITICII SOCIALE.
CATEGORII, NIVELURI DE ANALIZĂ ȘI MODELE TEORETICE – ȘTIINȚIFICE, FILOSOFICE, UMANISTE 57

INTRODUCERE ÎN PARTEA I 58

Capitolul 1. Asistența socială ca fenomen socio-uman şi ca teorie, practică și politică subsecvente teoriei, practicii și politicii sociale 60

1.1. Întrajutorarea sau asistența socială ca fenomen socio-uman „natural”, istoric și universal. Categorii de beneficiari, probleme sociale, binefăcătorul, specificul intervenției și organizarea 61

1.1.1. Întrajutorarea sau asistența socială ca fenomen socio-uman „natural”, istoric și universal 61
1.1.2. Categorii de beneficiari și probleme sociale 62
1.1.3. Binefăcătorul și specificul intervenției 63
1.1.4. Organizarea 64

1.2. Asistența socială sistematică şi instituționalizată. Teoria, practica și politica asistenței sociale sistematice și instituționalizate ca

subsecvențe ale teoriei, practicii și politicii sociale 65

1.2.1. Despre teoria, practica și politica asistenței sociale sistematice și instituționalizate 65

1.2.2. Asistența socială ca teorie, practică și politică subsecvente teoriei, practicii și politicii sociale. Despre teoria, practica şi politica socială 69

Capitolul 2. Teoria, practica și politica socială și teoria, practica și politica asistenței sociale – mari teme și categorii. Niveluri de analiză și modele teoretice – științifice, filosofice, umaniste 76

2.1. Teoria, practica și politica socială – mari teme și categorii 77

2.1.1. Omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea 77

2.1.2. Socialitatea/ conviețuirea – libertatea – acțiunea/ practica socială 84

2.1.3. Organizarea – solidaritatea și sistemul social – politica socială 86

2.2. Teoria, practica și politica asistenței sociale – mari teme și categorii 90

2.2.1. Clientul – situația de dificultate – problema socială 91

2.2.2. Intervenția – profesionistul – obiectivele și metodele asistenței sociale 92

2.2.3. Organizarea – sistemul asistenței sociale – managementul
şi politica asistenței sociale 95

2.3. Teoria, practica și politica socială și teoria, practica și politica asistenței sociale – niveluri de analiză și modele teoretice: științifice, filosofice, umaniste 97

Referințe bibliografice, Partea I 99

PARTEA A II-A

ȘTIINȚĂ ȘI MULTIDISCIPLINARITATE ȘTIINȚIFICĂ ÎN TEORIA, PRACTICA ȘI POLITICA ASISTÉNȚEI SOCIALE. MODELE ȘTIÍNȚIFICE ÎN TEORIA, PRACTICA ȘI POLITICA SOCIÁLĂ ȘI ÎN TEORIA, PRACTICA ȘI POLITICA ASISTENȚEI SOCIALE – MODELUL PSIHOLOGIC, MODELUL PSIHOSOCIOLOGIC/ MICROSOCIOLOGIC ȘI MODELUL SOCIOLOGIC/ MACROSOCIOLOGIC 103

INTRODUCERE ÎN PARTEA A II-A 104

Capitolul 3. Știința și modelul științific în teoria, practica și politica socială şi în teoria, practica și politica asistenței sociale. Discipline, niveluri de analiză și modele aferente 107

3.1. Știința și metoda/ metodologia științifică 109

3.1.1. Știința 109

3.1.2. Metoda/ metodologia științifică 110

3.2. Conceptul de model științific 111

3.2.1. Conceptul de nivel de analiză 111

3.2.2. Conceptul de paradigmă științifică 112

3.2.3. Conceptul de model științific 115

3.3. Ramuri ale științei, niveluri de analiză și domenii de cercetare și teoretizare. Științele sociale/ socio-umane și specificul modelului științific în sfera științelor sociale/ socio-umane 117

3.3.1. Ramuri ale științei, niveluri de analiză și domenii de cercetare și teoretizare 117

3.3.2. Științele sociale/ socio-umane și specificul modelelor în sfera științelor sociale/ socio-umane 117

3.4. Modelul științific în teoria, practica și politica socială și în teoria, practica și politica asistenței sociale 119

3.4.1. Ştiinţa şi modelul ştiinţific în teoria, practica şi politica socială 119
3.4.2. Ştiinţa şi modelul ştiinţific în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Discipline, niveluri de analiză şi modele aferente (psihologic, psihosociologic/ microsociologic, sociologic/ macrosociologic) 121

Capitolul 4. Psihologia, nivelul psihologic de analiză şi modelul psihologic în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 124

4.1. Psihologia. Orientări, metode, ramuri 126
4.1.1. Psihologia 126
4.1.2. Ramuri, domenii de cercetare şi teoretizare 128
4.1.2. Orientări, metode 129

4.2. Nivelul psihologic de analiză şi conceptul de model psihologic 136
4.2.1. Nivelul psihologic de analiză 136
4.2.2. Conceptul de model psihologic 137

4.3. Nivelul psihologic de analiză şi modelul psihologic în teoria, practica şi politica socială 143
4.3.1. Nivelul psihologic de analiză în teoria, practica şi politica socială 143
4.3.2. Modelul psihologic în teoria, practica şi politica socială 143
4.3.2.1. Omul/ persoana.....144
4.3.2.2. Bunăstarea, fericirea, împlinirea.....145
4.3.2.3. Normalitatea.....146

4.4. Nivelul psihologic de analiză şi modelul psihologic în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 148
4.4.1. Nivelul individual-psihologic de analiză şi intervenţie în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 148

4.4.2. Modelul psihologic în teoria, practica și politica asistenței sociale 149
4.4.2.1. Clientul.....150
4.4.2.2. Situația de dificultate a clientului și problema socială.....151
4.4.2.3. Intervenția.....151

Capitolul 5. Psihosociologia și microsociologia. Nivelul psiho-sociologic/ microsociologic de analiză și modelul psihosociologic/ microsociologic în teoria, practica și politica socială şi în teoria, practica și politica asistenței sociale 171

5.1.Psihosociologia și microsociologia 173
*5.1.1. Psihosociologia*173
5.1.2. Microsociologia 174

5.2. Nivelul psihosociologic/ microsociologic de analiză și conceptul de model psihosociologic/ microsociologic 176
5.2.1. Nivelul psihosociologic/ microsociologic de analiză 176
5.2.2. Conceptul de model psihosociologic/ microsociologic 177

5.3. Nivelul psihosociologic/ microsociologic de analiză și modelul psihosociologic/ microsociologic în teoria, practica și politica socială 178
5.3.1. Nivelul psihosociologic/ microsociologic de analiză și intervenție în teoria, practica și politica socială 178
5.3.2. Modelul psihosociologic/ microsociologic în teoria, practica și politica socială 181
5.3.2.1. Conviețuirea/ socialitatea/ microcomunitatea.....181
5.3.2.2. Libertatea și interacțiunea personală/ socială.....182
5.3.2.3. Practica/ intervenția socială.....183

5.4. Nivelul psihosociologic/ microsociologic de analiză și modelul psihosociologic/ microsociologic în teoria, practica și politica asistenței sociale 184

5.4.1. Nivelul psihosociologic/ microsociologic de analiză în teoria, practica și politica asistenței sociale 184

5.4.2. Modelul psihosociologic/ microsociologic în teoria, practica și politica asistenței sociale 185

5.4.2.1. Clientul în context socio-uman și clientul colectiv.....186

5.4.2.2. Relația/ interacțiunea profesionist-client/clienți.....194

5.4.2.3. Intervenția.....198

Capitolul 6. Sociologia și macrosociologia, nivelul sociologic/ macro-sociologic de analiză și modelul sociologic/macrosociologic în teoria, practica și politica socială şi în teoria, practica și politica asistenței sociale 201

6.1. Sociologia/ macrosociologia. Orientări, metode, ramuri 204

6.1.1. Sociologia și macrosociologia 204

6.1.2. Ramuri, domenii de cercetare și teoretizare 206

6.1.2. Orientări, metode 213

6.2. Nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză și conceptul de model sociologic 221

6.2.1. Nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză 221

6.2.2. Conceptul de model sociologic/ macrosociologic 223

6.3. Nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză și modelul sociologic în teoria, practica și politica socială 224

6.3.1. Nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză în teoria, practica și politica socială 224

*6.3.2. Modelul sociologic/ macrosociologic în teoria, practica și politica socială*226
6.3.2.1. Organizarea socială/ comunitară/ societală.....226
*6.3.2.2. Solidaritatea socială și sistemul social*227
6.3.2.3. Managementul social și politica socială.....229

6.4. Nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză și modelul sociologic în teoria, practica și politica asistenței sociale 230

6.4.1. Nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză în teoria, practica și politica asistenței sociale 231
6.4.2. Modelul sociologic/ macrosociologic în teoria, practica și politica asistenței sociale 232
6.4.2.1. Organizarea în sfera asistenței sociale.....233
6.4.2.2. Sistemul de asistență socială.....237
6.4.2.2. Managementul și politica asistenței sociale.....240

Referințe bibliografice, Partea a II-a 244

PARTEA A III-A
FILOSOFIE ȘI DOCTRINĂ ÎN ASISTENȚĂ SOCIALĂ. FILOSOFII, IDEI, DOCTRINE FILOSOFICE ȘI MODELE DOCTRINAL-FILOSOFICE ÎN TEORIA, PRACTICA ȘI POLITICA SOCIALĂ ȘI ÎN TEORIA, PRACTICA ȘI POLITICA ASISTENȚEI SOCIALE – MODELUL FILOSOFIC TRADIȚIONAL ȘI RELIGIOS, MODELUL FILOSOFIC SISTEMICO-STRUCTURALIST, CRITIC ȘI RADICAL, MODELUL FILOSOFIC UMANIST 261

INTRODUCERE ÎN PARTEA A III-A 262

Capitolul 7. Filosofia, nivelul filosofic de analiză şi modelul filosofic în teoria, practica și politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenței sociale. Orientări/ modele doctrinal-filosofice și

forme/ metode aferente în teoria, practica și politica asistenței sociale 271

7.1. Despre filosofie 274

7.2. Nivelul filosofic de analiză, ramurile filosofiei, paradigma filosofică fundamentală și conceptul de model filosofic cadru 278

7.2.1. Nivelul filosofic de analiză 278
7.2.2. Ramurile filosofiei 280
7.2.3. Paradigma filosofică fundamentală și conceptul de model filosofic cadru 282

7.3. Filosofia socială și modelul filosofic cadru în sfera teoriei, practicii și politicii sociale 284

7.3.1. Filosofia socială și modelul filosofic cadru în sfera teoriei, practicii și politicii sociale 284
7.3.2. Omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea 288
7.3.2.1. Perspectiva/ componenta metafizică și fundamentativă.....291
7.3.2.2. Perspectiva/ componenta ontologico-fenomenologică.....292
7.3.2.3. Perspectiva/ componenta axiologico-teleologică.....293
7.3.3. Socialitatea/ conviețuirea – libertatea – acțiunea/ practica socială 294
7.3.3.1. Perspectiva/ componenta metafizică și fundamentativă.....297
7.3.3.2. Perspectiva/ componenta ontologico-fenomenologică.....298
7.3.3.3. Perspectiva/ componenta axiologico-teleologică.....300
7.3.4. Organizarea – solidaritatea şi sistemul social – politica socială 302
7.3.4.1. Perspectiva/ componenta metafizică și fundamentativă.....304
7.3.4.2. Perspectiva/ componenta ontologico-fenomenologică.....305
7.3.4.3. Perspectiva/ componenta axiologico-teleologică.....307

7.4. Modelul filosofic cadru în sfera teoriei, practicii și politicii asistenței sociale 308

7.4.1. Nivelul filosofic de analiză şi problematica „socială" din perspectivă filosofică. Teoria, practica și politica asistenței sociale din perspectiva modelului filosofic cadru 308

7.4.2. Clientul – situația de dificultate – problema socială 312

7.4.2.1. Perspectiva/ componenta metafizică și fundamentativă.....312

7.4.4.2. Perspectiva/ componenta ontologico-fenomenologică.....314

7.4.2.3. Perspectiva/ componenta axiologico-teleologică.....315

7.4.3. Intervenția – profesionistul – obiectivele și metodele asistenței sociale 317

7.4.3.1. Perspectiva/ componenta metafizică și fundamentativă.....317

7.4.3.2. Perspectiva/ componenta ontologico-fenomenologică.....318

7.4.3.3. Perspectiva/ componenta axiologico-teleologică.....321

7.4.4. Organizarea – sistemul de asistență socială – managementul şi politica asistenței sociale 324

7.4.4.1. Perspectiva/ componenta metafizico-fundamentativă.....324

7.4.4.2. Perspectiva/ componenta ontologico-fenomenologică.....327

7.4.4.3. Perspectiva/ componenta axiologico-teleologică.....329

7.5. Orientări/ modele doctrinal-filosofice și forme/ metode aferente în teoria, practica și politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenței sociale – asistența socială tradițională, asistența socială structurală, asistența socială umanistă 332

7.5.1. Cele trei mari filosofii: filosofia clasică, filosofia modernă, filosofia postmodernă 332

7.5.1.1. Filosofia clasică sau despre filosofie ca iubire de înțelepciune și cunoaștere exhaustivă. Etica bunului simț/ simțului comun.....332
7.5.1.2. Filosofia modernă sau despre filosofie ca disciplină distinctă a cunoașterii raționale fundamentale și „paradigmatice”. Etica imperativelor categorice și universaliilor morale
.....335
7.5.1.3. Filosofia postmodernă sau despre filosofie ca discurs euristic de deconstrucție, fragmentare și particularizare/ individualizare. Etica situațională și personalistă.....338

7.5.2. Cele trei mari filosofii și cele trei mari forme/ doctrine/ metode de asistență socială: asistența socială tradițională, asistența socială structurală, asistența socială umanistă 341

Capitolul 8. Filosofiile/ ideile contemporane de sorginte/orientare clasică/conservatoare/religioasă și modelul filosofic clasic/ conservator/ religios în teoria, practica și politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenței sociale. Asistența socială tradițională/ religioasă 344

8.1 Filosofii/ idei contemporane de sorginte/ orientare clasică/ conservatoare/ religioasă 346

8.1.1. Conservatorismul social-filosofic și etica tradițională 347
8.1.2. Ideile/ filosofiile umanitarist-filantropice 348
8.1.3. Umanismul și personalismul religios, eticile religioase și teologiile social-filantropice 348

8.2. Modelul (conceptul de model) doctrinal-filosofic conservator/ tradițional/ religios 349

8.3. Modelul filosofic tradițional/ religios în sfera teoriei, practicii și politicii sociale 351

8.3.1. Omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea 351
8.3.2. Socialitatea/ conviețuirea – libertatea – acțiunea/ practica socială 354

8.3.3. Organizarea – solidaritatea și sistemul social – politica socială 356

8.4. Modelul filosofic clasic/ tradițional/ religios în sfera teoriei, practicii și politicii asistenței sociale. Asistența socială tradițională/ religioasă 360

8.4.1. Clientul – situația de dificultate – problema socială 362
8.4.2. Intervenția – profesionistul – obiectivele și metodele asistenței sociale 363
8.4.3. Organizarea – sistemul de asistență socială – managementul şi politica asistenței sociale 365

Capitolul 9. Filosofiile/ ideile de sorginte/ orientare modernă raționalistă, sistemico-structuralistă și criticistă și modelul filosofic sistemico-structuralist, critic și radical în teoria, practica și politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenței sociale. Asistența socială sistemică, structurală, critică şi radicală 366

9.1. Filosofiile/ ideile de sorginte/ orientare modernă raționalistă, sistemico-structuralistă și criticistă 368

9.1.1. Raționalismul, Iluminismul filosofic și filosofia pozitivă 369
9.1.2. Teoria sistemelor, structuralismul și instituționalismul 370
9.1.3. Ideile și filosofiile sociale critice și radicale 371

9.2. Modelul filosofic structuralist, critic-structuralist și radical în sfera teoriei, practicii și politicii sociale 372

9.2.1. Omul/persoana – bunăstarea împlinirea – normalitatea 372
9.2.2. Socialitatea/ conviețuirea – libertatea – acțiunea/
practica socială 375
9.2.3. Organizarea – solidaritatea și sistemul social – politica socială 377

9.3. Modelul filosofic structuralist, critic-structuralist și radical în sfera teoriei, practicii și politicii asistenței sociale. Asistența socială structurală, critică și radicală 380

9.3.1. Clientul – situația de dificultate – problema socială 382

9.3.2. Intervenția – profesionistul – obiectivele și metodele asistenței sociale 383

9.3.3. Organizarea – sistemul de asistență socială – managementul şi politica asistenței sociale 385

Referințe bibliografice, Partea a III-a 387

PARTEA A IV-A

UMANISM ȘI CULTURĂ ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ. MODELE UMANISTE ÎN TEORIA, PRACTICA ȘI POLITICA SOCIALĂ ŞI ÎN TEORIA, PRACTICA ŞI POLITICA ASISTENȚEI SOCIALE – MODELUL UMANIST-PERSONALIST, MODELUL UMANIST-EXISTENȚIAL/EXISTENȚIALIST, MODELUL UMANIST-ETIC/CULTURAL, MODELUL UMANIST-FEMINIST, MODELUL UMANIST-TEHNOLOGIC, MODELUL NEOUMANIST, MODELUL UMANIST-DUAL 399

INTRODUCERE ÎN PARTEA A IV-A 400

Capitolul 10. Umanism, cultură, umanism social și modelul (conceptul de model) umanist (în sfera socială). Orientări/ doctrine social-umaniste și modele social-umaniste aferente – personalist, existențialist, etic și cultural, feminist, tehnologic, neoumanist, dualist. Orientări/ doctrine umaniste și modele umaniste aferente – personalist, existențialist, etic și cultural, feminist, tehnologic, neoumanist, dualist 402

10.1. Umanismul și cultura, gândirea/ filosofia de orientare umanistă și social-umanistă și umanismul social 403

10.1.1. Umanismul 403
10.1.2. Umanismul și cultura 408
*10.1.3. Gândirea/ filosofia de orientare umanistă și social-umanistă*411
10.1.4. Umanismul social 416

10.2. Modelul (conceptul de model) umanist şi modelul umanist în sfera socială. Modelul social-umanist 418

10.2.1. Modelul (conceptul de model) umanist 418
10.2.2. Modelul umanist în sfera socială – modelul social-umanist 419

10.3. Orientări/ doctrine umaniste și modele umaniste aferente – personalist, existențialist, etic și cultural, feminist, tehnologic, neoumanist, dualist 421

Capitolul 11. Umanismul personalist și modelul umanist-personalist în teoria, practica și politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenței sociale. Asistența socială centrată pe persoană/client 422

11.1. Umanismul personalist și modelul umanist-personalist (conceptul de model umanist-personalist) 424

11.1.1. Personalismul (ateu) 425
11.1.2. Filosofiile/ disciplinele de orientare umanist-personalistă 426
11.1.3. Umanismul personalist și conceptul de model umanist-personalist. Modelul umanist-personalist 427

11.2. Modelul umanist-personalist în sfera teoriei, practicii și politicii sociale 429

11.2.1. Omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea 429
11.2.2. Socialitatea/ conviețuirea – libertatea – acțiunea/ practica socială 435
11.2.3. Organizarea – solidaritatea și sistemul social – politica socială 438

11.3. Modelul umanist-personalist în teoria, practica și politica asistenței sociale – asistența socială centrată pe persoană/ client 441
11.3.1. Clientul – situația de dificultate – problema socială 442
11.3.2. Intervenția – profesionistul – obiectivele și metodele asistenței sociale 443
11.3.3. Organizarea – sistemul de asistență socială – managementul şi politica asistenței sociale 447

Capitolul 12. Umanismul existențial/existențialist și modelul umanist-existențial/existențialist în teoria, practica și politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenței sociale. Asistența socială centrată pe situație/ contextul socio-uman 452

12.1. Umanismul existențial/ existențialist și modelul umanist-existențial/ existențialist (conceptul de model umanist-existențial/ existențialist) 454
12.1.1. Existențialismul 455
12.1.2. Filosofiile/ disciplinele de orientare umanist-existențială/ existențialistă 456
12.1.3. Umanismul existențial/ existențialist și conceptul de model umanist-existențial/ existențialist. Modelul umanist-existențial/ existențialist 459

12.2. Modelul umanist-existențial/existențialist în sfera teoriei, practicii și politicii sociale 461
12.2.1. Omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea 461

12.2.2. Socialitatea/ conviețuirea – libertatea – acțiunea/ practica socială 463
12.2.3. Organizarea – solidaritatea şi sistemul social – politica socială 469

12.3. Modelul umanist-existențial/existențialist în teoria, practica și politica asistenței sociale. Asistența socială existențială/ centrată pe situație și contextul socio-uman 475
12.3.1. Clientul – situația de dificultate – problema socială 475
12.3.2. Intervenția – profesionistul – obiectivele și metodele asistenței sociale 476
12.3.3. Organizarea – sistemul de asistență socială – managementul şi politica asistenței sociale 486

Capitolul 13. Umanismul etic/cultural, umanismul feminist, umanismul tehnologic și neoumanismul/ umanismul integral. Modelul umanist-etic/cultural, modelul umanist-feminist, modelul umanist-tehnologic și modelul neoumanist/ umanist-integral în teoria, practica și politica socială și în teoria, practica și politica asistenței sociale 492

13.1. Umanismul etic și umanismul cultural și modelul umanist-etic/cultural în teoria, practica și politica socială și în teoria, practica și politica asistenței sociale. Asistența socială centrată pe valori 495
13.1.1. Umanismul etic și umanismul cultural și conceptul de umanism etic/cultural 495
*13.1.2. Modelul umanist-etic/cultural în teoria, practica și politica socială*501
13.1.3. Modelul umanist-etic/cultural în teoria, practica și politica asistenței sociale. Asistența socială centrată pe valori 503

13.2. Umanismul feminist și modelul umanist-feminist în teoria, practica și politica socială și în

teoria, practica și politica asistenței sociale. Asistența socială feministă 506

13.2.1. Feminismul, umanismul feminist și conceptul de model umanist-feminist 506

13.2.2. Modelul umanist-feminist în teoria, practica și politica socială 512

13.2.3. Modelul umanist-feminist în teoria și practica asistenței sociale. Asistența socială feministă 514

13.3. Umanismul tehnologic și modelul umanist-tehnologice în teoria, practica și politica socială și în teoria, practica și politica asistenței sociale. Asistența socială bazată pe tehnologie 516

13.3.1. Umanismul tehnologic și conceptul de model umanist-tehnologic 516

13.3.2. Modelul umanist-tehnologic în teoria, practica și politica socială 519

13.3.3. Modelul umanist-tehnologic în teoria, practica și politica asistenței sociale. Asistența socială bazată pe tehnologie 520

13.4. Neoumanismul/ umanismul integral și modelul neoumanist/umanist-integral în teoria, practica și politica socială și în teoria, practica și politica asistenței sociale. Asistența socială umanist-integrală 523

13.4.1. Neoumanismul/ umanismul integral și conceptul de model neoumanist/ umanist integral 523

13.4.2. Modelul neoumanist/ umanist integral în teoria, practica și politica socială 531

13.4.3. Modelul neoumanist/ umanist integral în teoria, practica și politica asistenței sociale. Asistența socială neoumanistă/ umanist-integrală 532

Capitolul 14. Umanismul dual și modelul umanist-dual în teoria, practica și politica socială și în teoria, practica și politica asistenței sociale (în spațiul est-european – și românesc – contemporan) 535

14.1. Umanismul dual și modelul (conceptul de model) umanist-dual. Culturi, umanisme, modele umanist-duale 539

14.1.1. Umanismul dual 539
14.1.2. Modelul (conceptul de model) umanist-dual 541
14.1.3. Culturi, umanisme, modele umanist-duale 556

14.2. Umanismul, umanismul dual și modelul umanist-dual în spațiul est-european – și românesc – contemporan 557

14.2.1. Umanismul și umanismul dual în spațiul est-european –
și românesc – contemporan 557
14.2.2. Modelul umanist-dual în spațiul est-european – și românesc – contemporan 565

14.3. Modelul umanist-dual în teoria, practica și politica socială din spațiul est-european – și românesc – contemporan 585

14.3.1. Omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea 590
14.3.2. Socialitatea/ conviețuirea – libertatea – acțiunea/
practica socială 600
14.3.3. Organizarea – solidaritatea și sistemul social – politica socială 610

14.4. Modelul umanist-dual în teoria, practica și politica asistenței sociale (din spațiul est-european – și românesc – contemporan). Asistența socială umanist-dual 623

14.4.1. Clientul – situația de dificultate – problema socială 628
14.4.2. Intervenția – profesionistul – obiectivele și metodele asistenței sociale 631
14.4.3. Organizarea – sistemul de asistență socială – managementul şi politica/ filosofia asistenței 636

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE, PARTEA A IV-A 643

FRAGMENTELE CHEIE ALE VOLUMULUI 665

Epigrafele utilizate pe parcursul lucrării 696

CONCLUZII, PROPUNERI 699

De la Modelul Pasiv-Sociologist la Modelul Proactiv-Multi-disciplinar. Propunere: conceptul/ formula „Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinară” 705

De la „Asistent” Social la „Profesionist” Social 709

Referințele bibliografice ale volumului / biblografie generală 711

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

„Petru Ştefăroi propune o lucrare teoretică despre rolul filosofiei în reglementarea practicii de asistenţă socială. El susţine că valorile de bază şi obiectivele fundamentale ale asistenței sociale au baze filosofice. În consecinţă, autorul solicită integrarea gândirii multidisciplinare, complexe şi umaniste în educaţia profesională a asistenţilor sociali. Scopul final este ca ei/ele să realizeze nu numai obiectivele conjuncturale ale subzistenţei, ci şi să urmărească obiective mai înalte legate de schimbarea umană."

(Nicoleta Neamţu și Maria-Carmen Pantea, „Editorial: Niveluri ale practicii în asistenţa socială şi eficacitatea acestora", în *Revista de Asistență Socială*, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială/ Universitatea din București și Editura Polirom, nr.4, 2018, pp. 7-10. Prefațare a articolului*Rolul filosofiei în formarea profesională şi a eficacității intervenţiei asistentului social*).

„Evidențiind importanța perspectivelor macroteoretice care stau la baza activității de asistență socială, […] *Petru Ştefăroi analizează caracteristicile ideologico-doctrinale a trei modele teoretice identificabile ca fiind coexistente în asistența socială (etic-religios, critic-structuralist și umanist-existențial) și a acestora. împletindu-se în activitatea de asistență socială care duce la apariția unor modele teoretice sintetice."*

(Georgiana-Cristina Rentea și Daniela Gaba „Editorial", în *Revista de Asistență Socială*, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială/ Universitatea din București și Editura Polirom nr. 2, 2019, pp. 3-6. Prefațare a articolului *Dimensiunea ideologico-doctrinală a asistenţei sociale. Teoria, metoda şi practica asistenţei sociale contemporane – între modelul etic-religios şi modelul neoumanist*).

„Acest număr al Revistei de Asistenţă Socială se deschide cu un articol care tratează intervenţia şi schimbarea în asistenţă socială comunitară dintr-o perspectivă umanistă. Autorul, Petru Ştefăroi, aduce atât o perspectivă teoretică, cât şi perspectivă practică privind rolurile, activităţile, calităţile şi conduitele asistentului social comunitar.”

(Conțiu Tiberiu Şoitu și Romeo Asiminei, „Editorial: ComunităţişiAsistenţă Socială”, în *Revista de Asistență Socială*, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială/ Universitatea din București și Editura Polirom, nr. 2, 2018, pp. 3-6; Prefațare a articolului *Perspectiva umanistă asupra intervenţiei şi schimbării în asistenţa socială comunitară. Roluri, activităţi, calităţi şi conduite ale asistentului social comunitar*).

Petru Ştefăroi, vine şi lansează o teorie a fericirii în asistenţa socială prin volumul său „Teoria Fericirii în Asistenţa Socială. De la managementul îngrijirii la managementul fericirii” publicată la Editura Lumen din Iaşi. Petru Ştefăroi ne propune să vedem lumea socială dintr-o nouă perspectivă, ne propune o „teorie a fericirii”. Tema centrală a cărţii descrie strânsa legătură care există între asistenţa socială, psihologie şi filosofie. […] Volumul menţionat pune accent pe valorile individului uman, specialistul din domeniul social, şi anume: creativitatea, toleranţa şi iubirea. Mai mult de atât este accentuată ideea de dezvoltare personală a participantului la îmbunătăţirea stării sociale. Autorul propune deplasarea accentului de pe teoria îngrijirii spre teoria fericirii, considerând că este necesară dezvoltarea „dreptului la fericire” și în asistența socială. […] Nu în ultimul rând am remarcat faptul că Petru Ştefăroi consideră că aderarea la teoria fericirii determină procese esenţiale pentru specialistul din domeniul social şi anume evoluţia, creşterea şi dezvoltarea personală generală.

(Simona Ponea, Recenzie (fragment) la volumul „Teoria Fericirii în Asistenţa Socială. De la managementul îngrijirii la managementul fericirii” de Petru Ştefăroi, publicat la Editura Lumen din Iaşi în 2009).

„Petru Ștefăroi, într-o ambițioasă tentativă de abordare a unor teme de actualitate în asistența socială, în capitolul intitulat « Abordări şi metode umaniste şi neoumaniste în managementul organizaţiilor de asistenţă socială », propune o reflecție bazată atât pe vasta experiență de practician în domeniul asistenței sociale la DGASPC Suceava (Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Suceava, n.a.) cât și pe cercetările sale asupra dimensiunilor meta-toretice [...] ale asistenței sociale. Acesta, reușește să convingă cititorul nu numai în ceea ce privește relația specială cu dimensiunea meta-teoretică a asistenței sociale, ci și în legătură cu pasiunea auto-reflecției asupra unui domeniu în care « valorile, principiile și obiectivele manageriale umaniste trebuie să fie așezate în prim-plan »”.

(Viorel Guliciuc, „Prefață”, în Viorica-Cristina Cormoș (coord.), *Teorie și practică în managementul serviciilor de asistență socială,* Editura Presa Universitară Clujeană a Universității Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca, 2019, pp. 5-8. Prefațare a capitolului *Abordări şi metode umaniste şi neoumaniste în managementul organizaţiilor de asistenţă socială*).

MOTIVAȚIE/ ARGUMENTE/ OPORTUNITATE

Din funcția de Director Executiv Adjunct (social) al DirecțieiGenerale de Asistență Socială şi Protecția Copilului a Județului Suceava, exercitată pe parcursul a aproximativ un an, de șef de serviciu, pe care am deținut-o 17 ani în cadrul aceleiași instituții de asistență socială, de președinte al Comisiei de Elaborare a Strategiei Județene Suceava de Dezvoltare a Serviciilor Sociale, de șef ori membru în numeroase comisii de angajare, de membru al Consiliului de Administrație al acestei instituții,am ajuns la concluzia că asistența socială din acest județ, și, prin extensie, din România, are nevoie de o schimbare radicală, de paradigmă, de trecere de la centrarea pe elementara și pasiva „asistență” la centrarea pe „împuternicire”, autonomizare și integrare socială/profesională a beneficiarilor, persoanelor aflate în dificultate, precum și de o schimbare radicală în ceea ce privește profesiunea ori profesionistul tipic care operează în acest sistem, asistentul social. Aici necesitând o schimbare nu doar de statut, competențe și atribuții, ci și de denumire.

Ca urmare a acestei constatări, acestei stări de fapt și acestor nevoi de schimbare, mi-am propus să mă implic cu cunoștințele și experiența proprie profesională, să contribui, să concep și să realizez o teorie, un model de asistență socială care să răspundă acestor cerințe sau imperative. Pentru atingerea acestui obiectiv am început, gradual, să concep,să construiesc un amplu proiect care să vizeze edificarea unei teorii, unei paradigme, unui model, care să răspundă acestei nevoi de schimbare, de înnoire a asistenței sociale din spațiul românesc contemporan și de perspectivă.

Am considerat încă de la început că paradigma, gândirea, abordarea, metoda cea mai potrivită este cea umanistă, cu cele două mari direcții ale acesteia, respectiv cea umanitară/ umanitaristă, solidaristă și cea existențialist-personalistă. Aceasta din urmă necesitând să fie mult promovată în spațiul românesc deoarece este puțin aplicată la modul efectiv, chiar dacă elemente ale acesteia sunt mult clamate în literatura de specialitate, programe și legislație.

Pentru ambele direcții am început să lucrez, să cercetez și să concep studii pentru a fi aduse în atenția comunității profesionale, decizionale și științifice/ academice, publicând pe parcursul timpul o serie de articole și cărți, beneficiind în acest scop de suportul unor importante publicații și edituri din România, în principal *Revista de Asistență Socială*, a Facultății de Sociologie și Asistență Socială/ Universitatea din București, publicată de Editura Polirom, Editura Științifică Lumen din Iași, precum și Editura Presa Universitară Clujeană a Universității Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca. În Revista de Asistență Socială am publicat începând din 2007 un număr de șapte articole.La Editura Lumen am publicat, în 2009,volumul *Teoria Fericirii în Asistența Socială. De la managementul îngrijirii la managementul fericirii*. Am contribuit cu un substanțial capitol la volumul colectiv, coordonat de Conf. Univ. Dr. Viorica-Cristina Cormoș, *Teorie și practică în managementul serviciilor de asistență socială*, publicat la Editura Presa Universitară Clujeană a Universității Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca, 2019. Tot în cadrul acestui proiect am elaborat și am publicat câteva cărți prin Amazon CreateSpace și Amazon KDP.

În intervalul 2017-2020 proiectul a beneficiat de un important aport academico-doctoral, prin înscrierea, fară scopul de a obțineo diplomă și un titlu de doctor[2], la

[2] Am desfășurat trei ani de studiu și cercetare pentru dezvoltarea proiectului în cadru academic-doctoral fără însă a finaliza acest

Școala Doctorală de Ştiințe socio-umane a Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, domeniul de doctorat Filosofie, și, ulterior, prin transfer, în 2018, la Școala Doctorală de Filosofie și Științe Social-Politice a Universității „Alexandru Ioan Cuza din Iași”, domeniul de doctorat Filosofie.

Atât prin suportul academico-doctoral, cât și prin activitatea individuală intensă de studiu, documentare și cercetare, am valorificat cunoștințele și experiența profesională acumulată pentru a contura, prin această lucrare, un model teoretic pe care îmi doresc să îl aduc în atenția comunității decizionale, profesionale și academice. Consider că am configurat fundamentele unei noi paradigme în domeniul asistenței sociale, o paradigmă pe care o consider potrivită pentru România secolului XXI, ca membră a Uniunii Europene, și care propune conceptul de „Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinară”. În cadrul acestei paradigme, sugerez și un nou model de „asistent” social, adaptat provocărilor actuale.Pe lângă propunerea de schimbare a structurii și obiectivelor de intervenție, am introdus și argumentat elemente inovatoare de statut, competențe și atribuții pentru această profesie, propunând ca titulatura actuală de

---

parcurs prin susținerea tezei, nu pentru că nu aș fi putut urmări propunerea și argumentarea unei teze (așa cum este practica predominantă în școlile doctorale din România), ci pentru că scopul meu nu a fost obținerea unui titlu doctoral sau a unei diplome. În schimb, am urmărit dezvoltarea, într-o paradigmă filosofică și multidisciplinară, a unui model de asistență socială adaptat contextului românesc contemporan. Proiectul și lucrarea au fost finalizate în conformitate cu obiectivele stabilite, chiar dacă suportul academic-doctoral a fost întrerupt în 2020 ca urmare a nepromovării Raportului 3. Motivația principală a proiectului a fost dezvoltarea unui cadru filosofic și științific multidisciplinar pentru îmbunătățirea teoriei și practicilor în asistența socială din România. Din acest motiv, am ales să prioritizez finalizarea cercetării și elaborarea modelului în afara cadrului academic-doctoral, renunțând la formalitățile „scolastice” restrictive necesare obținerii titlului de doctor prin susținerea unei teze.

„Asistent Social” să fie înlocuită cu cea de „Profesionist Social”.

Această denumire, în opinia mea, reflectă mult mai adecvat gama de activități complexe și variate pe care un „profesionist” social ar trebui să le desfășoare în prezent. Noua titulatură ar reda mai precis rolul activ, pluridisciplinar și complex al acestui specialist, ale cărui activități se bazează pe cunoștințe din psihologie, sociologie, filosofie, consiliere, drept, economie și management. Scopul central al acestui profesionist ar fi să promoveze schimbarea, împuternicirea, autonomizarea și reintegrarea socială, depășind cu mult simpla funcție de „asistență” pasivă, care se poate dovedi limitativă.

Aceste propuneri sunt expuse și argumentate mai pe larg în secțiunea „Concluzii și Propuneri” a lucrării, în urma desfășurării întregului sistem teoretic și argumentativ de susținere prezentat în cele patru părți majore ale acestei lucrări. Această structură a fost concepută pentru a susține în mod coerent noua paradigmă și pentru a sublinia importanța reorientării profesiei de asistent social spre o abordare activă și multidisciplinară, astfel încât să răspundă în mod adecvat nevoilor complexe ale societății actuale.

Mai multe elemente motivaționale și argumente pentru necesitatea și importanța unei schimbări de paradigmă și model în asistența socială din spațiul românesc contemporan le aducem în atenție în mod mai explicit în cele se urmează.

1. Având prin specificul activității conexiuni aproape zilnice cu asistenții sociali din cadrul primăriilor, primind de la aceştia rapoarte de anchetă socială efectuată la domiciliul persoanelor care întocmesc dosare în vederea încadrării în grad de handicap una dintre problemele cu care ne confruntăm în calitate de serviciu care trebuie să evalueze aceste persoane inclusiv prin preluarea unor informații din rapoartele de

asistență socială provenite de la asistenții sociali comunitari este aceea că în unele dintre aceste instrumente de evaluare „socială”, cu model prevăzut în legislația specifică, unde există și o componentă psiho-comportamentală importantă, aceasta rămâne uneori necompletată, justificarea cea mai frecventă invocată fiind de genul: „noi suntem asistenți sociali nu psihologi, avem pregătire socială, sociologică, nu psihologică”. Această atitudine și conduită are, desigur, explicația principală în faptul că învățământul românesc de asistență socială funcționează, se desfășoară aproape în totalitate în aria curriculară sociologică, administrativo-instituționalistă și economică, psihologia și psihosociologia, cu ramificațiile și aplicațiile lor, fiind foarte puțin prezente în programele de studii ale facultăților de profil.

Fără să realizăm poate în suficientă măsură, societatea românească tinde să se îndrepte spre acel stadiu de dezvoltare și acel tip de societate în care structura nevoilor, a trebuințelor și aspirațiilor majorității populației indică și relevă caracteristici ale unei orânduiri de tip occidental în care oamenii nu mai sunt preocupați în mod endemic doar de procurarea bunurilor necesare supraviețuirii, hrană, îmbrăcăminte, locuință, serviciile de asistență socială nemaitrebuind să se concentreze doar pe suplinirea eventualelor lipsuri aferente acestor nevoi de bază; într-o societate dezvoltată, complexă și diversă spre care tinde în mod inevitabil şi cea românească, lista, structura şi ierarhia nevoilor este mult mai lungă și mai sofisticată, serviciile de asistentă socială sunt nevoite să răspundă la solicitări care vizează, de această dată, și satisfacerea unor nevoi de ordin psihologic, cultural, moral, spiritual și, mai ales, uman, fiind puse în situația să schimbe oameni și mentalități, să-i facă capabili de acțiune și autodeterminare, să se ocupe nu doar de hrănirea lor, ci şi de bunăstarea lor sufletească, de fericirea ori

emanciparea lor, să-i scoată din inerție și dependență psihologică cronică de stat ori de miracole cerești, operând de pe poziția unor valori și comandamente etic-umane pro-active precum demnitate, responsabilitate, asumare de sine, autodeterminare, emancipare etc. – valori directoare ale gândirii, filosofieișipoliticii sociale de orientare autentic umanistă în societatea contemporană, care însă nu acționează singure, ci în principal prin conștiința, cunoștințele, pregătirea, personalitatea și conduita asumată și responsabilă a specialistului, a asistentului social – produse și ale pregătirii lor şcolare, universitare, care dacă este realizată prin desconsiderarea factorului psihologic, individual, uman, spiritual conduce la situații precum cele evocate la începutul acestei secțiuni, adică evaluarea și intervenția asistenților sociali să se limiteze la componenta „socială”, eventul economică.

Soluția pentru evitarea unor astfel de situații este aceea a pregătirii multidisciplinare a profesioniștilor din sfera asistenței sociale. O astfel de pregătire științifică, multinivelară și multidisciplinară, care să includă, așadar, psihologia și psihosociologia, precum și filosofia, ar fi folositoare și pentru profesioniștii care ajung să ocupe posturi de manager, şefi de centre, care, în majoritate, prin strategiile și activitățile lor specifice, se concentrează tot pe latura socială, organizatorică și economică, preocuparea pentru factorul psihologic, uman, psihosocial trecând cu regularitate mult în plan secund. Această atitudine și practică strategică, organizatorică și managerială face ca in aceste centre activitățile cu beneficiarii să nu urmărească pregătirea lor psihologică și antrenarea lor psihosocială pentru autonomizare și integrare socială, ci doar îngrijirea de moment a beneficiarilor și administrarea curentă, preponderent economică, a instituției.

2. Tot din sfera experiențelor de ordin profesional, aducem un alt exemplu argumentativ/ justificativ. Fiind

pentru o perioadă determinată preşedintele unei comisii de lucru pentru întocmirea unei strategii judeţene de dezvoltare a serviciilor sociale m-am confruntat cu o problemă care a întârziat şi afectat destul de mult finalizarea şi calitatea acesteia, respectiv slaba pregătire a specialiştilor din domeniu din punctul de vedere al viziunii şi gândirii „strategice”, al viziunii şi gândirii filosofico-doctrinale, ideologice, politice și manageriale asupra fenomenelor şi proceselor sociale, precaritatea acelor cunoştinţe, calităţi şi abilităţi care să favorizeze, să permită asistenților sociali antrenați în activități de proiectare și de conducere în special, să conceapă strategii, proiecte, planuri cu acoperire spațială și temporală mare, şi mai ales să acționeze în activitatea de zi chiar, în mod „strategic”, anticipativ, proiectiv, „teleologic”, cu principii, valori, scopuri şi obiective clare, asumate şi monitorizabile.

Mare parte dintre strategii, managerii și „proiectanții” din sfera serviciilor sociale operează din nefericire circumstanțial, cu principii și obiective vagi și stereotipe, iar mulți dintre lucrătorii din serviciile de asistență socială din România, sunt, din păcate, preocupați să rezolve problemele sociale şi situațiile de dificultate la modul punctual, circumstanțial, de pe poziția modulară a disciplinei științifice care l-a format ca profesionist, ori să-i satisfacă beneficiarului nevoia de moment, aşa cum unii dintre părinți satisfac fără să se gândească la obiective educaționale complexe pe termen lung, nevoia nătângă de moment a copilului doar pentru a depăși momentul disconfortant, din comoditate ori supra-activitate.

Gândirea şi viziunea strategică, multidisciplinară, în acelaşi timp şi umanistă, care implică în mod necesar pregătirea filosofică, dar și științifică multidisciplinară, ar ajuta astfel profesionistul să înțeleagă faptul că prima să sarcină este aceea de a autonomiza clientul astfel încă să tindă să-și satisfacă nevoia, să depășească

situația de risc ori dificultate cu propriile forțe, la fel cum ar putea aduce contribuții semnificative, de pe pozițiile unor funcții de planificare, strategie, de conducere, la construirea proiectelor, strategiilor, planurilor de acțiune care să vizeze schimbarea durabilă în bine și autonomizarea clienților și colectivitățile în comunitățile sau organizațiile de asistență socială în care-şi desfăşoară activitatea.

3. În calitate de cadru de conducere într-o direcție județeană de asistență socială (Suceava), și îndeplinind timp de aproximativ un an funcția de director executiv adjunct (social) al acesteia, facilitându-mi o vedere mai cuprinzătoare și mai „responsabilă” asupra fenomenului „social”, m-am confruntat adeseori cu unele situații de-a dreptul delicate în ceea ce privește pregătirea, instruirea și calitatea personalului, a asistenților sociali în speță, din punct de vedere „vizionar-umanist”, în raport cu precaritatea gândirii, viziunii, atitudinii profesionale autentic *umaniste* asupra a ceea ce este un beneficiar al serviciilor de asistență socială, însușiri și calificări care ar trebui să caracterizeze, înainte de orice alt fel de calificare, de instruire de tip îngust ştiințific, tehnologic/ metodologic, profilul profesional al unui lucrător din domeniu.

Făcând parte din unele comisii de concurs în vederea angajării, mulți candidați foloseau, în sesiunile de examinare orală, expresii precum: „doresc să lucrez în domeniul asistenței sociale deoarece iubesc oamenii, iubesc copiii”, „voi manageria cazurile sau voi îngriji beneficiarii aşa cum o fac pentru copii mei sau persoanele vulnerabile din propria familie”. La prima vedere atitudinea pare lăudabilă, această poziție este absolut necesară, însă apare o foarte mare problemă: profesionistul nu este nici părinte al copilului sau rudă a unei persoane aflată în dificultate, client al unui serviciu de asistență socială, este un lucrător, angajat, salariat, un profesionist, și în oricare moment poate părăsi

pentru totdeauna locul de muncă și în această situație întreaga legătură de atașament bazată pe „iubire”, se va destrăma, ajungându-se la posibile mari drame emoționale pentru unii beneficiari, în timp ce profesionistul va începe cu mintea și sufletul limpezi probabil un alt parcurs profesional, cu deviza „iubesc...”.

Pregătirea profesională complexă și viziunea autentic umanistă i-ar conferi profesionistului acele seturi de cunoștințe și atitudini, care să-i permită și să-i faciliteze abordarea holistă și teleologică, gândirea și conduita empatică, dar și responsabilă, unde nu doar atașamentul contingent, emoțional, circumstanțial să caracterizeze relația cu beneficiarul, ci și etica şi responsabilitatea vizionar-umanistă pentru întregul destin al beneficiarului, pentru viitorul şi întreaga viață a acestuia, care trebuie să-şi păstreze perspectivele pozitive de reabilitare şi integrare socială și după inevitabila ruptură „profesională" cu bazată pe „iubire”.

În acest sens, lucrarea de față încearcă să aducă și la dispoziția acestor specialiști, precum și a celor care încă se află pe băncile instituțiilor de învățământ, elemente teoretice care să îi ajute să conştientizeze faptul că pe lângă personalitatea și conduita altruistă, și, desigur, pe lângă pregătirea strict profesională, aceștia trebuie să își formeze și sistemul gnoseologic-atitudinal pe care îl conferă cunoașterea și cultura umanistă autentică și filosofia de orientare umanistă, prin orientările sale de bază, precum cel personalist, existențialist, dar și cel etic ori neoumanist, care tinde să se profileze din ce în ce mai clar ca dominant în spațiul occidental, după cum, poate lua cunoștință și cu situația umanismului social şi filosofiei social-umaniste raportate la problematica asistenței sociale din spațiul est-european, și, desigur, românesc contemporan. Gândirea științifică complexă și atitudinea filosofico-umanistă îi va ajuta să conceapă planuri de intervenție care să conducă la transformarea clienților serviciilor de asistență socială din beneficiari

pasivi și dependenți de sprijin și ajutor în actori activi și gestionari eficienți ai propriei bunăstării, într-o societate în care, din păcate, încă predomină mentalități şi aşteptări care favorizează mai mult pasivitatea şi neimplicarea , decât autoasumarea şi responsabilitatea.

4. În finalul acestei secțiuni justificative/ argumentative considerăm că este necesar să precizăm faptul că, cel puțin la nivel de scop și obiective, lucrarea de față nu are nicio legătură cu dezbaterile și confruntările ideologico-politice și doctrinal-culturale virulente din societatea românească actuală care pun față în față cele două mari filosofii, modele, „credințe”, orientări și sisteme de valori și practici socio-umane contemporane, respectiv tradiționalismul, conservatorismul, religia și națiunea/ suveranismul, pe de o parte, și progresismul, secularismul, materialismul și globalismul, pe de altă parte, chiar dacă în cuprinsul acesteia sunt aduse elemente care par să le antreneze.

Proiectul nostru vizează, ca obiectiv principal, strict sfera „socială”, a asistenței sociale (în care îmi desfășor activitatea, fără niciun fel de adeziune filosofico-ideologică ori afiliere politică) cu elementele sale corelative, respectiv, teoria, practica și politica asistenței sociale, având drept punct de pornire experiența personală profesională, cea care m-a determinat, cu mulți ani în urmă, să studiez, cercetez și să susțin necesitatea abordării/ viziunii științifice și filosofice complexe, multidisciplinare, asupra teoriei și practicii asistenței sociale, și cu predilecție teoria sociologică, filosofică, psihosociologică şi psihologică de orientare umanistă, ca alternativă la teoriile și abordările pasive tradiționaliste ori sistemico-structuraliste șablonarde, promovate și ca soluție „doctrinal-metodologică” la teoriile, filosofiile şi metodologiile care întreţin pasivitatea, neimplicarea, aşteptarea, fenomene sociale şi culturale cu care m-am confruntat și mă confrunt și eu în activitatea profesională, care, după cum se cunoaște, este

predominantă în rândul majorității beneficiarilor serviciilor de asistență socială din spațiul românesc contemporan. În multe cazuri aceștia sunt apți să se autoadministreze, însă foarte rar apelează la forțele și resursele psihologice și sociale proprii pentru a depăși situația de dificultate în care se află, așteptând cu regularitate „să se dea", ori să se întâmple vreo minune cerească care să-i ajute să depășească situația de dificultate, iar metoda, gândirea, atitudinea, sociologia,psihologia umanistă, pozitivă, care prioritizează resursele și mijloacele de autodepășire și emancipare prin sine și prin antrenarea resurselor contextului socio-uman, poate să reprezinte și pentru spațiul „social" românesc contemporan o soluție.

Soluțiecare, desigur, implică în primul rând o (nouă) viziune, o (nouă) perspectivă epistemologică care, desigur, nu poate fi decât cea filosofică și științifică multidisciplinară, dar și o metodă, o doctrină, care, în măsură semnificativă, nu poate fi decât umanistă, antrenând, desigur, cele mai mari direcții contemporane ale acesteia, respectiv, de tip personalist și de tip existențial/existențialist – doctrina personalistă pentru teoria care promovează teza împuternicirii şi autonomizării cu precădere la nivel individual, personal, iar cea umanist-existențială/ existențialistă, la nivel interpersonal/ interuman, relațional, socio-uman.

Necesită să precizăm și faptul că în lucrare sunt aduse în atenție și raportate la teoria, practica și politica asistenței sociale, în prelungirea celor două mari filosofii și umanisme, și alte importante umanisme și modele filosofice umaniste, respectiv, etic și cultural, feminist, tehnologic, neoumanist și umanist-dual (predominant în spațiul est-european, și românesc, contemporan), propunându-se și susținându-se astfel necesitatea unei abordări, teorii și metodologii umaniste complexe și bazate pe cunoaștere multidisciplinară a asistenței sociale, asumate și aplicate proactiv de către profesioniști care nu se mai pot, astăzi, limita, în

activitățile lor specifice, la practica „pasivă” numită (aferent titulaturii profesiunii – *asistent social*) „asistență” (socială).

Această nouă abordare intră însă în contradicție cu modelul teoretic predominant, susținut de paradigma filosofico-doctrinală și sociologică sistemico-structuralistă, suprapusă pe cea clasică, tradiționalistă, ambele pasiviste, necentrate pe schimbare autentică, prin oameni. Situația generează, așadar, necesitatea consacrării unei paradigme centrate pe schimbare, umanist-pozitivă, pro-activă, complexă și bazată pe cunoaștere multidisciplinară, și, desigur, înlocuirea actualului model, sistem teoretic, inclusiv de pregătire profesională, predominant unidimensional sociologist-pasivist cu unul complex, centrat pe schimbare, și susținut de toată paleta de discipline socio-umane. Luând în considerare această motivație și toate argumentele expuse mai sus, lucrarea de față, a fost concepută și realizată în acest scop:încearcă să susțină, să schițeze și să propună un asemenea model, un asemenea sistem teoretic.

DESPRE CARTE. CONTRIBUȚII, MULȚUMIRI, ADRESABILITATE

Această carte, cu titlul *ȘTIINȚĂ, FILOSOFIE ȘI UMANISM ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ: De la Modelul Pasiv-Sociologist la Modelul Proactiv-Multidisciplinar și de la „Asistent" Social la „Profesionist" Social*, încorporează, în acord cu structura cadru proiectată a acesteia, în primul rând unele dintre ideile și conținuturile a șapte articole publicate în *Revista de Asistență Socială*, publicație trimestrială a Facultății de Sociologie și Asistență Socială din cadrul Universității din București, cu apariție la Editura Polirom, redactor șef Prof. Univ. Dr. Doru Buzducea, trei dintre articole fiind publicate pe parcursul desfășurării proiectului de cercetare doctorală (2017-2020).

Nu în ordinea apariției, ci a relevanței și măsurii în care ideile și fragmentele se regăsesc în lucrarea de față, aceste articole sunt:

- *Paradigma Umanistă a Asistenței Sociale sau Scurtă Introducere în Asistența Socială Umanistă,* publicat în numărul 2/2012*,* editor număr: Prof. Univ. Dr. Florin Lazăr, de la Universitatea din București;
- *Rolul Filosofiei în Formarea Profesională și a Eficacității Intervenției Asistentului Social,* publicat în numărul 4/2018, editori număr: Prof. Univ. Dr. Maria Carmen Pantea și Conf. Univ. Dr. Nicoleta Neamțu, de la Universitatea Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca;
- *Dimensiunea Ideologico-Doctrinală a Asistenței Sociale. Teoria, Metoda şi Practica Asistenței Sociale Contemporane – între Modelul Etic-Religios şi Modelul Neoumanist,* publicat în numărul 2/2019, editori număr:

Lector Univ. Dr. Georgiana-Cristina Rentea și Lector Univ. Dr. Daniela Gaba, de la Universitatea din București;

• *Perspectiva Umanistă Asupra Intervenției şi Schimbării în AsistențaSocială Comunitară. Roluri, Activități, Calități şi Conduite ale Asistentului Social Comunitar,* publicat în numărul 2/2018, editori număr: Prof. Univ. Dr. Conțiu Tiberiu Şoitu și Conf. Univ. Dr. Romeo Asiminei, de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași;

• *Perspectiva Umanistă Asupra Clientului în Asistența Socială,* publicat în numărul 1-2/2009, editor: Prof. Univ. Elena Zamfir, de la Universitatea din București;

• *Tulburări de Dezvoltare Socioafectivă ale Copilului Instituționalizat:de la obiectivul supraviețuire la obiectivul fericire în asistența socială a copilului,* publicat în numărul 1-2/2008, editor: Prof. Univ. Elena Zamfir, de la Universitatea din București;

• *Specificul Managementului (eficient) în Domeniul Asistenței Sociale,* publicat în numărul 3/2007, editor: Prof. Univ. Elena Zamfir, de la Universitatea din București.

În majoritate, aceste articole au fost citate în lucrări importante din sfera socială, din țară sau străinătate, ori au fost introduse în cataloagele bibliotecilor unor universități importante din întreaga lume, printre care: Bibliotheque Interuniversitaire de la Sorbonne, Harvard University Library, Cambridge University Library, UCLA University Library, „Bodleian Library" (Biblioteca Universității Oxford), Princeton University Library, Columbia University Library, Yale University Library, Washington State University Library, University of Sydney Library, Universitätsbibliothek München, Universiteitsbibliotheek Amsterdam, Tel Aviv University Library, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I" din București, Biblioteca Universității din Pitești.

Dacă articolele numite mai sus promovează în mare măsură ideile și metodele umanist-personalite, centrate pe schimbare, emancipare și integrare socială prin sine a clientului, din volumul *TeoriaFericirii în Asistența Socială. De la managementul îngrijirii la managementul fericirii*, publicat la Editura Lumen din Iaşi în 2009, au fost preluate și introduse în lucrarea de față preponderent idei și fragmente aferente așa-zisului umanism solidarist, centrat pe bunăstarea și fericirea clienților/ persoanelor aflate în dificultate, aducându-se în prim-plan problematica sufletească a acestora, a bunăstării spirituale și fericirii lor, cu precădere a copiilor abandonați, instituționalizați, maltratați, a persoanelor cu dizabilități ori a vârstnicilor bolnavi și neajutorați.

În volumul de față au fost, de asemenea abordate, din perspectivă umanistă și neoumanistă, și aspecte legate de conducerea serviciilor de asistență socială, apelându-se în acest sens la capitolul nostru *Abordări şi metode umaniste şi neoumaniste în managementul organizațiilor de asistență socială*, din volumul colectiv *Teorie și practică în managementulserviciilor de asistență socială*, publicat la Editura Presa Universitară Clujeană a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, sub coordonarea Conf. Univ. Dr. Viorica Cristina Cormoș; referenți ştiințifici: Prof. Univ. Dr. Viorel Guliciuc de la Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava și Conf. Univ. Dr. Nicoleta Neamțu de la Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca.

Volumul în întregul său cuprinde și unele idei și conținuturi din alte cinci studii aduse în atenția comunității ştiințifice şi profesionale de specialitate prin comunicări prezentate la unele manifestări științifice/ academice la care am participat în perioada desfășurării proiectului de cercetare doctorală la cele două universități, respectiv:

➢ *The System of Social Values în the Contemporary European Space – between the Secularist-Humanistic Model and the Religious-Humanistic Model* (Sistemul de valori sociale în spațiul european contemporan – între modelul umanist-secularist și modelul umanist-religios), Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, mai 2019, Conferința Internațională „Uniunea Europeană – crize și granițe în secolul XXI", ediția a III-a, organizată de către Departamentul de Științe Politice, Relații Internaționale și Studii Europene din cadrul Facultății de Filosofie și Științe Social Politice; moderatori ai secțiunii în care a fost prezentat studiul: Lect. Univ. Dr. Elena Simona Vrânceanu și Lect. Univ. Dr. Ovidiu Gherasim-Proca, din cadrul Facultății de Filosofie și Științe Social Politice a Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași;

➢ *The Confrontation and the Coexistence of Humanisms în the Post-Communist East-European Social Space* (Confruntarea și coexistența umanismelor în spațiul social est-european post-comunist), Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", decembrie 2018, Conferința Internațională „Dezvoltare internațională și democratizare", organizată de către Departamentul de Științe Politice, Relații Internaționale și Studii Europene din cadrul Facultății de Filosofie și Științe Social Politice; moderator al secțiunii în care a fost prezentat studiul: Prof. Univ. Dr. Virgil Stoica, din cadrul Departamentului de Științe Politice, Relații Internaționale și Studii Europene din cadrul Facultății de Filosofie și Științe Social Politice;

➢ *The Transfer of Professional–Parent Competences în the Recuperation and Education at Home of the Child with Disabilities în the Knowledge and Technology-Based Society* (Transferul de competențe profesionist–părinte în recuperarea și educația la domiciliu a copilului cu dizabilități în societatea bazată pe cunoaștere și tehnologie), Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava,aprilie 2018, Conferința Internațională „10

LUMEN International Scientific Conference Rethinking Social Action. Core Values în Practice", moderatori ai secțiunii în care a fost prezentat studiul: Prof. Univ. Dr. Viorel Guliciuc și Asist. Univ. Dr. Oana Lența, din cadrul Facultății de Geografie și Istorie, Departamentul de Științe Umane și Social-Politice;

- *Personality and Human Relationships – Basic Values and Resources of Practice in Humanistic Social Work* (Personalitatea și relațiile umane – resurse de bază ale practicii în asistența socială), Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava,aprilie 2018, Conferința Internațională „10 LUMEN International Scientific Conference Rethinking Social Action. Core Values în Practice", Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava; moderatori ai secțiunii în care a fost prezentat studiul: Prof. Univ. Dr. Viorel Guliciuc și Asist. Univ. Dr. Oana Lența, din cadrul Facultății de Geografie și Istorie, Departamentul de Științe Umane și Social-Politice;
- *Orientări ale filosofiei sociale și tipuri de doctrine în asistența socială,* Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava, martie 2018, Sesiune de comunicări științifice „ALMA MATER SUCEVENSIS", moderatori ai secțiunii în care a fost prezentat studiul: Prof. Univ. Dr. Bogdan Popoveniuc și Conf. Univ. Dr. Dan Ioan Dascălu, din cadrul Facultății de Geografie și Istorie, Departamentul de Științe Umane și Social-Politice.

Adresăm alese mulțumiri personalităților/ cadrelor didactice universitare ale căror nume au fost, cu onoare, enunțate până aici, care, prin aportul, direct sau indirect, adus, în calitățile acestora de editori, coordonatori, moderatori sau referenți științifici ai publicațiilor și conferințelor în care au apărut ori au fost comunicate și studiile noastre, au contribuit în mod semnificativ la procesul complex de edificare a lucrării de față.

Vom menționa și câteva titluri ale unor cărți publicate prin CreatSpace Amazon, USA, din care am

preluat și introdus, de asemenea, în volumul de față, unele idei şi conținuturi utile, respectiv: *Filosofie și asistență socială. Fundamente, modele și surse filosofice pentru o asistență socială umanistă* (2014) și *Humane & Spiritual Qualities of the Professional in Humanistic Social Work. Humanistic Social Work − the Third Way in Theory and Practice* (Calități umane și spirituale ale profesionistului în asistență socială umanistă. Asistența socială umanistă − a treia cale în teorie și practică) (2015), titluri înscrise, alături de volumul *Teoria Fericirii În Asistența Socială*, în catalogul internațional *WorldCat*, precum și în cataloagele unor biblioteciimportante printre care Library of Congress, Bodleian Library (BibliotecaUniversității Oxford), Princeton University Library, Columbia UniversityLibrary, Robert W. Woodruff Library, Atlanta University Center, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București.

Facem aceste mențiuni privitoare la prezența titlurilor incluse în lucrarea de față în cataloagele unor importante biblioteci deoarece considerăm că avem datoria să asigurăm cititorii volumului de față – în măsură importantă, estimăm, din sfera universitară/ științifică – asupra faptului că ideile și conținuturile încorporate în acest volum din articolele și cărțile enumerate comportă subsecvent legitimitatea și validitatea academică și ştiințifică conferită de credibilitatea și prestigiul acestor biblioteci de prestigiu.

În lucrare au fost încorporate, alături de studiile elaborate pe parcursul cercetării doctorale expuse la unele manifestări științifice, menționate mai sus, și unele idei și conținuturi din rapoartele de cercetare doctorală prezentate celor două comisii de îndrumare, de la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava și de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Chiar dacă ideile și conținuturile din rapoartele și studiile elaborate, și încorporate în acest volum, au ajuns în atenția publicului prin intermediul unor publicații sau al

unor conferințe științifice naționale sau internaționale unde au primit importante îmbunătățiri, ajustări, de structură și formă în principal, unele dintre ideile de bază și conținuturile acestora sunt în măsură importantă și rezultatul unor activități de cercetare de tip academico-doctoral intens desfășurate pe parcursul celor trei ani doctorali sub îndrumarea științifico-academică foarte riguroasă, „scolastică", a membrilor acestor două comisii[3], adresându-le, în consecință, recunoștința și mulțumirile noastre profunde.

O precizare foarte importantă care necesită a fi făcută este aceea că volumul de față nu este realizat printr-o simplăcolecție ori agregarea studiilor/ lucrărilormenționate, ci este și expresia unui concept și proiect integrator, original și unitar, care, desigur, le include, însă noua construcție, mult mai amplă, aduce pe lângă conținuturile acestor lucrări modulare concepte, idei și perspective noi, precum și un salt calitativ-conceptual inerent, relevat în primul rând prin corelarea *organică* a ideilor și conținuturilor din aceste lucrări, prin legături și determinații coerente și logico-științifice și în acord cu tematica asumată și concepută în virtutea *legăturii unificatoare dintre teoria asistenței sociale, științele socio-umane, filosofie, dimensiunea ideologico-doctrinală a asistenței sociale și umanismul implicit care o „patronează"*, încercându-se astfel – și prin lansarea (în secțiunea *Concluzii, propuneri*) conceptului de *Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinară* – schițarea unei *teorii inovative cât se*

[3] membrii Comisiei de îndrumare doctorală de la Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava au fost: Prof. Univ. Dr. Viorel Guliciuc (îndrumător științific), Prof. Univ. Dr. Bogdan Popoveniuc, Conf. Univ. Dr. Dan Ioan Dascălu, Lector Univ. Dr. Marius Cucu.; membrii Comisiei de îndrumare doctorală de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași au fost: Conf. Univ. Dr. Florin Crîșmăreanu (îndrumător științific), Prof. Univ. Dr. Anton Adămuț, Prof. Univ. Dr. George Bondor, Prof. Univ. Dr. Cristian Moisuc, Prof. Univ. Dr. Alexandru Tofan.

poate de cuprinzătoare a asistenței sociale, mult necesare literaturii de specialitate din spațiul românesc contemporan, pe cât de mult necesară însă pe atât și de mult și insuficientă, aproape inexistentă. În raport de această stare de lucruri, considerăm că volumul de față aduce un important aport, adresându-se, cu devoțiune, următoarelor categorii de cititori:

- Profesioniștilor, voluntarilor, binevoitorilor, tuturor lucrătorilor care operează în sistemul larg al asistenței și protecției sociale;
- Studenților care sunt educați/ instruiți pentru a lucra în sistemul asistenței și protecției sociale;
- Studențilordin aria largă a disciplinelor socio-umane, a filosofiei (sociale) și din alte domenii academice și profesionale interesați, direct ori indirect, de domeniul social;
- Cadrelor didactice care pregătesc aceste categorii de studenți;
- Cadrelor de conducere din sistemul protecției și asistenței sociale;
- Oamenilor politici, factorilor de decizie și strategilor care proiectează și aplică strategii și politici de protecție și asistență socială etc.;
- Cercetătorilor, cadrelor didactice, profesioniștilor, strategilor preocupațide edificarea uneiteorii integrative și multidisciplinare a asistenței sociale, precum și de denumiri/ formule adecvate pentru aceasta (propunerea noastră: „Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinară”);
- Cercetătorilor, cadrelor didactice, profesioniștilor, decidenților preocupați de problematica reconsiderării rolurilor, atribuțiilor, precum și a statutului „asistentului” social din spațiul românesc contemporan, prin orientarea accentuată spre emancipare și integrare socială a

beneficiarilor, precum și de necesitatea de schimbare a denumirii profesionistului tipic, care să reflecte atribuțiile complexe și noul statutîn societatea românească contemporană(vezi și propunerea noastră din secțiunea *Concluzii, Propuneri*: De la „Asistent” Social la „Profesionist” Social).

INTRODUCERE GENERALĂ

După cum am menționat mai sus, în prezent predomină în România un model de asistență socială pasiv, bazat pe o abordare tradițională umanitarist-solidaristă și pe o metodologie sociologică de tip observațional, cu un accent redus pe transformare. Acest model este vizibil și în pregătirea profesioniștilor în facultățile de asistență socială, unde curriculumul are o orientare sociologistă pasivă, descriind problemele sociale – sărăcia, marginalizarea, devianța și altele – ca realități, situații, stări„obiective", acceptate ca normalități structurale. În această lucrare, ne-am propus să oferim un model alternativ de asistență socială, unul multidisciplinar, complex și integrat, care aduce perspectiva sociologică alături de cele psihologică și filosofică. Scopul este și acela de a promova un nou tip de profesionist, proactiv, cu o pregătire teoretică multidimensională, orientat către schimbare și împuternicirea persoanelor aflate în dificultate.

Așadar, în scopul asumat și urmărit, respectiv acela a construi și a propune un model de asistență socială proactiv, complex și bazat pe cunoaștere multidisciplinară, prin lucrarea de față încercăm să ne alăturăm, în limitele posibilităților și cu resursele noastre, în fapt, eforturilor de proiectare a unei *megateorii integrative și complexe a asistenței sociale,* care să cuprindă, să antreneze, ca obiectiv și proiect cel puțin, pe cât posibil, cele mai importante și relevante perspective științifice, filosofice, niveluri de analiză și discipline socio-umane, contributoare la constituirea și statuarea și a unei paradigme științifico-filosofice specifice a asistenței sociale, astfel încât aceasta să

reflecte și să evidențieze cât se poate de mult complexitatea, multidimensionalitatea și integralitatea fenomenului social, acțiunii și practicii socio-umane numită, în spațiul românesc, „Asistență Socială”, reprezentată cu toate elementele, categoriile și tematicile pe care le implică, respectiv clientul, situația de dificultate, problema socială, intervenția, profesionistul, obiectivele și metodele specifice, organizarea, sistemul, managementul şi politica asistenței sociale etc.

În sfera largă a literaturii de specialitate, cu precădere în cea occidentală, printre lucrările importante pe care noi le-am identificat, consultat și citat în volumul de față consacrate demersurilor de constituire a unei astfel de megateorii, complexe și integrative, a asistenței sociale, unui asemenea model multidisciplinar de asistență socială, se află:

- *Integrating Social Work Theory and Practice: A Practical Skills Guide* (P.G. Lister, Routledge, 2013);
- *A Model for Interdisciplinary Collaboration*, (Laura R. Bronstein, în *Social Work*, Volume 48, Issue 3, Pages 297–306, 2003;
- *Modern Social Work Theory*, Fifth Edition (M. Payne, Oxford University Press, 2021);
- *AnIntegrative Model for Social Work Practice: A Multi-Systemic, Multi-Theoretical Approach* (M. Lundy, în *Families in Society: the Journal of Contemporary Human Services*, 2008);
- *Essays in Holistic Social Work Practice: The Need for an Interdisciplinary Approach* (Dr. Allan S. Mohl, Lime Press, 2020);
- *Ethicsand Values in Social Work: An Integrated Approach for a Comprehensive Curriculum* (A.E. Barsky,Oxford University Press, 2019);
- *Integrative Clinical Social Work Practice: A Contemporary Perspective* (F.D. Barth, Springer, 2014);

- *Applying Theory to Generalist Social Work Practice* (C.L. Langer și C. Lietz, Wiley, 2014);
- *Working with Families: An Integrative Model by Level of Need* (A. Kilpatrick și Th. Holland, Pearson, 2008);
- *Integrative Approaches to Supervision* (M. Carroll, Jessica Kingsley Publishers, 2008).

Noi înfățișăm demersul de cercetare, analiză și schițare a unei asemenea teorii complexe și integrative a asistenței sociale, adecvate și necesare și spațiului românesc contemporan, în mare măsură prin aducerea în prim-plan a principalelor niveluri de analiză, a modelelor teoretice aferente, a disciplinelor care le conceptualizează, și, în mod special și unic – ca urmare a consultării literaturii de specialitate – sub consemnul *legăturii/ unității dintre teoria socială şi teoria asistenței sociale*.

Marile categorii ale *teoriei sociale* precum *omul/persoana, bunăstarea/ împlinirea, normalitatea* au corespondent în teoria asistenței sociale cu precădere prin teme precum *percepția şi reprezentarea clientului, a beneficiarului serviciilor de asistență socială, a situației de dificultate a acestuia*, totodată *socialitatea/ conviețuirea, libertatea, acțiunea/ practicasocială*, în calitate de *teme și categorii ale teoriei sociale*, au corespondent în sfera asistenței sociale teme, problematici precum *intervenția, rolurile, calitățile și conduitele profesionistului, obiectivele și metodele asistenței sociale*, iar aspecte, teme din sfera *teorieisociale* precum *organizarea, solidaritatea și politica socială* au subsecvențe tematice în categorii și aspecte ale *teoriei, practicii și politicii asistenței sociale* precum *organizarea activităților, serviciilor și instituțiilor de asistență socială, problematica întrajutorării comunitare, a sistemului asistenței sociale, managementul şi politica/ filosofia asistenței sociale.*

Importanța și necesitatea unei astfel de abordări, multinivelare și multidisciplinare, în edificarea unei

teorii multidisciplinare, complexe și integratoare este relevată de faptul că astăzi practica asistenților sociali necesită nu doar suflet și mărinimie, ci și multă cunoaștere, științifică (psihologică, psihosociologică, sociologică etc.) și filosofică, în principal pentru:

- cunoașterea omului, a condițiilor bunăstării, normalității, nevoilorși personalității complexe a acestuia, a specificului relațiilor umane și a modului de conviețuire optimă în microcomunități, precum și pentru cunoașterea fenomenelor comunitare și societale, a modului de organizare, funcționare și conducere/ management al acestora;
- cunoașterea fenomenelor anomice, problemă, situațiilor de dificultate, anomaliilor, disfuncțiilor socio-umane, abaterilor de la normalitate, pe care trebuie să le soluționeze prin activitatea specifică;
- dobândirea cunoștințelor, deprinderilor și metodelor de intervenție recuperativă, social-integrativă sau asistențială eficace.

Precizăm, de asemenea, în **Partea I** a lucrării, faptul că asistența socială nu se mai limitează astăzi la ajutor și îngrijire, ci înseamnă și demersuri complexe și pe diferite planuri și niveluri pentru emancipare și autonomizare a clientului. În sfera de intervenție au pătruns categorii și problematici noi, ceea ce solicită tot mai mult perspective și abordări mai largi, implicând categorizări și generalizări, intervențiile bazându-se atât pe rezultatele cercetărilor științifice cât și pe resursele teoretice și axiologice inepuizabile ale filosofiei.

În ceea ce privește **aportul științei**, rolul acesteia (adus în atenție în **Partea a II-a** a volumului)**,** acesta a devenit astăzi crucial atât în ceea ce privește pregătirea profesioniștilor cât și în ceea ce privește organizarea și desfășurarea efectivă a activităților de asistență/ intervenție socială. Fenomenele, realitățile și procesele socio-umane fiind de foarte mare complexitate, în consecință și teoria, practica și politica socială, și în subsecvența acestora, teoria și practica asistenței

sociale, sunt statuate și dimensionate prin antrenarea tuturor științelor și disciplinelor care le cercetează, în principal psihologia, psihosociologia și sociologia, corespunzătoare, de fapt, teoretizării unor niveluri ale existenței umane, socio-umane, implicând niveluri aferente de analiză, operându-se în literatura de specialitate cu modele psihologice, psihosociologice și microsociologice, sociologice și macrosociologice.

Aducând în atenție în volumul de față cu precădere așa-zisa perspectivă sau contribuție științifică multidisciplinară (rolul științei/ științelor, al științelor socio-umane, în principal) în reprezentarea și dezvoltarea teoriei, practicii și politicii asistenței sociale, analizate în subsecvența teoriei, practicii și politicii sociale, vorbim despre nivelul individual-psihologic (psihologia și modelul psihologic), nivelul relațional,psihosocial, microcomunitar (psihosociologia/ microsociologia și modelul psihosociologic/ microsociologic), nivelul social/ sociologic și macrosociologic (sociologia/ macrosociologia și modelul sociologic/ macro-sociologic), în teoria, practica și politica socială şi în teoria, practica și politica asistenței sociale. Referitor la rolul și modalitățile specifice de contribuție a științei ca întreg la fundamentarea, susținerea și augmentarea teoretică, metodologică și praxiologică a asistenței sociale, trebuie să precizăm faptul că demersul este desfășurat în măsură importantă prin aducerea în atenție a unor concepte, idei și argumente formulate ca urmare a consultării unor lucrări, apărute cu precădere în spațiul occidental, precum:

- *The Role of Science in Social Work: The Perennial Debate* (W.J. Reid, în *Journal of Social Work*, 2001);
- *Multidisciplinary Research in the Social Sciences: Breaking new grounds* (V. Janaki, în *Mind and Society*);

- *Social Science and Social Work: A Theory of Their Relationship*, (E. Greenwood, în *Social Service Review*, 1955);
- *Shaping a science of social work* (J.S. Brekke, în *Research on Social Work Practice*, 2012);
- *Epistemological issues of social work science as a translational action science* (H-J. Göppner, în *Research on social work practice*, 2012);
- *The role of scientific methods in social work* (E.M. Munro, London School of Economics and Political Science, 1992).

În ceea ce privește **nivelul individual-psihologic de analiză** și, în acest context, evidențierea **rolului și modalității specifice de contribuție apsihologiei** ca știință, demersul nostru este desfășurat în măsură importantă prin aducerea în atenție a unor concepte, idei și argumente formulate ca urmare a consultării unor lucrări precum:

- *Psychology and Social Work: Applied Perspectives* (G. Misca și P. Unwin, Polity, 2017);
- *Psychology for Social Work Theory and Practice* (N. Paula, Palgrave Macmillan, 2014);
- *Ego Psychology and Social Work Practice,* (E.G. Goldstein, The Free Press, 1995);
- *Anti-Oppressive Counseling and Psychotherapy: Action for Personal and Social Change* (J.D. Brown, Routledge, 2019).

În mare măsură aceste lucrări contribuie la constituirea și impunerea așa-zisului model psihologic în teoria, practica și politica asistenței sociale, consacrând conceptul de *intervenție centrată pe client* (sistemul psihic – personalitatea – conștiința – conduita clientului), analiza și teoretizarea aducând în atenție caracteristici și perspective de cercetare care vizează aspecte precum: structura psihologică dezadaptativă, disfuncțională, deviantă, adictă a clientului, respectiv tulburările/ retardurile din sfera motivației, afectivității, voinței, intelectului; personalitatea socio-dezadaptativă

a clientului şi personalitatea – implicată în actul asistențial – a profesionistului; tulburări în sfera conștiinței (sociale/ morale a clientului); tulburări/ devianțe de natură caracterială, etico-morală; tulburări/ devianțe/ inadaptări în conduita generală (și factorii psihologici implicați) a clientului etc.

Modelarea teoretico-psihologică a teoriei, practicii și politicii asistenței sociale aduce în analiză și teme şi aspecte de ordin emoțional, de percepție, de personalitate, intelectuale, caracteriale etc. De asemenea, modelul aduce în prim-plan și conceptele de *factor psihologic* și de *paradigmă psihologică* aplicabile în sfera unor categorii cardinale în sfera teoriei, practicii și politicii asistenței sociale precum: clientul, situația de dificultate a clientului, clientul ca problemă socială etc.

Pentru evidențierea caracteristicilor pe care le implică **nivelulpsihosociologic și microsociologic de analiză** și, de la acest nivel, relevarea **rolului șimodalității specifice de contribuție al psiho-sociologiei** și **microsociologiei** demersul nostru s-a desfășurat în măsură importantă prin aducerea în atenție a unor concepte, idei și argumente formulate ca urmare a consultării unor lucrări apărute, de asemenea, cu precădere în spațiul occidental, precum:

- *The psychosocial framework* (E. Goldstein, *The Encyclopedia of Social Work,National Association of Social Workers and Oxford Univ. Press,* 2008);
- *Contemporary Human Behavior Theory: A Critical Perspective for Social Work Practice* (S. Robbins, P. Chatterjee, et al., Pearson, 2018);
- *Inside Social Life: Readings in Sociological Psychology and Microsociology* (S. Cahill, K. Sandstrom, et al., Oxford University Press, 2017);
- *The psychosocial approach to casework practice* (F.H. Hollis, în R.W. Roberts și R.H. Nee (Eds.), *Theories of social casework*, Univ. of Chicago Press, 1970);
- *Psychosocial therapy,* (F. Turner, Free Press, 1978).

Unele dintre aceste lucrări au contribuit la constituirea și impunerea așa-zisului model psihosociologic, și asociat sau în prelungirea acestuia, de model microsociologic, în teoria, practica și politica asistenței sociale, consacrând conceptele de *intervenție centrată pe relațiile umane dizarmonice/ tulburate* și *intervenție centrată pe microcomunitatea anomică, disfuncțională*, modelul psihosociologic/ microsociologic aducând în prim-plan și așa-zisa paradigmă psihosociologică/ micro-sociologică de bază compusă, printre altele. din itemi și unități de analiză precum: relațiile umane (tulburate), atașamentul și empatia (tulburate/ carențate), microcomunitatea, familia (anomizate, dezorganizate), evoluții, dinamici, procese și fenomene psihosociale și microgrupale/ micro-comunitare, metodologii psihosociale și microgrupale/ microcomunitare de cercetare și intervenție (în principal, abordarea/ metodologia idiografică, calitativă, interpretativă) etc. Din perspectiva acestui model se impun în teoria, practica și politica asistenței sociale conceptele de *factor psihosociologic* și de *paradigmă psihosociologică/ microsociologică* aplicabile în aria unor categorii și domenii cardinale precum: intervenția, profesionistul, relația asistențială/ recuperativă și obiectivele intervenției/ asistenței sociale, metodologia de intervenție/ metodele asistenței sociale etc.

În ceea ce privește ilustrarea **roluluișimodalității specifice de contribuție a sociologiei și macrosociologiei, ca discipline științifice care cercetează și evidențiază caracteristicile nivelului pur social/ sociologic sau macrosocial/ macrosociologic de analiză,** demersul nostru este desfășurat în măsură importantă prin aducerea în atenție a unor concepte, idei și argumente formulate ca urmare a consultării, printre altele, a unor lucrări precum:

- *Sociology for Social Work: An Introduction* (Ch. Yuill și A. Gibson, SAGE Publications, 2010);

- *Applied Sociology for Social Work* (E. Ingleby, SAGE Publications, 2017);
- *Sociology for Social Workers* (A. Llewellyn, L. Agu și D. Mercer, Polity Press, 2014);
- *Sociology and Social Welfare* (M. Sullivan, Routledge, 2020);
- *The Application of Sociological Analysis to Social Work Training,* (P. Leonard, în *The British Journal of Sociology*, vol. 19, nr. 4, 1968).

În mare măsură aceste lucrări contribuie la constituirea și impunerea așa-zisului *model sociologic/ macrosociologic* în teoria, practica și politica asistenței sociale, consacrând conceptele de *intervenție, de management și de politică centrate pe realitățile/ fenomenele/ procesele sociale anomice, dizarmonice, deviante, pe comunitate, și pe societate (sistemul de asistență socială – instituții de asistență socială – structuri sociale anomice – societate oprimantă, dizarmonică, polarizată etc.).* În măsură semnificativă modelul este o replică subsecvență sau aplicație a științei și metodei sociologice în teoria, practica și politica socială. Sunt aduse prin acest model și în teoria, practica și politica asistenței sociale cunoștințele, evidențele și concluziile/ teoriile extrase din cercetările sociologice realizate pentru explorarea și cunoașterea fenomenului social în general în toată complexitatea, întinderea și profunzimea sa, cu accent pe laturile anomice, disfuncționale sau conflictuale. În procesul de construire a teoriei și metodologiei asistenței sociale în paradigmă și cu modelare sociologică/ macrosociologică sunt antrenate și teme şi aspecte de ordin social general, comunitar şi societal, care sunt investigate și conceptualizate în sfera unor discipline precum Sociologia Generală, Sociologia Comunității, Sociologia Organizațiilor, Sociologia Instituțiilor, Sociologia Culturii, Sociologia Sărăciei, Marginalității și Devianței, Sociologia Justiției/ Juridică, Sociologia Politică etc.

Prin raportare la aceste discipline științifice pe parcursul timpul s-au constituit și consacrat, în sfera proprie a teoriei asistenței sociale, pe lângă discipline/ cursuri academice cadru, introductive, precum Introducere în Asistență Socială, Teoria/ Teoriile Asistenței Sociale, Metodele Asistenței Sociale etc., și discipline mai aplicate precum Asistență Socială Comunitară, Asistență Socială Rurală, Asistență Socială Urbană, Asistența Socială a Familiei și Copilului, Asistența Socială Administrativă și Instituțională, Asistența Socială a Sărăciei, Marginalității și Devianței, Orientări și Politici de Asistență Socială, Managementul în Sfera Asistenței Sociale etc. Prin aceste discipline modelul sociologic aduce în discursul specific sferei asistenței sociale și conceptele de *factor social/ sociologic* și de *paradigmă sociologică/ macrosociologică* aplicabile unor categorii cardinale din sfera teoriei, practicii și politicii asistenței sociale precum: organizarea în sfera asistenței sociale, sistemul asistenței sociale, managementul şi politica asistenței sociale.

Un aspect crucial pe care îl evidențiază literatura occidentală de specialitate, cu precădere, este acela că eficacitatea strategiilor și practicilor de asistență socială este condiționată de abordarea multi-dimensională și multimodală, activitățile, practicile, intervențiile de asistență socială sunt consistente şi eficace dacă antrenează pe lângă nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză și intervenție şi nivelurile socio-umane subsecvente din punct de vedere structural-organizațional, generându-se astfel un model științific complex, multinivelar, comprehensiv și multidimensional de practică, strategie și politică în sfera sistemului de asistență socială.

Din acest punct analiza și teoretizarea trebuie să antreneze însă, cu necesitate, şi teoria/ modelarea filosofică, aducând în discurs pe lângă formula *asistență socială bazată pe cunoaștere științifică multidisciplinară*și formula *asistență socială bazată pe cunoaștere filosofică*,

care implică în ultimă instanță, din perspectivă gnoseologică, modelare teoretică, strategie/ proiectare și intervenție cu antrenarea tuturor nivelurilor de analiză și intervenție și modelelor teoretice aferente, științifice și filosofice.

Nivelul teoretic maximal adecvat de analiză, reprezentare și modelare, cel filosofic, așadar**,** (la care ne referim în **Partea a III-a** a volumului) aduce în discurs și marile ei ramuri – metafizica, ontologia, axiologia şi epistemologia, propunând un așa-zis *model filosofic de teoretizare şi analiză*;filosofiacăutând, pe parcursul timpului, dar și astăzi, prin literatura specifică cu precădere, printre altele, răspunsuri şi la întrebări precum:

- Care este natura și care sunt cauzele problemelor sociale, situațiilor de risc și dificultate ale persoanelor, grupurilor, comunităților, precum și explicațiile/ fundamentele, modelele metafizice, ontologice ale acestora, ori/și implicațiile de ordin axiologic sau praxiologic?
- Care este natura activităților de asistență socială: socială, culturală, morală, economică, politică, psihologică, spirituală, religioasă?
- De ce trebuie să se intervină prin profesioniști, voluntari, servicii, organizații, instituții, structuri statale și politici sociale pentru remedierea problemelor sociale? Nu ar trebui lăsate legile „naturale”, „darviniste”, să opereze în logica/ devenirea lor obiectivă?
- În ce măsură intervențiile și politicile de asistență reușesc în mod real să determine schimbări și remedieri autentice și durabile, în acord cu firea, condiția și nevoia umană? Nu cumva pe termen mediu și lung intervenția „socială” amplifică sau generează noi situații de dificultate/ beneficiari, fiind contra-productivă?
- Prin ce mijloace, cu ce resurse și prin ce metode se poate obține ameliorarea autentică și nu doar

ameliorări superficiale/ circumstanțiale și de scurtă durată?

- Ce scopuri și obiective trebuie să își propună profesioniștii, serviciile, politicile de asistență socială: supraviețuirea, subzistența, fericirea, integrarea socială, eficientizarea economică?
- Are asistența socială o dimensiune ideologică, doctrinală, politică? Dacă da, care ideologii, doctrine, politici sunt mai eficiente, sau mai adecvate unor anumite categorii de probleme sociale, categorii de populație, specificități culturale etc.?
- Este etică intervenția în viața și cursul vieții persoanelor și grupurilor aflate în dificultate? Este etic gestul filantropic, nu lezează demnitatea umană a persoanei ajutorate?
- Este just și etic ca unele persoane și categorii sociale să transfere o parte din bunăstarea lor obținută prin merit și muncă onestă în contul bunăstării, ameliorării persoanelor și categoriilor aflate în dificultate?
- Dincolo de considerentele de ordin psihologic, economic și social, care sunt resorturile interne și explicațiile metafizice ale altruismului, dăruirii de sine ale persoanelor, grupurilor care se implică în mod voluntar și gratuit în demersurile de ajutorare a persoanelor și categoriilor aflate în dificultate?
- Cum se poate mai bine realiza intervenția ameliorativă astfel încât persoanele și categoriile ajutate să nu devină dependente sau să nu exploateze în mod voit și fraudulos resursele sistemului de asistență socială?
- Cum se poate opera astfel încât în procesul de ajutorare și intervenție să fie antrenate nu doar resursele, inițiativele și acțiunile binefăcătorului, ci și resursele, capacitățile, voința, implicarea, liberul arbitru, participarea beneficiarilor?

O sumară analiză a acestor problematici/ întrebări ne relevă faptul că sunt enunțate din perspectiva unor importante ramuri ale filosofiei, precum metafizica (natură și fundamente), ontologia (geneză, mod de ființare, procesualitate, manifestare), axiologia (scară valorică, sens, finalitate) sau praxiologia (practică, acțiune, eficiență/ eficacitate), fiind abordate şi explorate în literatura de specialitate (cu precădere în cea occidentală), printre altele, în lucrări precum:

- *The Philosophical Foundations of Social Work* (F.G. Reamer, Columbia University Press, 1993);
- *The Recovery Philosophy and Direct Social Work Practice* (M. Walsh, Oxford University Press, 2013);
- *The Philosophy of Social Work* (P. Tillich, în *Pastoral Psychology*, 1963);
- *Philosophy of Social Work – a New and Advantageous Field of Training and Research* (T. Halvorsen, în *Journal of Social Work Practice*, 2018);
- *Key Debates în Social Work and Philosophy* (T. Grimwood, Routledge, 2015);
- *Philosophy and the Social Problem* (W. Durant, HayrdPress Publishing, 2013);
- *Human Rights and Social Work: Towards Rights-Based Practice* (J. Ife, Cambridge University Press, 2012);
- *Virtue Ethics and Social Work* (G. McBeath și S.A. Webb, în *British Journal of Social Work*, 2002);
- *Existențial social work*, (D.F. Krill, Free Press, 1978);
- *The Moral Foundations of Social Institutions: A Philosophical Study*, (S. Mille, Cambridge University Press, 2009):
- *The Role of Religion and Spirituality in Social Work Practice: Views and Experiences of Social Workers and Students* (P. Gilligan, S. Furness, în *British Journal of Social Work*, 2006),

- *The Call to Teach: Philosophy, Process, and Pragmatics of Social Work Education*, (R. Fox, Council on Social Work Education, 2013).

Referiri sau abordări, destul de inconsistente din păcate, referitoare la legătura dintre filosofie şi asistența socială, cu privire la fundamentarea şi augmentarea filosofică a asistenței sociale atât ca teorie cât şi ca metodologie şi practică există şi în literatura românească, în lucrări precum:

- *Fundamentarea asistenței sociale în spațiul românesc* (D. Stan, în *Tratat de asistență socială*, ed. a II-a, G. Neamțu, Editura Polirom, 2011);
- *Asistența socială. Compendiu de istorie, teorie şi practică* (D. Buzducea, Editura Polirom, 2018);
- *Filosofia socială construcționistă. Direcții epistemice, etice şi pragmatice* (A. Sandu, Editura Presa Universitară Clujeană, 2012);
- *În căutare de principii. Epistemologie şi metodologie socială aplicată* (P. Iluț, Editura Polirom, 2013);
- *Provocări contemporane în practica asistenței sociale în societăți multiculturale* (G. Mişca, N. Neamțu, în *Revista de Asistență Socială*, nr. 1, 2016),
- *Etica în asistența socială* (M. Bulgaru și O. Bulgaru, CEP USM, 2014).

Literatura/ teoria asistenței sociale a fost și este adesea nevoită să adopte strategii orientate ideologic, doctrinal, aducând în sfera proprie de dezbateri teoretice viziunea dihotomică, contrapunându-se adesea teoria/ abordarea tradițională/ tradiționalistă, conservatoare cu cea critic-structuralistă, radicală, ori, pe de altă parte, cea structuralistă cu cea existențialist-umanistă și personalistă. Așadar, cum teoria asistenței sociale se descrie, din punct de vedere epistemologic, ca o construcție teoretică de foarte mare complexitate, întindere şi profunzime, implicând, pe lângă o reflectare

şi teoretizare obiectivă, ştiinţifică sau filosofico-euristică a problemelor, disfuncţiilor sociale şi umane şi a metodologiilor specifice de evaluare ori intervenţie, şi o semnificativă componentă axiologico-ideologică, iar, în planul organizării şi acţiunii practice şi instituţionale, de o importantă componentă doctrinal-metodologică, tot astfel au apărut şi metode, doctrine sau *moduri specifice de asistenţă socială, orientate aşadar, filosofico-ideologic şi doctrinal.*

În mare măsură, prezenţa abordărilor şi metodologiilor orientate ideologico-doctrinal îşi au originea axiologico-paradigmatică în marile sisteme teoretico-filosofice şi culturale contemporane, unele cu origini situate mult în istorie, instituindu-se astfel legături şi corespondenţeconsistente de determinare între teorii, doctrine ori curente consacrate precum *umanitarismul etic şi religios*, *structuralismul radical* şi *umanismul personalist şi existenţial*, pe de o parte, şi *asistenţa socială tradiţională*, *asistenţa socială structurală* şi *asistenţa socială umanistă* (umanist-personalistă/existenţialistă), pe de altă parte.

S-a ajuns astfel la o destul de consistentă şi manifestă ideologizare şi politizare a teoriei şi metodologiei asistenţei sociale contemporane, situaţie reflectată atât în sfera legislaţiei sau politicilor sociale, la nivelul sistemelor, organismelor şi instituţiilor de asistenţă socială, în declaraţiile şi codurile de practică ale acestora, în activităţile şi practicile sociale efective, la toate nivelurile de intervenţie (individul, relaţional, grupal, comunitar, societal), în pregătirea, personalitatea, conduita şi activitatea profesioniştilor, precum şi în literatura de specialitate care le reflectă, teoretizează şi promovează, consacrându-se, în consecinţă, şi o multitudine de titulaturi specifice, fundamentate filosofic şi ideologico-doctrinal, aferente unor moduri, tipuri, orientări, metode şi doctrine de asistenţă şi protecţie socială, unele menţionate mai sus.

Situația este, aşadar, reflectată cu multă pregnanță şi în literatura de specialitate. Fiecare dintre cele trei mari doctrine, tipuri şi metodologii de asistență socială, respectiv asistența socială tradițională, asistența socială structurală şi asistența socială umanistă, se fundamentează, în momentul de față, pe o bibliografie destul de consistentă, susținută prin cărți şi articole mai mult sau mai puțin dedicate, ori prin publicații periodice importante, unele asumate doctrinal, chiar dacă nu pot fi stabilite în toate cazurile delimitări precise între orientările acestora.

Mai jos vom enumera, în dreptul fiecăreia dintre cele trei tipuri/ doctrine de asistență socială, câteva titluri care, după observația noastră, sunt reprezentative, le reflectă şi contribuie la susținerea şi fundamentarea din punct de vedere teoretico-ideologic şi filosofic a acestora.

Asistența Socială Tradițională (convențională, religioasă etc.):

- *An Introduction to Social Work Practice*, (M. Parris, Open University Press, 2012);
- *The Role of Religion and Spirituality in Social Work Practice* (P. Gilligan şi S. Furness, în *The British Journal of Social Work,* 2006*)*;
- *Solidarity in Health and Social Care in Europe* (W. Arts et.al., Kluwer Academic Publisher, 2001).

Titluri ale unor publicații periodice:

- *Child & Family Social Work*;
- *Journal of Religion & Spirituality în Social Work*.

Asistența Socială Structurală (radicală, critică etc.):

- *The New Structural Social Work: Ideology, Theory, Practice* (B. Mullaly, Oxford University Press, 2006);
- *Critical social work: Theories and practices for a socially just world* (J. Allan şi alții, NSW, 2009);

- *Radical social work and practice* (M. Brake și R. Bailey, Edward Arnold Publishers, 1980);
- *Anti-Oppressive Practice: Social Care and the Law* (J. Dalrympleși B. Burke, Open University Press, 2006).

Titluri ale unor publicații periodice:

- *Critical and Radical Social Work;*
- *Social Work & Society*.

În ceea ce privește literatura declarat umanistă a asistenței sociale (adusă în atenție în **Partea a IV-a** a volumului), aferentă așa-zisei și consacratei **Asistențe Sociale Umaniste**, aceasta pare să se fi impus ca dominantă în spațiul occidental contemporan, consacrându-se printr-o serie de apariții precum:

- *Humanistic Social Work. Core Principles în Practice* (M. Payne, Palgrave Macmillan, 2011);
- *Humanistische Sozialarbeit* (Humanistische Akademie, 1998)
- *Toward a Humanistic Social Work: Social Work for Conviviality* (R. Ellenhorn, în *Humanity and Society*, 1998);
- *Humanistic Approaches to Health Care: Focus on Social Work* (N. Berkowitz, L.A Shreveport, Venture Press, 1996);
- *Client Self-Determination in Social Work* (F.P. Biestek și C.C. Gehrig, Loyola Press, 1978);
- *Qualitative Methods in Social Work Research* (D.K. Padgett, SAGE Publications, 2016);
- *Existențial Social Work* (D.F. Krill, Free Press, 1978);
- *Feminist Social Work* (L. Dominelli și E. Mc Leod, MacMillian Press Ltd., 1989);
- *Using Humanist/ Existențial Theories în Social Work* (N. Horner și M. Kindred, Open Learning Foundation, 1997);
- *Direct Social Work Practice: Theory and Skills*, (H. Hepworth, Boston, Cengage Learning, 2009);

- *Multicultural Social Work Practice* (D. Wing Sue, WILEY, 2006).

Conceptul de *asistență socială umanistă* este construit pe fundamentele filosofico-ideologice ale **umanismului (social) contemporan,** a relației endemice dintre umanism și cultură, umanism susținut și de o literatură foarte vastă, în acord și cu multiplele forme și direcții cultural-axiologice și ideologice care au în discurs problematica omului, impunându-se însă, în spațiul occidental contemporan, în principalprin două mari orientări:

- orientarea personalistă, care a impus așa-zisa *asistență socială centrată pe client,* susținută de tezele umanismului personalist, fundamentată teoretic de filosofia umanistă de orientare individualistă, de curentul personalist din toate domeniile și de psihologiile umaniste și pozitive,

  și
- orientarea existențialistă, care a impus așa-zisa *asistența socială existențială/ existențialistă*, centrată pe situație și context, constituționalmente racordată la tezele umanismului existențial, ale curentului existențialist din toate domeniile, așezată teoretico-metodologic pe conceptele și ideile filosofiilor existențiale/ existențialiste, contextualiste, constructiviste, precum și pe teoriile sociologice de orientare umanistă, existențialistă, interpretativă, augmentate de așa-zisele metodologii calitative.

Analiza distinctă este dificil de realizat, acestea având multe sfere tematice și metodologice comune sau confluente. Au, desigur, și multe specificități.

Asistența socială umanist-personalistă este focalizată pe evidențiereași promovarea rolului persoanei, a clientului în ceea ce privește reabilitarea, autonomizarea și adaptarea/ integrarea socială a acestuia, inspirându-se în mare măsură, din psihoterapia

umanistă (augmentată teoretic de psihologia umanistă și pozitivă), cu accent pe categorii, valori şi expresii precum dezvoltare personală, intervenție centrată pe client, clientul ca ființă umană, demnă şi liberă, personalitate, autodeterminare personală, responsabilitate personală, autorealizare etc., fiind susținută filosofico-ideologic și doctrinal, după cum s-a menționat, de filosofia de orientare individualist-personalistă, care, așa cum se cunoaște a cunoscut apogeul în a doua parte a secolului trecut, în contextul mai larg al așa-zisei secularizări și consacrării așa-zisului curent umanist-progresist.

Asistența socială umanist-existențială/ existențialistă propune ca scopuri şi obiective ale intervenției − în principal prin valorificarea resurselor nelimitate ale relațiilor umane concrete, autonomizarea şi responsabilizarea grupurilor aflate în dificultate din cadrul comunității şi transformarea comunității ca întreg într-o colectivitate umană, solidară, incluzivă, într-un mediu şi univers existențial securizant, un cadru de existență umană unde persoana se poate împlini ca om şi îşi poate valorifica resursele sale intelectuale, afective, spirituale, morale etc., nu doar prin sine, ci și prin resursele umane concrete și oportunitățile relaționale și contextuale ale mediului specific de viață. Așadar, în ceea ce priveşte resursele intervenției şi schimbării din perspectivă umanist-existențială, literatura de specialitate subliniază aspectul că acestea se află chiar în interiorul comunității, la nivelul comunității ca întreg, la nivelul fiecărui membru al acesteia şi cu precădere la nivelul situațiilor concrete, al relațiilor umane, interumane, interpersonale concrete, unice din comunitate. Metodologia umanist-existențialistă, la fel ca cea umanist-personalistă, este preponderent de tip calitativ, însă, fără îndoială, metodele existențialiste, calitative, trebuie să se coreleze cu celelalte tipuri de abordări, sau să reprezinte o componentă importantă a metodologiei unitare de evaluare, intervenție ori schimbare.

Umanismul occidental contemporan este, însă, astăzi foarte complex, cu o paletă mult mai vastă de doctrine, forme, folosindu-se în literatura de specialitate, pe lângă sintagme precum umanism existențial și umanism personalist, și sintagme precum *umanism etic, umanism feminist, umanism științific, umanism tehnologic*. Dacă pot fi numite umanisme, să menționăm și temenii *postumanism* și *transumanism*. Un termen care pare să indice o tendință unificatoare, holistă, emergentă, integrativă și conciliantă este cel de *neoumanism*. Chiar din a doua parte a secolului trecut, și cu precădere în perioada trecută din acest secol au apărut, în sfera largă a gândirii și metodei umaniste, tendințe, mișcări și curente noi, în majoritate numite neoumaniste, ori *noi umanisme*. Acestea nu înlătură tezele și ideile de bază ale filosofiei umaniste de orientare personalistă, existențialistă, raționalistă, materialistă și secularistă, ci poate le mai atenuează din acuitate însă readuc în pledoaria filosofico-umanistă componenta spirituală (degrevată însă în măsură semnificativă de latura mistică, supranaturală și cosmologică), culturală și componenta socială, socio-umană, comunitară, cu accent însă nu pe structură, ci pe relațiile empatetic-umane și rolul individualității ca personalitate multilateral structurată în economia și dinamica complexă a grupului socio-uman.

În ceea ce privește reflectarea gândirii și filosofiei neoumaniste în literatura asistenței sociale occidentale, chiar dacă nu există multe lucrări care să se focalizeze exclusiv pe metoda și doctrina neoumanistă în acest domeniu, unele volume conțin capitole, referiri sau secțiuni care pot comporta această încadrare. Oricum sintagme precum asistență socială comprehensivă, asistență socială integrativă, sau integrată, intervenție centrată pe relațiile umane, intervenție centrată pe contextul socio-cultural, sunt tot mai mult prezente în literatura asistenței sociale vestice, semnalând tendințe de schimbare de paradigmă, de trecere de la un umanism de tip existențial și individualist limitat, la un

umanism larg, tolerant, cultural și în același timp universal, reflectat – în acord cu tendințele și practicile existente – și în sfera literaturii dedicate asistenței sociale.

Un capitol al volumului (ultimul) este consacrat și **modelului umanist-dual în sfera teoriei, practicii și politicii sociale și în sfera teorie, practicii și politicii asistenței sociale**. În raport de această tematică demersul analitic și descriptiv este concentrat pe modul în care acest model este adecvat și aplicabil spațiului est-european, care este adesea consemnat cu o situație de coexistență de tip dual, dar și de antagonism și confruntare între marile sisteme de valori social-umaniste, în principal între cele două mari modele filosofico-ideologice – secular/ progresist și conservator/ religios – desfășurată pe tărâmul marilor teme socio-umane precum persoana, raportul individ–comunitate/ societate, libertatea, relațiile interpersonale, conviețuirea, solidaritatea, serviciile sociale, ideologiile, doctrinele și politicile sociale etc.

În spațiul (social) est-european (și românesc) contemporan conceptul de model filosofic umanist-dual implică însă și o însemnată raportare la ceea ce se numește *cultură social-umanistă*, *umanism social* și *tip de gândire umanist-filosofică caracteristică acestui spațiu*, de aceea, în lucrare sunt aduse în atenție ideile, scrierile, operele unor personalități intelectuale și artistice, pe care le considerăm reprezentative atât pentru spațiul românesc cât și pentru cel est-european în ansamblul său, scrieri, idei, teze, opere care, pe de o parte, relevă prin spiritul și orientarea acestora caracterul dual al gândirii/ viziunii acestor reprezentative personalități, aparținătoare spațiului românesc și est-european, iar pe de altă parte, relevă prin conținut, tematică și mesaj caracterul dual al culturii, umanismului, ideilor dominante și modului specific de existență și organizare socială al oamenilor și comunităților din spațiul românesc, și, implicit, est-european.

Se găsesc în acest scop, în lucrare, scurte analize, referiri și considerații relative la ideile/ tezele, scrierile, lucrările unor personalități intelectuale și artistice marcante precum Titu Maiorescu, Mihai Eminescu, Ion Heliade Rădulescu, Constantin Rădulescu-Motru, Lucian Blaga, Dumitru Stăniloae, Constantin Brâncuși, George Enescu, Răzvan Teodorescu, Mircea Cărtărescu. Noi apreciem, așadar, că acești autori, prin ideile/ tezele, scrierile, lucrările lor, reflectă în măsură semnificativă caracteristicile bipolare/ dualiste ale culturii sociale și umanismului social, al sistemului de valori, idei și practici dominante din spațiul (social) românesc, și est-european, contemporan, de aceea și sistemul politicilor, serviciilor și practicilor sociale, sau al teoriei, practicii și politicii asistenței sociale din acest spațiu implică o reprezentare printr-un model filosofic de tip dual-umanist.

Se poate, de altfel, ușor constata, consemna și statua, ca fapt, ca realitate instituită, atât în condițiile constituirii unei oarecare filosofii/ ideologii sociale seculariste/ progresiste, precum și în condițiile în care fondul socio-cultural și sistemul de valori sociomorale de bază este preponderent de tip tradiționalist, conservator-religios, o situație de coexistență a celor două subsisteme de valori și idei, în consecință a două modele distincte de reprezentare a sistemului global de valori și practici sociale în spațiul est-european contemporan. Pe de o parte, așadar, un model preponderent umanist-religios, numit și tradițional, conservator, și, pe de altă parte, un model umanist-secular/ secularist, numit și progresist. În această situație, greu de contestat, atunci când se pune problema acțiunii sociale, a strategiilor, politicilor și practicilor sociale, în virtutea coexistenței în spațiul est-european contemporan, în formulă dualã, a celor două modele ale sistemului de idei, practici și politici sociale, și *marile serii de categorii ale teoriei, practicii și politicii sociale* precum 1) omul/ persoana, bunăstarea, nevoile umane, scopul vieți, împlinirea, fericirea, drepturile

omului, normalitatea, 2) acțiunea/ interacțiunea socio-umană, practica socială, libertatea, egalitatea, dreptatea 3) organizarea, solidaritatea, sistemul și politica socială, comportă această dublă și dual „modelare”, evidențiată și în scrierile multor autori reprezentativi din acest spațiu, est-european.

În raport de aceste mari teme și categorii ale vieții și conviețuirii sociale a omului, în lucrarea am apelat, pentru exemplificare și argumentare, de asemenea la unii autori din spațiul românesc, în majoritate filosofi. *Problematica omului, a bunăstării, fericirii, împlinirii și normalității acestuia,* analizată prin prisma modelului umanist-dual, este adusă în atenție în lucrare prin ideile relevate în unele dintre scrierile autorilor Constantin Noica și Horia Roman Patapievici, *problematica socialității, a conviețuirii, libertății, acțiunii și practicii sociale,* prin intermediul unora dintre scrierile filosofului Lucian Blaga, ale autoarei feministe Mihaela Miroiu, precum și ale cunoscutului intelectual moralist, Andrei Pleșu, iar categorii teme, probleme, valori precum *organizarea, solidaritatea și politica socială***,** sunt analizate, la nivelul spațiului (social) est-european, și românesc, contemporan – prin prisma modelului filosofic umanist-dual – ca urmare a aducerii în atenție a unora dintre ideile și scrierile relevante ale filosofilor Petre Țuțea și Gabriel Liiceanu.

Noi apreciem că, dincolo de conotațiile strict intelectuale, filosofice, euristice ale scrierilor acestor reprezentativi intelectuali români, atât pentru spațiul românesc cât și pentru cel est-european în general, se poate sublinia faptul că acești autori, prin ideile/ tezele și scrierile lor, reflectă în măsură semnificativă caracteristicile bipolare/ dualiste ale culturii sociale și umanismului social, al sistemului de valori, idei și practici dominante în spațiul românesc, și est-european, contemporan, de aceea și sistemul politicilor, serviciilor și practicilor sociale, și în consecință al teoriei, practicii și politicii asistenței sociale din acest spațiu trebuie reprezentate printr-un model filosofic de tip dual-

umanist. *Modelul umanist-dual în teoria, practica și politica asistenței sociale*, precum și conceptul de asistența socială umanist-dual, reprezentate din perspectivă filosofică, aduc marile teme, probleme, categorii ale asistenței sociale, respectiv 1) clientul, situația de dificultate, problema socială, 2) intervenția, profesionistul, obiectivele și metodele asistenței sociale, 3) organizarea, sistemul asistenței sociale, politica şi managementulasistenței sociale, pe lângă teoretizarea științifică (psihologică, psihosociologică, sociologică) specifică, și comprehensivo-filosofică, și într-o dezbatere cu iz dihotomico-ideologic. Aceasta ar fi componenta „teoretico-conflictuală" a modelului dualist, aplicabil și spațiului est-european, și românesc, contemporan.

Cele două (sub-)modele, părți ale modelului dual, operează însă în mare măsură relativ separat, în zone și spații socioculturale, și chiar geografice, distincte, destul de bine delimitate, însă, desigur, substratul filosofico-ideologic esențialmente antagonic le pun și în opoziție. Așa cum se remarcă adesea în literatura care abordează problematica, societățile est-europene sunt în mare măsură, în interiorul lor, divizate („schizoidate"), cultural și ideologic, conservatoare, religioase, pe de o parte, și progresiste, seculariste, pe de altă parte, și corespunzător acestei divizări, și teoria, practica și politica asistenței sociale comportă această complexă trăsătură.

Conceptul de *Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinară*îl propunem ca soluție epistemologică, metodologică și doctrinală la prezența acestei stări de dualitate din aceste societăți, inclusiv din cea românească, reflectată și în sfera asistenței sociale, complicată mai mult și de reminiscențele structuralisto-colectiviste specifice epocii comuniste din care recent acestea au ieșit. Situația creată este înfățișată ca foarte complexă, modelabilă doar cu ajutorul unor teorii filosofice sofisticate, în principal, teoria complexității. Corespondent acesteia, în sfera asistenței sociale, este recomandabil a se opera cu

sintagma metodologică Asistență Socială Complexă, iar ca formulă epistemologică și academică, cu sintagma Asistență Socială Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinară. Cele două sintagme sunt „contopite" în una singură, rezultând formula Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinară. Prin abordare complexă se prezumă în principal necesitatea admiterii tuturor abordărilor și formelor de umanism în practica și politica asistenței sociale, iar prin abordarea bazată pe cunoaștere multidisciplinară necesitatea reprezentării și dezvoltării teoriei asistenței sociale prin modelări realizate de pe pozițiile specifice ale celor mai importante discipline socio-umane – psihologia, psihosociologia, microsociologia, sociologia, macrosociologia etc. – cu nivelurile de analiză, paradigmele și modele pe care acestea le generează. Sintagma Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinarădesemnează, în consecință, admiterea tuturor abordărilor și formelor de umanism concomitent cu necesitatea reprezentării și dezvoltării teoriei asistenței sociale prin modelări realizate de pe pozițiile specifice ale celor mai importante discipline socio-umane cu nivelurile de analiza paradigmele și modele pe care acestea le oferă.

Pentru asistența socială din spațiul românesc contemporan această sintagmă ar însemna de fapt consacrarea unei noi paradigme, o paradigmă a schimbării, o depășire a modelului pasivist, sociologist-„asistențial" bine statuat în prezent, în acord cu carear fi binevenită și o schimbare de paradigmă curriculară în educația și formarea profesioniștilor din domeniu, a asistenților sociali, concomitent cu o dezbatere cu scop de schimbare a denumirii acestei profesiuni. Vizat fiind termenul „asistent" (social) care, pe lângă considerațiuni legate de demnitatea acestei profesiuni și a specialistului care o practică, în prezent reflectă în foarte mică măsură specificul activității, foarte complexă și variată, pe care trebuie să o desfășoare astăzi specialistul numit „Asistent" social. În logica acestei

argumentații, în această lucraresugerez titulatura „Profesionist” social.

Începem însă expunerea conținutului acestei lucrări cu aducerea în atenție, în **Partea I**, cu precădere în folosul cititorilor nefamiliarizați cu conținutul **teoriei de bază a asistenței sociale**, a unora dintre reperele, elementele, categoriile de bază ale acesteia, pornind de la ceea ce am putea considera „substanța genuină” a ceea ce denumim, de regulă, *asistență socială, în general, ca fenomen socio-uman „natural”, istoric și universal*, aducând în prim-plan termenul de *întrajutorare*. *Teoria, practica și politica asistenței sociale contemporane, instituționalizată și bazată pe cunoaștere și evidențe* o prezentăm ca *subsecventă teoriei, practicii și politicii sociale în general*, a principalelor serii de teme, categorii ale acesteia, respectiv 1)*omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea,* 2)*socialitatea/ conviețuirea – libertatea – acțiunea/ practica socială,* 3)*organizarea – solidaritatea și sistemul social – politica socială*, în raport de care se definesc și principalele categorii și teme ale asistenței sociale, respectiv 1)*clientul – situația de dificultate – problema socială,* 2) *intervenția – profesionistul – obiectivele și metodele asistenței sociale,* 3) *organizarea – sistemul asistenței sociale – managementul şi politica asistenței sociale*.

ACEASTA ESTE O

PREVIZUALIZARE

FRAGMENTELE CHEIE ALE VOLUMULUI

„Asistența socială reprezentată ca fenomen socio-uman spontan nu implică cu necesitate forme sistematice, instituționalizate, metodice și programatice de organizare, practici sau politici sociale fundamentate și asumate științific, filosofic sau direcționate axiologico-ideologic. Ajutorul, îngrijirea, asistența, suportul realizându-se în condițiile de proximitate și atașament interpersonal pe care le conferă relațiile de rudenie, vecinătate, coexistența în comunități mici, locale, parohiale, de muncă etc. Rol însemnat au și valorile din aceste medii, contexte, comunități – adesea augmentate sau promovate de către religie și etica/ morala bunului simț, a simțului comun, a omeniei – în statuarea acestor gesturi, în desfășurarea acestor practici, aferente, în măsură semnificativă, unui umanism de tip solidarist-gregar, primar. În epoca modernă însă asistența socială s-a instituit gradual ca sistem organizat (adesea public/ de stat) de asistență socială, reglementat juridic și statuat instituțional, funcționând cu precădere prin servicii și instituții specializate şi profesionişti instruiți pentru a urmări nu doar suplinirea de moment a nevoilor, ci și obiective de schimbare durabilă, de reintegrare socială prin reabilitare și responsabilizare, aplicând metode bazate pe modele teoretice susținute de ştiință și filosofie, de exemplele bunelor practici, dovedite ca eficiente, și din ce în ce mai mult și de tehnologie, de resursele și facilitățile pe care le conferă cibernetica și Internetul. Teoria, practica și politica asistenței sociale sistematice și instituționalizate consacrându-se și statuându-se, astăzi, în mare măsură în subsecvența teoriei, practicii și politicii sociale. [...] Asistența socială ca teorie, practică și politică este, aşadar, în măsură covârșitoare, subsecventă teoriei,

practicii şi politicii sociale, ceea ce înseamnă că atunci când aducem în atenție teoria asistenței sociale trebuie să o raportăm sau să o subsumăm teoriei sociale, atunci când aducem în atenție practica asistenței sociale trebuie să o subsumăm practicii sau practicilor sociale şi, desigur, politica asistenței sociale trebuie să fie subsumabilă politicii ori politicilor sociale. [...]... când teoretizăm marile probleme, teme şi categorii ale asistenței sociale precum 1) clientul şi problema socială, 2) intervenția, profesionistul şi metodologia asistenței sociale, 3) organizarea, sistemul şi politica asistenței sociale, trebuie în mod necesar să le reprezentăm şi definim prin raportare la sau în subsecvența unor categorii şi teme reprezentative din sfera teoriei şi practicii şi politicii sociale precum 1) omul/ persoana, bunăstarea, normalitatea persoanei 2) socialitatea/coexistența, libertatea, acțiunea/practica socială, 3) organizarea, solidaritatea, sistemul social și politica socială."

(2)

„Modul de reprezentare teoretică a **clientului** serviciilor de asistență socială este strâns legat de modul în care este reprezentată în general persoana în comunitate, în grupul social, în societate, ca ființă socială, precum și ca ființa umană în general, ca om, ca specie şi ființă bio-psiho-socială, dar şi trăitoare într-un anumit timp sau într-un anumit mediu socio-cultural. Dacă s-a afirmat faptul că omul este mult mai mult decât un animal, adică nu este doar un corp, un organism, un sistem psihic sau un comportament aservit satisfacerii necesităților material-existențiale de supraviețuire, ci o ființă socială superioară, culturală, spirituală, morală, atunci astfel trebuie să-l înfățișăm şi pe clientul/ beneficiarul serviciilor de asistență socială, iar situația de dificultate și problema socială determinată de situația acestuia nu va fi doar economică, materială sau elementar-socială, ci şi culturală, morală, politică,

filosofică etc. [...] **Obiectivele şi metodele** cu care se operează pornesc de la considerentul că situația de dificultate a clientului este un complex de factori sociali, umani, psihologici, culturali, economici, toate acestea antrenând și unele dintre categoriile esențiale ale teoriei și practicii sociale, respectiv conviețuirea, socialitatea, libertatea, acțiunea și practica socială. Obiectivele, metodele și practicile asistenței sociale nu se vor raporta doar la criteriile obiective imediate care au determinat situația de dificultate şi apariția problemei sociale, ci şi la factorii de ordin cultural, moral, istoric etc. Sistemul serviciilor de asistență socială rezultat putând să fie astfel încadrabil ca de tip tradițional (centrat pe îngrijire şi ajutor necondiționat), structural (centrat pe schimbare sistemico-structurală şi justiție socială), ori umanist-personalist/ existențialist (centrat pe împuternicirea şi autonomizarea persoanelor sau comunităților). [...] Organizarea şi instituirea sistemului de asistență socială, subsecvente organizării sociale/ societale și sistemului social/ societății/ comunității, conferă raționalitate şi control fenomenului natural şi spontan numit întrajutorare comunitară/ societală. Factorul rațional implică strategia, politica şi managementul, ideea, măsura/ reglementarea şi aplicarea. **Politica socială** poate fi aceea a promovării şi reglementării intervenției limitate sau a intervenției sporite, poate reglementa şi solicita activismul şi responsabilitatea beneficiarilor sau se poate concentra pe soluțiile de redistribuire a bunăstării, depinde în mare măsură de orientarea social-ideologică şi filosofia socială care îi ghidează doctrina. Mai departe, intervine **managementul (social/ al serviciilor şi organizațiilor de asistență socială)**, care are şi menirea de a operaționaliza, de a transpune în practică, prin pârghiile specifice, măsurile şi soluțiile

reglementate politico-juridic şi administrativ[4]. Acțiunea [...] (în sfera asistenței sociale) se desfăşoară, cum bine se ştie, la toate niveluri de intervenție: individual, relațional, comunitar, societal. În plan teoretic se operează în termeni de niveluri de analiză, discipline ale cunoașterii şi modele teoretice aferente, cele mai importante fiind modelul psihologic, modelul psihosociologic/ microsociologic, modelul sociologic/ macro-sociologic şi modelul filosofic. Aportul acestora este important deoarece așează acest domeniu adesea neglijat de comunitatea științifică, numit *asistență socială*, sub lumina și cupola largă a marii cunoașteri, a filosofiei și științei, aducând, prin aportul științei în principal, pe lângă multă informație și literatură socială, metodă, rigoare și planificare. Acest subiect, respectiv rolul științei, cu precădere al științelor socio-umane în fundamentarea, teoretizarea și augmentarea asistenței sociale, îl aducem în atenție în cele ce urmează."

(3)

„Societatea contemporană și tot ce cuprinde aceasta de la individ până la, ceea ce se mai numește, societate globală, pe lângă faptul că există și funcționează, din punct de vedere ontologic vorbind, după legi obiective proprii, este din ce în ce mai mult „ajutată", augmentată de către știință, cu toate ramurile, subdiviziunile și aplicațiile acesteia. Desigur, în ceea ce privește aspectele, componentele, dimensiunile propriu-zis sociale ale acesteia rol principal îl au științele sociale, ori socio-umane. Orice grup social uman există și funcționează, așadar, cel puțin prin cei doi factori: ontologici, obiectivi, naturali, pe de o parte, și rationali, pe de altă parte. În mare măsură factorul rațional provine din capacitatea intelectuală a omului și din scopurile, valorile și idealurile acestuia aferente nevoii

[4] T..J. Rofuth, *Management and Leadership in Social Work: A Competency-Based Approach,* New York, Springer Publishing Company, 2019, pp.34-38.

perpetue de mai bine, de ordine, bunăstare, fericire. În scopul realizării acestor deziderate se apelează la cunoaștere, la metodă, la știință, la științele sociale pentru mai buna organizare, funcționare și eficientizare socială/ societală. Primul pas este cunoașterea socială, realizată prin cercetarea socială, instituindu-se așa-zisa *teorie socială*, în baza rezultatelor cercetării și teoriei sociale se desfășoară *practica socială*, activitățile sociale, iar, în final pentru atingerea scopurilor de optimizare și augmentare socială, intervine *managementul social* și *politica socială*. În toate aceste sfere, cu cât societatea este mai avansată cu atât mai mult și rolul științei, și al științelor sociale, este mai mare[5]. [...] La o primă vedere asistența socială pare un domeniu exclusiv practic, reducându-le la sensurile literale ale cuvântului „asistență", sau, în alte limbi, la cel de „muncă" (socială), însemnând, într-o primă accepțiune, ajutor sau îngrijire, iar din partea binefăcătorului, mult suflet, altruism și mărinimie. Este și sensul pe care l-a avut în trecut, regăsibil astăzi în sintagma „asistență socială tradițională". Astăzi însă practica asistenților sociali s-a diversificat și augmentat mult, necesitând nu doar suflet și mărinimie, ci și știință, pentru o mai completă și complexă cunoaștere a omului, a condițiilor bunăstării, normalității, nevoilor și personalității complexe a acestuia, a relațiilor umane și modului de conviețuire optimă în microcomunități, precum și pentru cunoașterea fenomenelor comunitare și societale, a modului de organizare, funcționare și conducere/ management al acestora. De asemenea, rostul științei, cercetării și teoretizării științifice în teoria, practica și politica asistenței sociale este și acela de cunoaștere în cadrele paradigmei și metodei științifice a fenomenelor anomice, problemă, situațiilor de dificultate, anomaliilor, disfuncțiilor socio-umane,

[5] Th. Veblen, *The Place of Science in Modern Civilization*, New York, Cosimo Classics, pp.32-39.

abaterilor de la normalitate, pe care trebuie să le soluționeze prin activitatea sa specifică asistentul social. Nu în ultimul rând, știința contribuie în mod crucial la dobândirea, de către personalul care operează în sfera asistenței și protecției sociale a cunoștințelor, deprinderilor și metodelor de intervenție recuperativă sau asistențiale adecvate și eficace. [...] Fenomenele, realitățile și procesele socio-umane fiind de foarte mare complexitate și teoria, practica și politica socială, și în subsecvența acestora, teoria și practica asistenței sociale, sunt statuate și dimensionate prin antrenarea tuturor științelor și disciplinelor care le cercetează, respectiv psihologia, psihosociologia, sociologia, filosofia; corespunzătoare, de fapt, teoretizării unor niveluri ale existenței umane, socio-umane, implicând niveluri aferente de analiză, vorbindu-se de modele psihologice, psihosociologice, sociologice, precum și filosofice, ori doctrinal-filosofice. În această a doua parte a lucrării aducem în atenție însă cu precădere așa-zisa perspectivă sau contribuție științifică (rolul științei, al științelor socio-umane, în principal) în reprezentarea și dezvoltarea teoriei, practicii și politicii asistenței sociale – analizate în subsecvența teoriei, practicii și politicii sociale. Vom vorbi, în capitolele care urmează, despre nivelul individual-psihologic (psihologia și modelul psihologic), nivelul relațional, psihosocial, microgrupal (psihosociologia/ microsociologia și modelul psihosociologic/microsociologic), nivelul social/macrosocial (sociologia/ macrosociologia și modelul sociologic/ macrosociologic), în teoria, practica și politica socială şi în teoria, practica și politica asistenței sociale.”

(4)

„Modelul psihologic în teoria, practica și politica socială, aferent nivelului individual-psihologic de analiză, este de fapt un rezultat esențializat al concluziilor extrase din scurta istorie a cercetărilor și

teoretizărilor realizate pentru explorarea și cunoașterea omului ca individ în interioritatea și funcționalitatea sa, precum și a fenomenului uman și social din punct de vedere psihologic. Modelarea teoretico-psihologică a individualității umane, a persoanei și fenomenului social aduce în analiză cu precădere teme şi aspecte de ordin emoțional, de percepție și reprezentare socială, intelectuale, caracteriale, volitionale etc. Modelul implica conceptele de *paradigmă psihologică* și de *factor psihologic* aplicabile persoanei și entităților, fenomenelor, proceselor și manifestărilor umane și sociale, vizând idei și teze asertate în sfera unor categorii cardinale pentru teoria, practica și politica socială precum:

- omul/ persoana;
- bunăstarea/ împlinirea, fericirea
- normalitatea, calitatea vieții. [...]

Din perspectiva acestui model se impune, în teoria, practica și politica asistenței sociale, conceptul de *intervenție centrată pe client (sistemul psihic – personalitatea – conștiința – conduita clientului),* analiza și teoretizarea aducând în atenție caracteristici și perspective de cercetare precum:

- structura psihologică dezadaptativă, disfuncțională, deviantă, adictăa clientului, respectiv tulburările/ retardurile din sfera motivației, afectivității, voinței intelectului;
- personalitatea socio-dezadaptativă a clientului şi personalitatea – implicată în actul asistențial – a profesionistului;
- tulburări în sfera conștiinței (sociale/ morale a clientului);
- tulburări/ devianțe de natură caracterială, etico-morală;

- tulburări/ devianțe/ inadaptări în conduita generală (și factorii psihologici implicați) a clientului etc.[6]

Modelarea psihologică a teoriei, practicii și politicii asistenței sociale aduce în analiză cu precădere teme şi aspecte de ordin emoțional, de percepție și reprezentare socială, intelectuale, caracteriale etc. Modelul aduce în atenție conceptele de *factor psihologic* și de paradigmă psihologică aplicabile în sfera unor categorii cardinale în sfera teoriei, practicii și politicii sociale precum:

- Clientul (din punct de vedere psihologic);
- Situația de dificultate a clientului (din punct de vedere psihologic);
- Problema socială. (din punct de vedere psihologic). […]

În ceea ce privește problematica clientului în teoria, practica și politica asistenței sociale acest model (psihologic) așează în prim-plan interesul pentru reprezentarea acestuia ca subiect psihologic înzestrat cu trăsătura subiectivității, intenționalității, raționalității și voinței și cu capacități psihologice de auto-administrare și autodeterminare. Clientul/ beneficiarul serviciilor de asistență socială, din perspectiva modelului psihologic, nu este un simplu corp, organism care trebuie doar să fie îngrijit, hrănit și ocrotit, nici un simplu element disfuncțional într-un sistem/angrenaj social, ci o ființă umană demnă, cu personalitate complexă, conștiință, voință, inteligență și aptă (aprioric) să se auto-reabiliteze. Modelul explică/ justifică însă și statutul și

[6] G. Misca și P. Unwin, *Psychology and Social Work: Applied Perspectives*, Cambridge, Polity, 2017; N. Paula, *Psychology for Social Work Theory and Practice,* Londra, Palgrave Macmillan, 2014; E.G. Goldstein, *Ego Psychology and Social Work Practice*, New York, The Free Press, 1995; J.D. Brown*, Anti-Oppressive Counseling and Psychotherapy: Action for Personal and Social Change*, Oxfordshire, England Routledge, 2019; D.H. Barlow, op. cit., T. Lindsay, op. cit.; E.G. Goldstein, op. cit.

situația de dificultate, de impas, a acestuia prin evidențierea unor resorturi și caracteristici constituționale, structurale și funcționale de tip psihologic defavorizant, relevând și rolul/ impactul nefast al factorului psihologic, în contextul prezenței și impactul celorlalți factori, în determinarea sau susținerea conduitelor și situațiilor social-dezaptative ale clientului.[7]”

(5)

„... în ceea ce privește categoriile sociale, ale teoriei, practicii și politicii sociale pe care le avem în atenție, respectiv, 1) omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea; 2) socialitatea/ conviețuirea – libertatea – acțiunea/ practica socială; 3) organizarea – solidaritatea/ sistemul social – managementul social și politica socială, analiza și teoretizarea de la acest nivel vizează cu precădere categoriile/ temele de la punctul 2), respectiv socialitatea/ conviețuirea, libertatea și acțiunea/ practica socială.

În mare măsură, la acest nivel teoria, practica și politica socială vizează caracteristicile acestora la nivelul grupului familial. În teoria, practica și politica socială discursul și acțiunea vizează și alte forme de expresie ale grupului mic, microcomunității, precum grupurile de muncă, organizațiile mici de diferite feluri, clasele/ grupele de învățare, însă grupul familial este considerat a fi reprezentativ pentru nivelul micro-sociologic și psihosociologic de analiză sau pentru acțiunea socială la acest nivel. [...] În raport de elementele acestui nivel de analiză și intervenție

---

[7] Sterling Test Prep, *Sterling Test Prep MCAT Psychology & Sociology: Review of Psychological, Social & Biological Foundations of Behavior*, Sterling Test Prep, pp.351-355; vezi și G. Gigerenzer, R. Hertwig și Th. Pachur, *Heuristics: The Foundations of Adaptive Behavior*, Oxford, Oxford University Press, 2015, și F.P, Biestek și C.C. Gehrig, *Client Self-Determination în Social Work*, Chicago, Illinois, Loyola Press, 1978.

modelul psihosociologic/ microsociologic aduce în prim-plan și așa-zisa paradigmă psihosociologică/ microsociologică de bază compusă, printre altele. din itemii:

- relațiile umane (tulburate);
- atașamentul și empatia (tulburate/ disturbate);
- microcomunitatea, familia (anomizate, dezorganizate);
- evoluții, dinamici, procese și fenomene psihosociale și micro-grupale/ microcomunitare disfuncționale, anomice, nefaste;
- metodologii psihosociale și microgrupale/ microcomunitare de cercetare și intervenție (în principal, abordarea/ metodologia idiografică, calitativă, interpretativă) etc.[8]

Din perspectiva acestui model se impun, în teoria, practica și politica asistenței sociale, conceptele de *intervenție centrată pe relațiile umane dizarmonice/ tulburate* și *intervenție centrată pe microcomunitatea anomică, disfuncțională*. Modelul aduce în atenție conceptele de *factor psihosociologic* și de *paradigmă psihosociologică/ microsociologică* aplicabile în aria unor categorii cardinale precum:

- Clientul reprezentat în context socio-uman;
- Clientul colectiv – familia, vecinătatea;
- Relația/ interacțiunea profesionist-client/clienți;
- Intervenția. Obiectivele și metodologia de intervenție etc.

[8] E. Goldstein, „The psychosocial framework", în *The Encyclopedia of Social Work*, *National Association of Social Workers and Oxford Univ. Press*, 2008; S. Robbins, et al., *Contemporary Human Behavior Theory: A Critical Perspective for Social Work Practice*, New York City, Pearson, 2018; S. Cahill, et al., *Inside Social Life: Readings in Sociological Psychology and Microsociology*, Oxford, Oxford University Press, 2017; F. Turner, *Psychosocial therapy*, New York, Free Press, 1978.

- Modul de reprezentare a clientului de către profesionist.[…]

Modelul psihosociologic/ microsociologic al relațiilor interpersonale şi al grupurilor mici, cu precădere al familiei, în practica asistenței sociale, aduce în prim-plan, în ceea ce priveşte intervenția şi obiectivele acesteia, în acțiunea ameliorativă şi recuperativă, concepte, idei, valori precum:

- dezvoltarea/ îmbunătățirea/ umanizarea relațiilor interpersonale/ umane/ sociale;
- dezvoltare interpersonală şi microgrupală;
- îmbunătățirea din punct de vedere psihosocial şi moral a relațiilor interpersonale şi a climatului microgrupal/ familial;
- responsabilizare şi autonomizare;
- centrare intervențiilor pe persoană, pe relațiile interpersonale/ umane și pe microgrup ca întreg dinamic și singular etc.[9] „

(6)

„În ceea ce privește cercetarea și teoretizarea pur socială, modelarea teoretico-sociologică aduce în analiză cu precădere teme şi aspecte de ordin social general, comunitar şi societal, realizându-se cu aportul unor discipline precum sociologia generală, sociologia comunității/organizațiilor, sociologia instituțiilor, sociologia culturii, sociologia religiei, ştiințele juridice şi politice etc. Modelul aduce în atenție conceptele de *factor social/ sociologic și paradigmă/ teorie sociologică* aplicabile în sfera unor categorii cardinale precum:

- Organizarea socială/ comunitară/ societală;
- Solidaritatea socială și sistemul social;
- Managementul social și politica socială. […]

[9] Vezi J. Anderson și R. Wiggins-Carter, *op. cit.*, M. Payne, 2011, *op. cit.*, J. Anderson și R. W. Carter, *Diversity perspectives for social work practice,* Boston, Allyn and Bacon, 2004.

Sunt aduse prin acest model și în teoria, practica și politica asistenței sociale cunoștințele, evidențele și concluziile/ teoriile extrase din cercetările sociologice realizate pentru explorarea și cunoașterea fenomenului social în general în toată complexitatea, întinderea și profunzimea sa, cu accent pe laturile anomice, disfuncționale sau ostile[10]. În procesul de construire a teoriei și metodologiei asistenței sociale în paradigmă și cu modelare sociologică/ macrosociologică sunt antrenate și teme şi aspecte de ordin social general, comunitar şi societal, care sunt investigate și conceptualizate în sfera unor discipline precum Sociologia Generală, Sociologia Comunității, Sociologia Organizațiilor, Sociologia Instituțiilor, Sociologia Culturii, Sociologia Sărăciei, Marginalității și Devianței, Sociologia Justiției, Sociologie Politică etc.

Prin raportare la aceste discipline științifice pe parcursul timpul s-au constituit și consacrat, în sfera proprie a teoriei asistenței sociale, pe lângă discipline cadru, introductive, precum Introducere în Asistență Socială, Teoria/ teoriile Asistenței Sociale, Metodele Asistenței sociale etc., și discipline mai aplicate precum Asistență Socială Comunitară, Asistență Socială Rurală, Asistență Socială Urbană, Asistența Socială a Familiei și Copilului, Asistența Socială Administrativă și Instituțională, Asistența Socială a Sărăciei, Marginalității și Devianței, Orientări și Politici de Asistență Socială, Managementul în Sfera Asistenței Sociale etc.

Prin aceste discipline modelul sociologic aduce în discursul specific sferei asistenței sociale și conceptele de *factor social/ sociologic* și de *paradigmă sociologică/ macrosociologică* aplicabile unor categorii cardinale din

[10] Vezi Ch. Yuill și A. Gibson, *op. cit.*; E. Ingleby, *op. cit.*; A. Llewellyn, L. Agu și D. Mercer, Sociology for Social Workers, Cambridge, Polity Press, 2014; și M. Sullivan, Sociology and Social Welfare, Oxfordshire, UK, 2020.

sfera teoriei, practicii și politicii asistenței sociale precum:

- Organizarea în sfera asistenței sociale;
- Sistemul de asistență socială;
- Managementul şi politica asistenței sociale.[…]

În raport de tematica managementului și politicii în sfera asistenței sociale modelul sociologic/ macrosociologic aduce în atenție concepte, idei și teze precum:

- Politicile în sfera asistenței sociale prioritizează importanța măsurilor cu impact de masă, vizează fenomene social-umane dizarmonic și anomice și categorii de persoane aflate în dificultate sau risc și nu indivizi sau manifestări punctuale;
- În procesele de întocmire a strategiilor și politicilor de asistență socială este prioritizată importanța valorilor și principiilor umaniste suprapersonale, sistemul de asistență socială fiind abordat din punct de vedere strategic și politic ca o entitate cu caracteristici structurale, funcționale, procesuale și teleologice de tip macrosocial;
- Politicile de asistență socială se proiectează și aplică după principii sociologist-suprapersonale, antrenându-se marile curente, ideologii și filosofii social-politice.[11] […]

Rezultatele şi eficacitatea strategiilor și politicilor de asistență socială din perspectiva modelului sociologic/ macrosociologic sunt consistente şi eficace, așadar, dacă antrenează şi nivelurile socio-umane inferioare din punct de vedere structural-organizațional., generându-se astfel un model complex, multi-nivelar, comprehensiv și multi-

[11] Sh. R. Lane și S. Pritzker, *Political Social Work: Using Power to Create Social Change*, Berlin/Heidelberg, Springer, 2018; D. Johnson, *Social Welfare: Politics and Public Policy*, New York City, Pearson, 2015; S. Svallfors (Eds.), *op. cit.;* D.L. Bradford și W.W. Burke, *op. cit.*; C.P. Chelf, *Controversial Issues in Social Welfare Policy,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc., 1992.

dimensional de acțiune strategică și politică în sfera sistemului de asistență socială. Din acest punct analiza și teoretizarea antrenează cu necesitate şi teoria/ modelarea filosofică, aducând în discurs formule precum *asistență socială bazată pe cunoaștere multidisciplinară* (științifică, filosofică etc.) și *asistență socială complexă*, care presupune modelare teoretică, strategie/ proiectare și intervenție cu antrenarea tuturor nivelurilor de analiză și intervenție și modelelor teoretice aferente, științifice și filosofice[12].”

(7)

„Filosofia, cu ramurile şi domeniile ei pur teoretice şi teoretico-aplicative, aduce în teoria, axiologia şi praxiologia asistenței sociale propriul nivel de analiză, cercetare şi, chiar, intervenție. Este nivelul cu cel mai înalt grad de generalitate în ceea ce priveşte teoretizarea și reglementarea acesteia în general, a activității în sfera instituțiilor, serviciilor de asistență socială, a activității şi practicii asistenților sociali, a

[12] M. Webster, „Complexity approach to frontline social work management: Constructing an emergent team leadership design for a managerialist world”, în *Social Work & Social Sciences Review,* 14 (1), 2010, pp.27-46; P. Leonard, „The Application of Sociological Analysis to Social Work Training.”, în The British Journal of Sociology, vol. 19, nr. 4, 1968, pp.375–384.
Vezi și P.G. Lister, *Integrating Social Work Theory and Practice: A Practical Skills Guide,* Oxfordshire, England, UK, Routledge, 2013; M. Lundy, „An Integrative Model for Social Work Practice: A Multi-Systemic, Multi-Theoretical Approach”, în *Families in Society: the Journal of Contemporary Human Services*, 2008; Dr. Mohl, *Essays in Holistic Social Work Practice: The Need for an Interdisciplinary Approach*, Washington, Lime Press Publishing, 2020; A.E. Barsky, *Ethics and Values in Social Work: An Integrated Approach for a Comprehensive Curriculum*, Oxford, Oxford University Press, 2019; F.D. Barth, *Integrative Clinical Social Work Practice: A Contemporary Perspective*, Berlin, Springer, 2014; C.L. Langer și C. Lietz, Applying Theory to Generalist Social Work Practice, Hoboken, New Jersey, 2014; A. Kilpatrick și Th. Holland, *Working with Families: An Integrative Model by Level of Need,* New York City, Pearson, 2008; M. Carroll, *Integrative Approaches to Supervision*, Londra, Jessica Kingsley Publishers, 2008.

problemelor sociale şi umane, identificabile însă la toate nivelurile de organizare a societății, deoarece perspectiva filosofică, ca abordare integrativă, holistă, inter- și trans-disciplinară şi axiologică antrenează atât ansamblul cât şi părțile[13]. În esență, ceea ce aduce, aşadar, în primul rând filosofia, de la nivelul ei maximal, holistic și axiologic de analiză şi abordare, în asistența socială este, pe de o parte, perspectiva integrativă şi „totală", şi, pe de altă parte, analiza, dimensiunea, valența şi abordarea critic-axiologică, valorică, chiar doctrinală[14]. De aceea, spre deosebire de psihologie şi sociologie, care sunt ştiințe în sensul restrictiv, propriu, al acestora, şi aduc reflectarea obiectivă, conformă, a unor realități socio-umane concrete (psihicul uman/ personalitatea, relațiile sociale/ comunitatea), filosofia, fiind mai mult decât o ştiință, ori „o ştiință a ştiințelor", după cum mai este denumită, o metafizică, o ontologie şi o axiologie, aduce în teoria şi practica asistenței sociale marile idei ale umanității din toate timpurile, marile valori şi doctrine filosofice, metafizice, ontologice, etice ale umanității, pe care asistența socială contemporană le asimilează şi încorporează în sistemul propriu de teorii şi valori constituționale, regăsibile în forme adaptate la toate nivelurile de teoretizare şi intervenție, filosofia dobândind în acest sens un rol determinant în ceea ce priveşte constituirea, fundamentarea şi augmentarea constituțională teoretică a asistenței sociale în ansamblul ei, ca necesitate, menire şi misiune[15]. [...]

[13] B. Williams, op. cit., p.156; T. Halvorsen, „Philosophy of social work – a new and advantageous field of training and research, în *Journal of Social Work Practice*, 2018, DOI: 10.1080/02650533.2018.1438994; R. Audi și J. Deigh, *The Cambridge Dictionary of Philosophy*. Cambridge, Cambridge University Press, 1995.

[14] A. Weick, „Reconceptualizing the Philosophical Perspective of Social Work", în *Social Service Review*. 1987, 61, 2, pp.218-230.

[15] M. Walsh, *The RecoveryPhilosophy and Direct Social Work Practice,* Oxford, Oxford University Press, 2013, p.34; P. Tillich, „The Philosophy of Social Work", în *Pastoral Psychology*, 1963, 14, 9, pp.27-30.

Raportarea, analiza şi cercetarea de la acest nivel se face de pe poziţiile ideilor, teoriilor şi valorilor fundamentale privind drepturile omului, solidaritatea umană, umanismul, egalitatea şi libertatea. Sunt aşezate în prim-plan cu precădere principii, concepte şi teorii filosofico-antropologice centrale relative la ideea-valoare de fiinţă umană, cum ar fi cele de natură umană, esenţă umană, condiţie umană, sensul vieţii etc. Din perspectiva acestor idei şi valori analiza şi cercetarea problemelor pe care le abordează asistenţa socială aduc în atenţie, cu scop de raportare, valori etalon precum egalitatea şi justiţia socială, libertatea de manifestare şi exprimare, demnitatea umană etc.

În general, definirea problemei sociale se realizează printr-o abordare critic-axiologică, comparativă, relevată ca o abatere de la un anumit standard de normalitate în ceea ce priveşte viaţa, bunăstarea, relaţiile şi convieţuirea socială a oamenilor, drepturile omului[16]. În acest sens, de la nivelul de analiză al filosofiei, al categoriilor sale specifice, pot fi considerate probleme sociale şi umane, abordabile cu scop de intervenţie şi de schimbare şi normalizare de către asistenţa socială următoarele situaţii:

- îngrădirea libertăţii de manifestare şi împlinire personală/ umană;
- inegalitatea, injustiţia socială, discriminarea intoleranţa, marginalizarea, exploatarea, oprimarea etc.;
- încălcarea demnităţii umane;
- nesatisfacerea nevoilor fundamentale de supravieţuire (hrana, adăpost);
- nesatisfacerea nevoilor constituţionale spirituale şi culturale ale persoanelor și comunităţilor.[17]

[16] A. Leon-Guerrero, *Social Problems: Community, Policy, and Social Action,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2015, p.14

[17] *Ibidem*; W. Durant, *Philosophy and the Social Problem*, Los Angeles, HardPress Publishing, 2013; P. Ştefăroi, „Paradigma umanistă a asistenţei sociale sau scurtă introducere în asistenţa

Abordarea filosofico-axiologică în asistența socială contemporană explică şi abordează problema socială, clientul, vulnerabilitatea, reziliența ca teme mai degrabă umane decât pur sociale. Atenția se focalizează, în principal, pe cauzele, realitățile, problemele şi experiențele ontologic-umane ale comunităților şi persoanelor, precum lipsa solidarității umane, degradarea umană a persoanelor şi comunităților[18]. Normalitatea este, în acest context, asociată cu normalitatea etic-umană, cu definițiile privind drepturile fundamentale ale omului, fericirea şi împlinirea ca ființă umană demnă a persoanei, cu normalitatea relațiilor interumane, normalitatea ontologic-umană şi morală a comunităților. În această ordine de idei, ceea ce se numeşte model filosofic în sfera teoriei, practicii și politicii sociale, cu focalizare pe categoriile de analiză 1) omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea, 2) socialitatea/ conviețuirea – libertatea – acțiunea/ practica socială, 3) organizarea – solidaritatea și sistemul social – politica socială, solicită teoretizări şi demersuri lămuritoare realizate din perspectivele celor trei ramuri de bază ale filosofiei: metafizica, ontologia și axiologia. Perspectiva axiologică aducând în discurs, dezbatere și practică abordarea doctrinal-metodologică. [...] În mare măsură, prezența abordărilor şi metodologiilor orientate ideologico-doctrinal îşi au originea axiologico-paradigmatică în marile filosofii, în marile sisteme teoretico-filosofice şi culturale contemporane, unele cu origini situate mult în istorie, instituindu-se astfel legături şi influențe strânse de determinare între teorii, doctrine ori curente consacrate precum umanitarismul etic şi religios (dezvoltat în sfera largă a filosofiei de tip clasic), raționalism și structuralism (dezvoltate în sfera largă a filosofiei

---

socială umanistă", în *Revista de Asistență Socială*, Nr.1, Iași, Editura Polirom., 2012, 2012, pp.103-120.

[18] A. Leon-Guerrero, *op. cit.*, p.36.

moderne) şi umanismul personalist-existențial (consacrat în sfera largă a filosofiei de tip postmodern), pe de o parte, şi asistența socială tradițională/ religioasă, asistența socială structurală/ radicală şi asistența socială umanistă, pe de altă parte. S-a ajuns astfel la o destul de consistentă şi manifestă ideologizare şi politizare a teoriei şi metodologiei asistenței sociale contemporane, situație reflectată atât în sfera legislației sau politicilor sociale, la nivelul sistemelor, organismelor şi instituțiilor de asistență socială, în declarațiile şi codurile de practică ale acestora, în activitățile şi practicile sociale efective, la toate nivelurile de intervenție (individul, relațional, grupal, comunitar), în pregătirea, personalitatea, conduita şi activitatea profesioniştilor, precum şi în literatura de specialitate care le reflectă, teoretizează şi promovează, consacrându-se, în consecință, şi o multitudine de titulaturi specifice, fundamentate filosofic şi ideologico-doctrinal, aferente unor moduri, tipuri, orientări, metode şi doctrine de asistență şi protecție socială, unele menționate mai sus. Situația este, aşadar, reflectată cu multă pregnanță şi în literatura de specialitate. Fiecare dintre cele trei mari doctrine, tipuri şi metodologii de asistență socială (dezvoltate și în corespondența celor trei mari filosofii: clasică, modernă și postmodernă), respectiv asistența socială tradițională/ religioasă, asistența socială structurală/ critică/ radicală şi asistența socială umanistă, se fundamentează, în momentul de față, pe o bibliografie destul de consistentă, augmentată prin cărți şi articole mai mult sau mai puțin dedicate, ori prin publicații periodice importante, unele asumate doctrinal, chiar dacă nu pot fi stabilite în toate cazurile delimitări precise între orientările acestora.”

(8)

„La baza acestui model sunt așezate, așadar, valori, principii și practici aferente eticii bunului simț (simțului comun), iubirii între oameni, promovate și prin pildele și

învățăturile de bună conviețuire şi întrajutorare prezentate în cărțile sfinte, religioase, teologice[19]. Ca terminologii instituite şi prezente în literatura de specialitate acest modelfilosofic și ideologico-doctrinal – tradițional, clasic, conservator, religios în măsură semnificativă – se proiectează și exprimă în/prin titulaturi precum *filantropie socială, caritate, asistență socială tradițională, asistență socială convențională, asistență socială religioasă etc.*

Asistența socială tradiționalăeste punctul de plecare în orice discuție teoretică ori ideologică despre valorile, misiunea, metodele şi practicile asistenței sociale în general, atât din considerente istorice cât şi axiologico-metodologice, pentru simplul motiv că aceasta este forma sa originară, inițială, dar şi pentru faptul că conferă sistemul fundamental ancestral de valori şi scopuri ale practicii social-asistențiale în general[20]. Asistență socială tradițională, numită şi convențională, susținută de teorii precum teoria subzistenței, teoria îngrijirii, teoria atașamentului, este, de regulă, mai puțin interesată de contextul social, economic sau politic care determină sau întreține problemele sociale, de reforme structurale, progres social sau schimbare/ ameliorare prin reforme, accentul fiind pus mai degrabă pe nevoile şi sentimentele curente ale oamenilor, considerând fiecare client, din perspectivă religioasă şi etică spre pildă, o ființă complexă, profundă şi spirituală ancorată la ancestralitate şi divinitate, cu dreptul la viață demnă, în bunăstare decentă şi moralitate, şi nu un simplu element structural (disturbant, disfuncțional) al unei

[19] Vezi: Sfântul Vasile cel Mare, *Regulile morale*, București, Editura EIBMO, 2010; Sfântul Augustin (de Hipona), *De libero arbitrio*, București, Editura Humanitas, 2004: Dumitru Staniloae, (seria) *Filocalia*, București, Editura Humanitas.

[20] D. Webb, "Themes and Continuities in Radical and Traditional Social Work, în *The British Journal of Social Work*, Vol. 11, nr. 2, 1981, pp.143–158; P. Gulati, "Social Work Roles in Traditional Societies", în *International Social Work*, 17(3), 1974, pp.50–54.

comunități amorfe, depersonalizante[21]. [...] Ceea particularizează însă axiologia şi teleologia asistenței sociale tradiționale este atenția pentru persoană aflată în dificultate reprezentată ca suflet, ca ființă în sine în suferință, şi nu ca element structural disfuncțional precum îl reprezintă doctrina structuralist-radicală, sau ca personalitate insuficient dezvoltată şi autonomizată, cum o reprezintă doctrina umanist-existențială şi personalist-ateistă[22]. În ceea ce priveşte activitatea asistentului social „tradițional", aceasta face mult uz de gesturi sau practici precum ocrotire, afecțiune (iubire), asistență, îngrijire, ajutor, făcând apel şi la simțul civic al semenilor, la sentimentele de unitate şi de apartenența la comunitate, la practicile şi valorile din zona ori cultura în care se aplică, valorificând resursele cutumelor şi practicilor morale, culturale şi religioase locale. Practicianul îndeplineşte, cu prioritate, *rolurile* de facilitator, broker, consilier (sfătuitor) ori îngrijitor. În perspectiva paradigmei profesionale clasice practicianul lucrează cu precădere în mod individual cu clientul, fără o strategie coerentă de emancipare, schimbare şi autonomizare, urmărind mai degrabă o ameliorare de moment a situației clientului, cu îmbunătățiri în condiția sa socio-materială, sanitară sau psihologic-sufletească circumstanțială, fără să urmărească determinarea unor schimbări constituționale, radicale, în condiția şi situația sa socială sau personală[23]. Lucrătorul cu persoanele aflate în dificultate excelează prin trăsături şi conduite precum blândețea, mila, iubirea de semeni, empatia, altruismul, generozitatea, sensibilitatea pentru

[21] D.J. Constantelos, *Filantropia bizantină şi asistența socială*, Iaşi, Doxologia, 2014, pp.368-370; M. Parris, *An introduction to social work practice,*Londra, Open University Press, 2012; P. Gilligan și S. Furness, „The Role of Religion and Spirituality în Social Work Practice: views and experiences of social workers and students", în *British Journal of Social Work*, 36, 4, 2006, pp.617-637.
[22] M. Parris, *An introduction to social work practice,* Londra, Open University Press, 2012, p.65; F. Gilligan și S. Furness, *op. cit.*
[23] B. Mullaly, *op. cit.*, 2002.

problemele şi suferințele semenilor, dăruirea, omenia etc.[24].”

(9)

„„În literatura de specialitate acest model filosofic și ideologico-doctrinal, sistemic-structuralist, critic și radical, este consacrat, în funcție de orientarea subsecventă dominantă, prin denumiri precum asistență socială structurală, asistență socială radicală, asistență socială sistemică, asistență socială critică etc. Acestea s-au afirmat şi statuat și în condițiile specifice create prin instituirea sistemelor naționale de asistență şi protecție socială, al progresului tehnologic şi consacrării formelor de organizare statal-sistemică şi instituțională specifice statului de tip occidental modern. Opusă oarecum asistenței sociale tradiționale, asistența socială structurală, fundamentată pe și susținută din punct de vedere teoretico-metodologic de *teoria sistemelor, teoriile structural-funcționaliste, teoriile câmpurilor sociale, teoriile excluderii, marginalizării şi vulnerabilității sociale, subculturilor deviante, acțiunii societale*, promovează schimbarea şi dobândirea bunăstării prin afirmarea unor valori, categorii sau practici precum *schimbare socială şi societală structurală, reforme sociale/ politice, justiție socială, reformare sistemico-instituțională, asistență socială critică, asistență socială radicală, asistență socială digitală, inginerie socială* etc.[25] Teoriile, mai sus enumerate, în majoritate fiind de ordin sistemico-

[24] M. Parris, *op. cit.*, p.94; F. Gilligan și S. Furness, *op. cit*; W. Durant, *op. cit*.

[25] B. Mullaly, *op. cit.*, 2006; J. Dalrymple și B. Burke, *Anti-Oppressive Practice: Social Care and the Law,* Maidenhead, Open University Press, 2006; vezi și S. Webb, „Critical social work and the politics of transformation”, în *The Routledge Handbook of Critical Social Work*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2019, https://www.routledge.com/The-Routledge-Handbook-of-Critical-Social-Work-1st-Edition/Webb/p/book/ 9781138578432.

structuralist globalist, tind să desconsidere responsabilitatea și implicarea individuală, rolul factorul subiectiv, al personalității, voinței, deciziei personale în explicarea sau depășirea/ soluționarea situației de dificultate a persoanei, a problemei sociale. O persoană situată într-o situație de risc sau vulnerabilitate este astfel aprioric subiect de intervenție socială sistematizată chiar dacă prin propriile resurse existențial-psihologice ar avea capacitatea de a se detaşa de situația de dificultate. Protecția oferită tinde astfel, aprioric, să-i anuleze inițiativa, conducând la abandonarea efortului de dobândire a autonomiei sociale prin utilizarea resurselor din sfera proprie psihosocială. Teoriile sistemisto-structuraliste tind astfel să considere ca fiind fireşti și chiar insurmontabile unele fenomene, realități sociale anomice şi disfuncționale precum devianța, sărăcia, polarizarea, marginalitatea[26]. [...] În acest sens, profesionişţii trebuie să lucreze în mod colectiv şi coerent, strategic şi sistematic, împreună cu persoanele şi categoriile aflate în dificultate, sau „exploatate" urmărind să determine schimbări nu numai în situația socială şi materială temporară cât mai ales, schimbări de atitudine şi mentalitate colectivă, îndrumând membrii comunității să se asocieze și să se preocupe împreună de rezolvarea marilor probleme sociale ale acesteia, să confrunte, cu scop de schimbare structural-sistemică, în mod solidar, inegalitățile, sărăcia, injustiția şi opresiunea[27]. [...] În esența ei, filosofia, ideologia, doctrina şi metoda structuralistă operează la nivel sistemico-macrosocietal, suprastructural şi ghidează principial și metodologic

[26] M. Walsh, *The Recovery Philosophy and Direct Social Work Practice*, Oxford, Oxford University Press, 2013, pp.57-59; M.L. Inderbitzin, C.A. Bates și R.R. Gainey, *Deviance and Social Control: A Sociological Perspective,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2012.

[27] J. Dalrymple și B. Burke, *op. cit*, 2006, p.109; B. Mullaly, *op. cit.,* 2002; R. Bailey și M. Brake, *op. cit.,*1980.

demersurile instituțional-administrative și politico-strategice de control, reglementare şi schimbare în sfera realităților şi serviciilor sociale[28]. Acest nivel, sistemic structural, cu ideile, teoriile și modelele aferente, este aria specifică, optimă, de acțiune și reglementare centrate pe optimizare, eficientizare ori schimbare, a managerului și politicianului care operează în cadrul sau pentru reglementarea sistemului de asistență/ protecție socială. Abordarea critic-structurală/ structuralistă sau chiar radicală centrată pe schimbare, care presupune înlocuirea structurilor „oprimante" instituite istoric și statuate instituțional-administrativ prin norme, legi și instituții puternic înrădăcinate în corpusul, ethosul și cultura politică a unei comunități, impune adoptarea unor viziuni și strategii manageriale ori politice accentuat critice, precum și măsuri/ soluții sistemice radicale. Acestea implică formularea și antrenarea unui consistent set de cunoștințe, convingeri, filosofice „criticiste", cât și adoptarea unor obiective solide ghidate de autentice principii umaniste, chiar dacă demersurile se desfășoară în cadrele largi ale modelului filosofic structuralist."

(10)

„Spre deosebire de modul de abordare și cercetare strict științific sau instrumental al fenomenelor, proceselor, valorilor, idealurilor și ideilor sociale, care le reprezintă punând accentul pe notele de universalitate și generalitate, pe ideea de socialitate structurală și conviețuire între indivizi reprezentați ca elemente inactive şi fără conținut moral ori spiritual în cadrul sistemelor sociale, prin demersuri preponderent de tip nomologic sau structural-funcționalist, modul de abordare umanist, preponderent idiografic și calitativ-

[28] J. Allan, „Theorising new development in critical social work". în J. Allan, L. Briskman și B. Pease, *Critical social work: Theories and practices for a socially just world,* Sydney, NSW. 2009,pp.30-44, pp.33-36; R. Bailey și M. Brake, *op. cit*.

intensiv din punct de vedere metodologic, impune o concentrare pe caracteristicile de unicitate, profunzime și specificitate umană, conviețuirea socio-umană realizându-se, din această perspectivă epistemologico-metodologică, prin persoane reprezentate ca ființe complexe, personalități în sine și unicități existențiale, punându-se accent pe caracteristicile și valențele spirituale, culturale și morale ale faptelor, fenomenelor, experiențelor și relațiilor socio-umane[29].[...] Modelul filosofic umanist în sfera socială este fundamentat, astăzi, în spațiul occidental, în mare măsură, pe o concepție materialistă, existentialistă, personalistă și etico-raționalistă asupra lumii, omului și societății, prioritizând valorile și rolul persoanei ca individ, subiect și personalitate plenară. Acesta evidențiază importanța cunoașterii științifice și progresului social și nu recunoaște existența sau rolul în viața omului și a societății a unor forțe sau entități supranaturale. Pune în prim-plan capacități, resurse și valori precum liberul arbitru, personalitatea umană plenară, motivația intrinsecă, conștiința și acțiunea persoanei, subiectul uman reprezentat ca agent al schimbării sinelui și comunității, acțiunea bazată pe cunoaștere rațională/ științifică, creativitateși capacitate de inovare[30]. [...] Chiar dacă în spațiul occidental contemporan, aşa cum s-a precizat, predomină modelul filosofic umanist secularist, personalist, existențialist şi materialist, aria modelelor şi umanismelor este vastă, cuprinzând şi modele care nu pot fi încadrate strict în această

[29] B.L. Berg și H. Lune, *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*, New York City, Pearson, 2011, pp.19-22.

[30] M.J Thompson, „Normative Humanism as Redemptive Critique: Knowledge and Judgment in Erich Fromm's Social Theory", în S.J. Miri, R. Lake și T.M. Kress, *Reclaiming the Sane Society. Essays on Erich Fromm's Thought*, Rotterdam/ Boston/ Taipei, Sense Publishers, 2014, p. 37-58, p.5; vezi și B. Ellis, *Social Humanism: A New Metaphysics,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge; 2012.

categorie, umanismul ca spirit și filosofia umanistă ca mod de gândire își au rădăcinile adânc în istorie, și se manifestă și astăzi sub diferite forme și cu variate denumiri. Aşadar, în spațiul occidental contemporan, pe lângă modelele filosofice seculariste, adică personaliste, existențialiste, materialiste, feministe, ştiințifice, îşi manifestă din ce în ce mai mult prezența şi modele umaniste de tip religios, creştin, în contextul dezvoltării unei literaturi consistente care cultivă teza unui aşa-zis umanism religios/ creştin, regăsibil şi în sfera teoriei practicii şi politicii sociale sau în teoria, practica şi politica socială. Strâns legat de avansul acestei literaturi, filosofii, axiologii sociale, umanist-religioase, s-a consacrat şi o consistentă literatură numită neoumanistă, care încearcă să compatibilizeze, să apropie, să armonizeze, sub semnul unei culturi etice și spirituale tolerante, modelul progresist cu cel tradițional, conservator.”

(11)

„Modelul umanist-personalist aplicabil în sfera teoriei, practicii și politicii sociale în general şi în raport de categorii subsecvente precum omul/ persoana, bunăstarea/ împlinirea umană a persoanei aduce în prim-plan concepte, teme, valori precum persoana, subiectivitatea, personalitatea, bunăstarea și dezvoltarea personală. Fără nicio îndoială, noțiunea de bază, categoria cheie de la care pornește discursul umanist-personalist atunci când se dezbate asupra ideii de *om în context social* este cea de *persoană*. Chiar dacă termenul are o istorie milenară, provenind din antichitate, sensul modern și contemporan al acesteia are legătură cu evoluția și consacrarea gândirii și doctrinei/ metodologiei filosofice de tip fenomenologic. Ca urmare a acestei influențe și reorientări doctrinal-metodologice astăzi conceptul de persoană a ajuns să fie considerat cumva opus celui de *om în general* sau de *esență umană*. Orientarea fenomenologică, din filosofie

în principal, cu debut în epistemologie, asociat cu precădere numelui și gândirii marelui filosof german Edmund Husserl, a determinat, așadar, mutații „fenomenologice” și în sfera filosofiei omului, conducând la deplasarea discursului filosofico-antropologic de pe ideea abstractă de om și umanitate pe ideea de om concret, particular, determinat, de individ uman cu personalitate complexă, de unicitate existențială, subiectivitate, conștiință, intenționalitate, liber arbitru și responsabilitate. Nu există om în general, iar esența umană este o abstracțiune filosofică. În logica metodologiei fenomenologice husserliene există doar oameni concreți aflați în căutare activă de împlinire, fericire, bunăstare. Conceptul de persoană încorporează toate aceste caracteristici. Bunăstarea înseamnă, în perspectivă umanist-personalistă, în primul rând bunăstarea și împlinirea persoanei, a fiecărei persoane, iar etalonul numit normalitate a persoanei se corelează și cu noțiunea de dezvoltare personală, implicare și responsabilitate. [...] Una dintre inovațiile cele mai însemnate pe care le experimentează asistența socială de orientare umanist-personalistă pare să fie reprezentată de modul în care este văzut şi abordat clientul: ca *ființă umană complexă și responsabilă*, ca *personalitate*, ca *eu*. Aceastăabordare își are, desigur, originea în gândirea filosofică umanist-personalistă, centrată pe subiectivitate, individualitate și capacitatea intrinsecă de autodeterminare a persoanei. Din perspectiva modelului (filosofic și ideologico-doctrinal) umanist-personalist al asistenței sociale reprezentarea clientului, a beneficiarului serviciilor de asistență socială porneşte, așadar, de la capacitatea *potențială* a acestuia de autodeterminare, considerându-l a priori apt să depăşească cu resursele şi abilitățile proprii situația de dificultate, iar intervenția asistențială, externă, a serviciilor/instituțiilor sau profesioniştilor se impune doar după ce au fost epuizate/ valorificate resursele existente de la nivelul personalității acestuia. În ceea ce priveşte

definirea *situației de dificultate* sau a *problemei sociale,* această operație se realizează printr-o evidențiere a acestora ca abateri de la normalitate în ceea ce priveşte capacitatea persoanei/ persoanelor de a părăsi prin sine sau cu sprijin psihoterapeutic (de metodă umanist-personalistă) situația de dificultate[31]. Aşadar, paradigma personalist-umanistă contemporană explică şi abordează problema socială, vulnerabilitatea, reziliența, dar şi *normalitatea* ca teme mai degrabă psihologico-individuale decât ca teme pur sociale sau societale. Atenția se focalizează şi pe factorii, cauzele, realitățile, problemele şi experiențele ontologic-umane individuale ale persoanelor vulnerabile ori aflate în dificultate[32]. […] Din perspectivă umanist-personalistă, rolul central al asistentului social este, astfel, acela de a schimba sau ameliora situația clientului prin dezvoltarea psihologico-personală a acestuia, prin folosirea şi antrenarea, ca mijloace, precum şi ca obiective, cu prioritate resursele psihologice, activismul personal şi responsabilitatea acestuia. Aşadar, indiferent de domeniul social în care-şi desfăşoară activitatea, de postul, funcția, rolul specific pe care îl ocupă, asistentul social „umanist-personalist" este adeptul și promotorul unei atitudini şi acțiuni proactive şi vizionare, orientat constituțional spre reabilitare prin schimbare, în primul rând psihologico-personală a clientului, persoanei aflată în dificultate, şi, ulterior, ca şi consecință, şi socială (reintegrare socială)[33]. Este motivul pentru care personalitatea şi conduita asistentului social trebuie să se descrie şi prin acele trăsături pe care urmărește să le activeze sau formeze la beneficiarul serviciilor sociale, precum dezvoltarea umană şi personală, activism,

[31] W. Durant, *Philosophy and the Social Problem*, Los Angeles, HardPress Publishing, 2013.

[32] J.H.D. Cornelius-White, *Person-Centered Approaches for Counselors*, Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2015, pp.11-18;.

[33] Humanistische Akademie, *op. cit.* p.49.

responsabilitate, dar și trăsături, calități și cunoștințe aferente profesiunii, precum vizionarism, idealism, inteligență socială, creativitate, cunoștințe de psihologie umanistă, psihologie a persoanei/ personalității[34].”

(12)

„În perspectivă umanist-existențială/ existențialistă socialitatea/ conviețuirea, și aferent acesteia, comunitatea socio-umană, este o complexă interacțiune personală, socio-umană și un univers socio-uman existențial de o complexitate enormă, ireductibilă[35]. Comunitatea umană nu este un dat, ancestral sau instituțional, ci se coagulează și formează ontogenetic, se dezvoltă, regresează sau dezintegrează. Este în același timp un mediu socio-uman fluid în care se află totuși resursele umane şi socio-culturale autentice ale existenței, fericirii şi împlinirii umane individuale[36]. Conviețuirea/ comunitatea socio-umană normală, coezivă, optimă are, astfel, pe lângă o valență constrângătoare (socială, etică, juridică,culturală și politică) importantă, şi una eudaimonico-existențială[37], fiind din acest punct de vedere o asociere de individualități psihologice, de persoane aflate în căutare de fericire și afirmare, și în care, în același timp, resursele, raporturile, relațiile şi normele nu sunt aprioric prefigurate ori impuse de valorile şi limitările structural-sistemice sau instituționale ale întregului/ comunității, ci în mare măsură se construiesc în dinamica complexă a

[34] P. Ştefăroi ,„Perspectiva umanistă asupra intervenției şi schimbării în asistență socială comunitară”, în *Revista de Asistență Socială*, nr.2, Iași, Editura Polirom, 2018, p.17.

[35] S.M. Buechler, *Critical Sociology,* Boulder, CO, Paradigm Publishers, 2008.

[36] C.P. Chelf, *Controversial Issues in Social Welfare Policy: Government and the Pursuit of Happiness,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 1992.

[37] J.F. Else, *Purposive social change: A radical humanist perspective,* Iowa City, University of Iowa, 1977.

contingențelor social-evenimențiale și interacțiunilor personale particulare[38]. [...] Realitatea şi practica curentă în domeniul asistenței sociale au evidențiat, printre altele, aspectul că multe dintre problemele aşa-zis comunitare, sociale sau socio-economice sunt de fapt de ordin *existențialuman* sau socio-uman, iar obiectivele, valorile, principiile şi resursele rezolvării lor şi ale intervențiilor social-asistențiale sau ameliorativ-recuperative se află chiar în interiorul, la nivelul relațiilor interumane concrete şi la nivelul microgrupurilor particulare, în contextul socio-uman determinat şi în personalitatea/ psihologia persoanelor vulnerabile sau în dificultate, motiv pentru care impunerea şi adoptarea unor obiective, principii şi proiecte asumat şi expres umanist-existențiale/ existențialiste, de expresie modernă şi postmodernă, proactive, centrate pe schimbare, autonomizare, autodeterminare şi integrare socială, în procesul de intervenție – cu *relațiile umane concrete* în calitate de resursă centrală **–** s-a impus ca o necesitate și consacrat ca o realitate[39]. În principal, abordarea umanist-existențială/ existențialistă în asistența socială propune ca *scopuri şi obiective* ale intervenției – în principal, așadar, prin valorificarea resurselor nelimitate ale relațiilor umane şi personalității umane, prin schimbare şi dezvoltare umană, personală şi comunitară, prin reabilitarea umană – autonomizarea şi responsabilizarea persoanelor şi grupurilor aflate în dificultate din cadrul comunității şi transformarea comunității ca întreg într-o colectivitate *umană*, solidară, incluzivă[40], într-un mediu şi univers existențial securizant, un cadru de existență *umană* unde persoana/ clientul se poate împlini ca om şi

---

[38]. Znaniecki, *On humanistic sociology*, Chicago, University of Chicago Press, 1969, p.37.

[39] M. Delgado, *Community Social Work Practice in an Urban Context,* Oxford, Oxford University Press, 2000, pp.17-22.

[40] Humanistische Akademie, *op. cit*.

îşi poate valorifica resursele sale intelectuale, afective, spirituale, morale etc. atât cu scop de emancipare/ împlinire personală, cât şi de autonomizare şi de reintegrare socială[41]. [...]În activitatea concretă a profesionistului din asistența socială existențială/ existențialistă de intervenție cu scop de schimbare la nivelul relațiilor umane şi al microcomunității scopul principal este, în principal, acela ca, operând în sfera relațiilor aşa-zis *sociale/ instituționale*, în sfera comunități *social-administrative*, să le transforme pe acestea, prin utilizarea unei metodologii de tip umanist-existențial, în relații *umane,* şi comunități *umane, existențial-incluzive*. Cunoştințele, calitățile, abilitățile, deprinderile, experiențele profesionistului relative la dimensiunea existențial-umană a relațiilor şi grupurilor sociale reprezintă, în acest scop, mijloc, resursă psihologico-personală şi profesională esențială care poate determina ori facilita, în procesul de intervenție, *schimbarea*, prin care se pot *umaniza* şi relațiile sociale tulburate, microcomunitatea disfuncțională, dezumanizată, persoanele degradate moral, psihologic, dezumanizate, aflate în dificultate, suferință, conflict, nedezvoltare, ajungându-se astfel în situația ca serviciile sociale să-şi îndeplinească menirea principală: să determine schimbări nu la nivel societal, unde este menirea politicianului, nici la nivel fizico-individual, unde este menirea cadrului medical, a personalului de îngrijire, ci la nivel *existențialuman*, socio-uman, la nivelul relațiilor umane concrete, al microcomunității, cu precădere al familiei, acolo unde este, în principal, statuată menirea şi misiunea asistentului social şi serviciilor de asistență socială[42].”

(13)

[41] D.F. Krill, *op. cit*, p.129.

[42] J. Anderson și C.R. Wiggins, *Diversity perspectives for social work practice*, Boston, Allyn and Bacon, 2004, p.22.

„În sfera asistenței sociale, acest model (etic/cultural-umanist) postulează teza că situațiile de dificultate, problemele sociale, situația precară a clientului/ beneficiarului serviciilor de asistență socială sunt cauzate, condiționate ori influențate, pe lângă cauzele, factorii de ordin pur social, economic, psihologic ori juridic, și de factori de ordin etic și cultural. Anomia morală, cultura de tip deviant, promiscuitatea pot reprezenta caracteristici obiective ale unei probleme sociale sau ale unui client, însă, în același timp pot fi și reprezentate și în calitate de climat favorizant sau cauzator de inadaptare, devianță, sărăcie etc. Asistența socială centrată pe valori (morale și culturale) propune, din perspectiva acestei teze, concentrarea cu prioritate pe dimensiunea culturală și morală a **activității de evaluare**, punând accentul pe latura morală și culturală a **clientului** şi sistemului client, a vieții şi **situației de dificultate** a acestuia, pe relațiile şi conduitele sociomorale contextuale în care este antrenat, unde se află şi multe dintre indiciile evaluării sau resursele schimbării. Vulnerabilitatea este determinată sau accentuată de degradarea morală şi culturală pe care a suferit-o clientul, de degradarea/ alterarea relațiilor interpersonale, a climatului sociomoral și cultural din comunitate. Modelul etic/cultural-umanist în teoria, practica și politica asistenței sociale reliefează, aşadar, importanța factorilor morali și culturali cu accent şi pe specificitatea locală socio-umană care-i conferă consistență ontologică[43].

În **procesul de intervenție** managerul de caz îşi construieşte tabloul evaluativ cu precădere printr-o metodologie umanist-contextuală de tip cultural și etic. Procesul de elaborare a proiectului de intervenție după

[43] A.E. Barsky, *Ethics and Values in Social Work: An Integrated Approach for a Comprehensive Curriculum Ethics and Values in Social Work: An Integrated Approach for a Comprehensive Curriculum*, Oxford, Oxford University Press, 2019, pp.105-119.

acest model presupune acordarea de prioritate și utilizării resurselor culturale și morale de reabilitare/ normalizare[44]. Activitățile de intervențieutilizate nu fac exces de formalism şi tehnicism, profesionistul empatizează din punct de vedere cultural/ moral cu clientul, urmărind în principal să contribuie la autonomizarea și reabilitarea acestuiaprin dezvoltare morală, socio-umană şi culturală[45]. Acțiunea vizează atât persoana cât și comunitatea. [...] Una dintre provocările cele mai însemnate pe care le întâmpină asistența socială de orientare umanist-feministă în **procesul de intervenție,** pare să fie dată de modul în care este în continuare în mod nefavorabil percepută, reprezentată în comunitățile tradiționale femeia, rolurile (supraîncărcarea) acesteia în familie, în raporturile cu bărbatul, distribuția inechitabilă a sarcinilor în sfera activităților gospodărești, în îngrijirea și educația copiilor. Conceptul de asistență socială feministă vine astfel și ca răspuns la aceste realități, „reminescențe cultural-istorice", pe care teza feministă le consideră inadecvate timpului prezent și generatoare de mari probleme sociale și propune metode nu doar punctuale de intervenție, ci și sisteme de gândire, acțiune și metodă care trebuie să înlăture sau să diminueze impactul nefast al acestor atitudini și practici, conservatoare, retrograde[46]. **Asistentul social** este astfel nu doar un simplu distribuitor de servicii pentru familiile aflate în dificultate, ci și un bun cunoscător al problematicilor sociale de gen, un umanist, un profesionist apt și capabil să remedieze disfuncțiile legate de discriminare, violență familială, exploatarea femeii și copiilor prin muncă, orice altă formă de

[44] R. Hugman, *Virtue Ethics in Social Work Practice*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2020, pp.17-26

[45]M. Delgado, *Social Work with Latinos: Social, Economic, Political, and Cultural Perspectives,* Oxford, Oxford University Press, 2017, pp.199-211.

[46] L. Dominelli și E. Mc Leod, *op. cit.*

discriminare ori exploatare pe criterii de gen, dar și de rasă, etnie, stare socială etc. [...] Modelul umanist-tehnologic în teoria, practica și politica asistenței sociale s-a impus, cu precădere, desigur, în spațiul occidental, prin promovarea și utilizarea aşa-ziselor *practici și politici de asistență socială bazate pe tehnologie*. Asistenței sociale de orientare asumat umanistă fiindu-i asociate, în noul tip de societate, și metodele și practicile pe care le aduce sau facilitează tehnologia, cu precădere Internetul. În sistemul de asistență socială specificul practicilor bazate pe tehnologie constă în faptul că utilizează, în activitatea concretă a profesionistului, de evaluare sau intervenție, toată paleta de facilități pe care le oferă aceasta. Practicile bazate pe tehnologie solicită din partea asistentului social de credință şi practica „umanist-tehnologică" meticulozitate, atenție şi focalizare pe realitatea socio-umană concretă, pe situația efectivă, reală a problemei sociale, desfășurate însă în paralel cu utilizarea facilităților pe care le conferă societatea bazată pe cunoaștere științifică și tehnologie[47].

În funcție de particularități de cazuistică sau logistică, profesionistul nu trebuie să mai călătorească zeci sau sute de kilometri pentru a ajunge la un caz cu scop de evaluare sau intervenție, acesta poate din biroul său, prin Internet, spre pildă, să realizeze o corectă evaluare, precum și, eventual, un așa-zisul „transfer de cunoștințe și competențe" astfel încât beneficiarul direct sau un aparținător să dobândească cunoștințele sau abilitățile necesare autogestionării situației de dificultate. [...] Politica și managementul neoumanist al comunităților, sistemelor și serviciilor de asistență socială trebuind să urmărească valorificarea atât a

[47] R.M. Grinnell Jr. și Y.A. Unrau, *Social Work Research and Evaluation: Foundations of Evidence-Based Practice*, Oxford, Oxford University Press, 2010, pp.88-96; D. Smith, *Social work and evidence based practice,* Londra, Jessica, Kingsley, 2004, pp.10-11.

resurselor umane de la nivelul indivizilor, în spiritul filosofiei existențial-umaniste predominante în a doua parte a secolului trecut, dar încă active și astăzi, prin așa-zisul curent „progresist-individualist", cât și cele de la nivel familial, comunitar, cultural, pentru care pledează promotorii *Noului Umanism*, transmodern, integrativ, pluralist, unde un rol important îl dețin – prin teza unui așa-zis „reflux" spiritual – și valorile social-umaniste promovate de religie. Devin astfel – cu resursele, valorile și metodelor pe care le promovează – importante și utile ambele curente și modele umanist-filosofice. Desconsiderarea resurselor de la nivel individual ar dezangaja persoanele în demersurile și eforturile proprii absolut necesare pentru auto-administrare și adaptare, în timp ce neglijarea resurselor de la nivel familial, microcomunitar și cultural ar lăsa persoanele aflate în dificultate și limitate ca potențial de adaptare, vulnerabile, fără suportul socio-uman indispensabil, pornindu-se de la teza filosofică că omul este ca natură și condiție o ființă bio-psiho-socio-culturală foarte complexă, există în sine și pentru sine, dar și prin ceilalți/ comunitate și pentru ceilalți/ comunitate (principiu cardinal al idealului-valoare – foarte important în asistența socială – numit solidaritate umană/ socială)[48]. Acesta este unul dintre principiile de bază ale noului umanism, dar și al noilor filosofii și politici umaniste care fundamentează tendințele înnoitoare din teoria, praxiologia și politica socială[49] și a asistenței sociale din spațiul vest-european/ occidental contemporan. Situația este însă alta în spațiul est-european – și românesc – unde greu se poate vorbi de neoumanism și de filosofii, metode sau practici de tip neoumanist în sfera socială, caracteristic acestui spațiu

[48] E.Z. Brodkin, „Human Services Organization and the Politics of Practice", în Y. Hasenfeld, *Human Services as Complex Organizations*, Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc., 2009, pp.61-78.

[49] B.F. Seidman și N.J. Murphy, *op. cit.*

fiind mai degrabă un umanism social de tip dual, dualist, reprezentabil printr-un model filosofic dual-umanist, dominant și în teoria, practica și politica socială, precum și în teoria, practica și politica asistenței sociale."

(14)

„Dacă în spațiul occidental, locul în care Umanismul este, după cum se cunoaște, „la el acasă", există și coexistă multe umanisme și modele, bine instituite, inclusiv pentru sfera socială, ajungându-se astăzi să se dezbată și să se diserteze (după cum am precizat și noi în subcapitolul consacrat) asupra iminenței sau prezenței bine statuate a unui umanism multilateral, integral/ integrat, complex, chiar holist, numit și *neo-umanism* sau *nou umanism*, în foarte multe alte spații, culturi, zone, societăți, cu precădere în cele aflate „în tranziție" sau la confluența culturilor, ideile, valorile și practicile umaniste cu sensul propriu consacrat în spațiul occidental este mai puțin prezent, manifest, sau acceptat. În aceste spații a pătruns termenul de umanism, însă, cel puțin pentru sfera socială, acesta este adesea folosit în contextul unor culturi, idei și practici aferente modelului tradițional, conservator, adesea religios. În aceleași spații, mai ales în cele din vecinătatea statelor occidentale, au pătruns însă și s-au instalat, chiar dacă timid, și ideile, practicile și politicile propriu-zis umaniste, moderne/ postmoderne – personaliste, existențialiste, ateiste, progresiste, seculariste etc. Situația creată nu este însă nicidecum asemănătoare cu cea prezentă în spațiul occidental, unde, sub „cupola" neoumanismului, noului umanism, umanismului integral sau al altor titulaturi, tind să coexiste, în mod oarecum armonios, printre celelalte umanisme/ modele[50], cele doua mari umanisme istorice și modele bine consacrate, conservator/ religios și

[50] R. Carrier, „Atheism... Plus What?", în *Essays in the Philosophy of Humanism,* The American Humanist Association, vol. 21, nr. 1, 2013, pp.105–113.

progresist/ secular, ci mai degrabă poate fi descrisă ca drept dihotomică, antagonică, chiar conflictuală, însă termenul cel mai potrivit pare să fie cel de *dualitate*, ori *dualism*, pentru care aceste spații au chiar premise de ordin istoric, ancestral. [...] Aplicabil spațiului est-european – și românesc – contemporan, modelul umanist-dual implică ideea că cele două serii distincte, prezumtiv antagonice și nonconfluente de idei, concepții sau credințe, respectiv de tip tradițional, religios și de tip progresist/ secular, relative la categoriile dominante sau normele care reglementează conviețuirea, la ierarhia valorilor și relațiile dintre individ și comunitate etc. se află în raport de dualitate deoarece se manifestă concomitent, coexistă în sfera unui singur spațiu socio-cultural și geografic. Coexistă, așadar, în formă dual, pe de o parte, valorile, ideile, concepțiile sau credințele de orientare/ sorginte conservatoare, tradițională, religioasă cu valorile, ideile, concepțiile sau credințele de orientare/ sorginte seculară, progresistă. Modelul umanist-dualist contrapune, așadar, și în acest spațiu, cele două (sub-)modele moniste, însă în foarte mare măsură fenomenul are loc sub „cupola" culturii. Sfera socio-umană din spațiul est-european contemporan comportă, la modul structural, în măsură semnificativă, valența, dimensiunea culturală, specificitățile spirituale/ religioase, naționale, etnice, artistice din această parte a Europei[51]. [...] Pe de o parte:

- idei, concepții, principii, valori aferente umanismului și modelului umanist-religios, unde socialitatea, conviețuirea, libertatea și acțiunea socială sunt orientate în principal spre celălalt, comunitate, sau propun/ promovează conduite, acțiuni, practici care urmăresc mântuirea, viața, conviețuirea și fericirea veșnică, după moarte;

pe de altă parte::

[51] J. Lewis, "Religion and Culture in Eastern Europe.", în *European Judaism: A Journal for the New Europe*, vol. 3, nr. 2, 1968, pp.39–46.

- idei, concepții, principii, valori aferente umanismului de tip secular, progresist și individualist, unde socialitatea, conviețuirea, libertatea și acțiunea socială sunt orientate în principal spre împlinirea particulară și bunăstarea membrilor comunității, societății, în calitate de persoane, individualități, resorturile socialității, conviețuirii, libertății și practicilor sociale neavând nicio legătură cu o altă lume, fiind degrevate de orice fel de acțiune externă, determinism meta-fizic, supranatural, sau cu scop soteriologic.

În virtutea acestui dualism doctrinal-umanist desigur că și practicile și politicile sociale din societățile aparținătoare acestui spațiu, est-european, și românesc, reflectă și încorporează această dublă, dual și, în mare măsură, antagonică reprezentare a ideii de socialitate, de conviețuire, libertate ori intervenție socială, antrenând toate sferele și activitățile sociale: educația, sănătatea, justiția, protecția și asistența socială etc. [...] În ceea ce privește intervenția în sfera asistenței sociale, rolul profesionistului, obiectivele și metodele asistenței sociale în spațiul european pe care il avem în vedere, cele două modele umanist-sociale „paralele", dar și opuse din punct de vedere doctrinal-ideologic conferă descrieri, explicații și teoretizări, desigur, de asemenea, diferite. În spațiul est-european – și românesc – contemporan, din perspectiva modelului tradițional, intervenția vizează cu precădere supraviețuirea clientului/ beneficiarului serviciilor de asistență socială, prin oferirea/ asigurarea de bunuri și servicii de suport, material și emoțional, activitatea asistentului social implicând atitudini, gesturi și practici precum ocrotire, afecțiune (iubire), asistență, îngrijire, ajutor, antrenându-se în proces și responsabilitatea morală ori spiritul civic al semenilor, sentimentele de unitate şi de apartenența/ adeziune la comunitate/ familie, la practicile şi valorile din zona ori cultura în care acestea se aplică,

valorificându-se resursele cutumelor şi practicilor morale, culturale şi religioase locale. În acest context, profesionistul îndeplinește, cu prioritate, rolurile de îngrijitor, facilitator, broker, consilier (sfătuitor) ori duhovnic (consilier/ îndrumător sufletesc/ spiritual), tămăduitor, lucrând cu clientul fără o strategie coerentă de emancipare, schimbare şi autonomizare, urmărind mai degrabă o ameliorare materială sau emoțională de moment a situației clientului, cu îmbunătățiri resimțite cu prioritate în condiția sa socio-materială, sanitară sau psihologic-sufletească circumstanțială, fără să vizeze determinarea unor schimbări fundamentale, radicale, în structura şi situația sa socială sau personală[52]. [...] În schimb, din perspectiva modelului umanist-secular, progresist, existențialist și personalist, intervenția este esențialmente orientată și centrată, prin obiective și metodologie, pe schimbare, a clientului individual în primul rând prin *empowerment* (psihologic) și responsabilizare, prin dezvoltare umană/ personală, valorificarea voinței şi capacităților interne de autodeterminare – resorturi, resurse şi factori cruciali în procesul reabilitării personale şi umane individuale, al adaptării, integrării şi autonomizării sociale a persoanei aflate în dificultate (clientului). În scopul realizării obiectivelor de reabilitare, normalizare și integrare socială a clientului, modelul „recomandă", de asemenea, și valorificarea resurselor nelimitate ale relațiilor umane care trebuie să conducă la transformarea comunității ca întreg, reprezentată ca un ansamblu de relații umane, într-o organizație *umană*, solidară, incluzivă, bună cu oamenii, într-un mediu şi univers existențial securizant, un cadru socio-uman de existență în care persoana se poate împlini ca individualitate şi îşi poate valorifica resursele sale intelectuale, afective, spirituale, morale

[52]E.A. Graddy și K. Ye, "Faith-based versus secular providers of social services–differences in what, how, and where", *Journal of Health and Human Services Administration*, 29(3), 2008, pp.309-335.

etc. Acest cadru operează ca resort ameliorativ, recuperativ și integrativ și asupra clientului, a persoanei aflate în dificultate, excluse, marginalizate. Factorul generativ de bunăstare socio-umană nu este de ordin supranatural, divin sau etico-encestral, precum este cel invocat de către modelul umanist-religios/ tradițional, ci de ordin pur uman, fiind antrenată raționalitatea umană, știința, conștiința. [...] În acord cu această stare de fapt politicile sociale instituibile și aplicabile în statele aparținătoare spațiului est-european post-comunist, inclusiv în cel românesc, neputându-se armoniza, compatibiliza sau completa, sunt puse adesea în situația să să alterneze într-un mod antagonic și să fie aplicate în logica fortuită a ciclurilor electorale, astfel că, în funcție de ideologia, doctrina social-politică a forței/ formațiunii politice aflată la putere la un moment dat, se va activa și operaționaliza și un anumit model (umanist) de organizare și funcționare a sistemului de asistență socială. Politicile sociale, de asistență și protecție socială, implică destine umane; de aceea, trebuie să răspundă atât nevoii de continuitate, cât și celei de coerență, scop în care identificarea unor paradigme și formule comprehensive care să răspundă acestor comandamente este de mare importanță, iar dacă atribuibil acestui spațiu este conceptul de umanism dual/ dualist, care la modul concret se regăsește în sfera socială și prin existența unor mari clivaje culturale/ axiologice, mari polarizări și anomii sociale atunci aceste societăți trebuie să fie considerate și catalogate și ca *foarte complexe*, la fel și sfera teoriei, practicii și politicii sociale în general, și, desigur, a teoriei, practicii și politicii asistentei sociale în special. De aceea, în consecința și în logica acestei realități complexe, noi considerăm că adecvată, potrivită specificului teoriei, practicii și politicii asistenței sociale din spațiul est-european, desigur, și a celui românesc, contemporan, este formula *Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinară.*(propunerea o expunem,

explicăm și argumentăm în secțiunea *Propuneri* a lucrării).”

Epigrafele utilizate pe parcursul lucrării

... nous nous sommes déjà appliqué à faire sentir l'énorme complexité du Monde que nous cherchions à ressusciter. De ce dimension prodigieus il nous reste cependant, par un dernier effort de vision, à prendre plus explicitement conscience, face à l'ensemble tout entier.[53]

Pierre Teilhard de Chardin,
Le Phénomène Humain,
Paris, Editions du Seuil, 1956, p.85

...teoria asistenței sociale este o construcție, interacționând cu o lume reală a relațiilor sociale, dar pentru că este o construcție putem să o adaptăm și să o dezvoltăm așa cum o practicăm, așa cum prin practica noastră putem ajuta clienții să se dezvolte și să se adapteze. Pentru a face acest lucru trebuie să avem idei cum să dirijăm, administrăm și să informăm despre ce facem. Aceste idei sunt teoriile (modelele, n.a.) *privind practica asistenței sociale...*

[53] ... ne-am străduit deja să facem simțită complexitatea enormă a Lumii pe care încercam să o readucem la viață. Din această dimensiune prodigioasă, ne rămâne totuși, printr-un ultim efort de viziune, să devenim mai conștienți într-un mod explicit, în fața întregului ansamblu.

Malcolm Payne,
Teoria modernă a asistenței sociale,
Iași, Editura Polirom, 2011, p. 43

The 'science' dimensions of social work are encompassed by the available evidence bases derived from social science research and practice theories. The 'art' of social work comes about as social work practitioners weave together this scientific knowledge with personal strengths and skills, social and cultural experiences, professional knowledge and practice wisdom, and adapt these to the unique and particular situations in which we work. While this terminology runs the risk of separating knowledge as stemming from either research (science) or experience (art), it serves as a useful reminder of the complex interaction of knowledge and skills that social workers must engage with in practice.[54]

Louise Harms și Jane Maidment,

[54] Dimensiunile care țin de „știință" în asistența socială sunt evidențiate de bazele de dovezi disponibile derivate din cercetarea în științele sociale și din teoriile practicii. „Arta" asistenței sociale apare atunci când practicienii îmbină aceste cunoștințe științifice cu punctele lor forte și abilitățile personale, experiențele sociale și culturale, cunoștințele profesionale și înțelepciunea dobândită în practică, adaptându-le la situațiile unice și particulare în care lucrăm. Deși această terminologie riscă să separe cunoașterea în cea care provine fie din cercetare (știință), fie din experiență (artă), ea servește drept un util memento al interacțiunii complexe dintre cunoștințe și abilități, cu care asistenții sociali trebuie să se confrunte în practică.

Capitolul „The Art and Science of Social Work”,
în *Social Work: Contexts and Practice,*
Oxford University Press, 2013, p. 4.

...tacit as well as explicit, philosophical commitments are integrally involved in everything that social workers do, not only in practice, but also in teaching and research. In addition, such commitments are present in how social workers see the society in which they work, and in how they define their role in this society. In all these areas philosophical commitments are inescapable but, like the air we breath, seldom noted.[55]

Roberta Wells Imre,
"Introduction: Social Work and Philosophy",
în *The Journal of Sociology & Social Welfare,* Vol. 18, Nr. 4, 1991, p. 3

Humanistic models have in common that they see people as creating meaning from their experiences, and that the social worker tries to help these people to trust their own interpretations of reality. One tries to see actions from the point of view of the person involved. This perspective is difficult to identify directly in practical social work, but the values and the

[55]…angajamentele filosofice, atât implicite, cât și explicite, sunt implicate integral în tot ceea ce fac asistenții sociali, nu doar în practică, ci și în predare și cercetare. În plus, aceste angajamente sunt prezente în modul în care asistenții sociali percep societatea în care lucrează și în felul în care își definesc rolul în această societate. În toate aceste domenii, angajamentele filosofice sunt inevitabile, dar, asemenea aerului pe care îl respirăm, rareori sunt conștientizate.

ethical guidance is strongly humanistic influenced. Moreover, one sees clients as a whole human, and they are the focal point insocial work.[56]

Gunn Strand Hutchinson și Siv Oltedal, *Five Theories in Social Work*, Sydney, Universitetsforlage,UiN-report 1/2014, p.79 (Original: Gunn Strand Hutchinson og Siv Oltedal, Modeller i sosialt arbeid, 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget, 2003)

[56] Modelele umaniste au în comun faptul că văd oamenii ca pe cei care își creează sensul propriu din experiențele lor, iar asistentul social încearcă să îi ajute pe aceștia să aibă încredere în propriile interpretări ale realității. Se încearcă înțelegerea acțiunilor din perspectiva persoanei implicate. Această perspectivă este dificil de identificat în mod direct în practica asistenței sociale, însă valorile și îndrumarea etică sunt puternic influențate de umanism. În plus, clienții sunt văzuți ca ființe umane complete și reprezintă punctul central în asistența socială.

CONCLUZII, PROPUNERI

Am pornit, în conceperea și desfășurarea acestei lucrări de la situația actuală a sistemului de asistență socială din România, pe care am înfățișat-o ca nefiind adecvată unei țări europene din secolul XXI, în care predomină un model și o practică de tip pasiv, asistențial, reflectând o reprezentare preponderent constatativă și non-intervențională a problemelor sociale, prezentând dificultățile sociale mai degrabă ca pe „realități obiective", imuabile, decât ca pe provocări ce trebuie abordate și transformate. Această orientare „constatativă" se manifestă atât în politica de asistență socială, cât și în formarea profesională a asistenților sociali. Programele de pregătire, dominate de un curriculum sociologist-descriptiv, tratează fenomene precum sărăcia și devianța ca fapte structurale, aproape de necontestat. Din păcate, acest tip de abordare conduce la o resemnare față de problemele sociale, care sunt percepute ca inevitabile, determinând o atitudine pasivă față de marginalitate și excluziune. În loc să își propună schimbarea și ameliorarea situației sociale, sistemul educațional se limitează la observația fenomenelor, consolidând astfel o mentalitate fatalistă.

Dintr-o perspectivă filosofică, această atitudine fatalistă are implicații profunde. În primul rând, ea accentuează un sentiment de determinism social, conform căruia indivizii și comunitățile sunt subjugate unor forțe structurale irezistibile, rămânând neputincioși în fața circumstanțelor care le determină existența. Acest determinism rigid, apropiat de conceptul de „determinism dur" în filosofie, sugerează că individul este lipsit de capacitatea de autodeterminare, fiind un simplu produs al forțelor sociale externe. Viziunea

aceasta pesimistă asupra condiției umane percepe sărăcia, marginalitatea și devianța ca elemente aproape inerente structurii sociale, fără vreo cale reală de emancipare. Consecințele asupra practicii asistenței sociale sunt inevitabil nefaste. Sistemul devine un simplu „supraveghetor al suferinței", incapabil să încurajeze auto-emanciparea și autorealizarea celor aflați în dificultate. Această abordare sociologist-pasivă și orientată spre menținerea status quo-ului reduce asistența socială la un mecanism de supraveghere, mai degrabă decât la un promotor al schimbării. În esență, fără o sociologie și o filosofie activă a schimbării, asistența socială se limitează la monitorizarea celor aflați în nevoie, fără a-i ajuta cu adevărat să-și transforme în mod activ și pozitiv viața.

La nivel epistemologic, perspectiva fatalist-sociologică/ sociologistă asupra asistenței sociale, predominantă în România, susține această abordare, prin adoptarea unei atitudini descriptive, observative. Acest model nu oferă decât o oglindă a realității sociale, văzând sărăcia și marginalitatea ca trăsături structurale, și nu ca probleme ce pot fi soluționate. În loc de a stimula o reflecție critică și transformatoare, teoria sociologică constatativă favorizează o înțelegere pasivă a fenomenelor sociale. Dacă ar încorpora o perspectivă critică, sociologia ar putea aduce în prim-plan resursele psihologice și socio-relaționale ale indivizilor și comunităților, stimulând astfel o abordare bazată pe auto-emancipare și pe capacitatea de schimbare a fiecăruia. Această schimbare ar presupune o recunoaștere a potențialului fiecărui individ de a-și îmbunătăți condițiile de viață, prin acțiune personală și comunitară. Asistența socială ar trebui să se transforme într-un catalizator al schimbării, încurajând accesul la resurse, autonomia individuală și dezvoltarea personală.

Această tranziție necesită o revalorizare a libertății individuale și a „agency"-ului, adică a capacității

individului de a-și crea o existență semnificativă, indiferent de limitările impuse de mediul social. Aceasta ar reprezenta o alternativă la determinismul structural, care tratează individul ca pe un simplu produs al societății. O asistență socială reformată ar trebui să susțină dezvoltarea resurselor personale și a abilităților necesare pentru o integrare activă în comunitate, punând accent pe formarea profesională și integrarea socială prin dezvoltare personală și comunitară și autonomizare a persoanei și comunității.

Reforma sistemului de asistență socială din România implică, în acest scop, o schimbare la nivelul educației profesionale. În locul unei orientări descriptive și pasive, formarea asistenților sociali ar trebui să includă elemente de psihologie, sociologie și filosofie umanist-pozitivă, activism civic și educație etică, astfel încât viitorii profesioniști să poată contribui la emanciparea indivizilor și comunităților. În această nouă abordare, beneficiarii asistenței sociale nu sunt priviți doar ca „cazuri” sau numere statistice, ci ca indivizi cu potențial de schimbare și dezvoltare personală.

Pe plan etic, o asemenea reformă ar presupune depășirea percepției fataliste asupra celor vulnerabili și afirmarea unui principiu de responsabilitate personală și solidaritate comunitară. Indivizii aflați în dificultate nu ar trebui să fie văzuți doar ca „victime” ale circumstanțelor, ci ca parteneri activi în propria transformare. O asistență socială orientată spre emancipare nu s-ar limita la furnizarea de sprijin material, ci ar cultiva valori precum demnitatea și autonomia, încurajând participarea activă a beneficiarilor în viața socială. În acest scop, sistemul de asistență socială din România ar trebui reconfigurat pentru a reflecta o filosofie a schimbării și a justiției sociale. Această nouă direcție, susținută de un nou model, ar transforma asistența socială dintr-un simplu furnizor de ajutor material într-un promotor al

independenței, responsabilității și solidarității. Numai printr-o astfel de reformă, printr-un astfel de model, asistența socială din spațiul românesc contemporan va putea deveni un veritabil motor al emancipării și dezvoltării, sprijinind indivizii nu doar să-și accepte condiția, ci să o transforme și să construiască un viitor mai bun.

Prin lucrarea de față, am încercat să aduc în atenție și să propun, din perspectivă umanistă, un astfel de model, un *model de asistență socială de tipmultidimensional, complex și integral/integrat, unde componenta sociologică este prezentă, dar alături de ceapsihologică/ psiho-sociologică și cea filosofică*. Acest model propune, de asemenea, *un nou tip de profesionist*: *un agent al schimbării, activ și proactiv, cu o pregătire teoretică multidisciplinară și multidimensională, având o viziune complex-umanistă centrată pe schimbare personală și comunitară, cu obiective principale de împuternicire și integrare socială a clientului/ persoanei aflate în dificultate.*

Așadar, în scopul asumat și urmărit – acela de a construi și a propune un model de asistență socială proactiv, complex și bazat pe cunoaștere multidisciplinară – prin lucrarea de față s-a urmărit, în definitiv, propunerea unei teorii cât se poate de cuprinzătoare a asistenței sociale: multinivelară, multidisciplinară, integrată/ integrativă, complexă și unitară. Aceasta este structurată pe niveluri de analiză și înfățișată prin modele științifice, filosofice și umaniste aferente, începând cu nivelul bazal, psihologico-individual, continuând cu cel psihosociologic/ microsociologic și cu cel sociologic/ macrosociologic, și încheind cu nivelul maximal, integrator, respectiv cel filosofic, care implică în mod inerent și viziunea umanistă.

În relație cu aceste niveluri de analiză, în volum au aduse în atenție modelele teoretice corespondente:

modelul psihologic, modelul psihosociologic/ microsociologic, modelul sociologic/ macrosociologic (în calitate de modele științifice) și, desigur, modelul filosofic și modelul umanist al teoriei, practicii și politicii asistenței sociale. Toate acestea sunt subsecvente modelului psihologic, modelului psiho-sociologic/ microsociologic, modelului sociologic/ macrosociologic, modelului filosofic și modelului umanist al teoriei, practicii și politicii sociale în general.

Aspectul este clarificat în Partea I a lucrării, fiind consacrată în principal prezentării/ definirii, desigur sumare, și chiar lacunare, a *asistenței sociale*, ca fenomen socio-uman și ca practică spontană, pentru început, însă asistența socială modernă, instituționalizată, este descrisă și statuată în subsecventa conceptului și fenomenului mai larg numit *practică socială*. Unele dintre cele mai importante teme și categorii ale teoriei asistenței sociale, precum *clientul, situația de dificultate și problema socială, intervenția, profesionistul, obiectivele și metodele asistenței sociale, organizarea, sistemul de asistență socială, managementul şi politica asistenței sociale* sunt statuate în subsecvența sau prin raportare la unele importante categorii din aria tematică mai largă a teoriei, practicii și politicii sociale, precum *omul/ persoana, bunăstarea, împlinirea și normalitatea omului/ persoanei, socialitatea/ conviețuirea, libertatea, acțiunea/ practica socială, organizarea, solidaritatea socială, sistemul social și politica socială*. Unul dintre scopurile asumate prin introducerea în lucrare a acestei secțiuni fiind acela de ajuta cititorii, cu precădere a cititorilor puțin cunoscători ai teoriei de bază a asistenței sociale, să se familiarizeze cu elementele și conceptele principale ale acesteia, dar și acela de a se statua în arhitectura de ansamblu a cărții *problematica de rezolvat*, *obiectul de analiză* sau *baza tematică* a lucrării, adică reprezentarea, științifică, filosofică și

umanistă, multinivelară și multidimensională, a asistenței sociale și, în corespondență cu aceste nivele, *reprezentarea prin modele și discipline ale cunoașterii* a teoriei, practicii și politicii asistentei sociale. Demersul fiind desfășurat în partea a II-a, a III-a și a IV-a a lucrării.

În partea a II-a au fost aduse în atenția cititorului elemente din literatura de specialitate menite să ajute la înțelegerea conceptului de *model științific al asistenței sociale*, reprezentat, mai concret, de la nivelurile de analiză al unor discipline științifice, precum psihologia, psihosociologia și microsociologia, sociologia și macrosociologia, prin modele aplicative, precum *modelul psihologic, modelul psihosociologic/ microsociologic, modelul sociologic/ macrosociologic* al asistenței sociale (în teoria, practica și politica asistenței sociale). Secțiunea încorporează idei care fac referire la relația dintre știință și asistența socială, la contribuția științei, în principal a științelor socio-umane, la statuarea unei teorii științifice a asistenței sociale, ghidată, în acest scop, de viziunea metodică și de modele certificate ştiințific. Secțiunea, prin structură și conținut de idei, este menită să ajute și la familiarizarea cititorului cu ceea ce putem numi *dimensiunea științifică multi-disciplinară* a asistenței sociale, din perspectivă teoretică, și *latura metodologică* a asistenței sociale, din perspectivă practic-aplicativă. Este aici, așadar, evidențiat rolul științei, al științelor socio-umane în principal, ca argument de multidisciplinaritate, foarte important în reprezentarea și dezvoltarea teoriei, practicii și politicii asistenței sociale, analizate în subsecvența teoriei, practicii și politicii sociale.

În ceea privește dimensiunea filosofică și ideologico-doctrinală a asistenței sociale, tematica este abordată în Partea a III-a a volumului. Implicând în măsură semnificativă și nivelurile de analiză invocate în partea secundă a lucrării, respectiv, psihologic, psihosociologic/

microsociologic și sociologic/ macrosociologic, cu modelele aferente evocate în capitolele dedicate acestora, de la nivelul de analiză al filosofiei și în scopul evidențierii caracteristicilor *modelului filosofic al teoriei, practicii și politicii asistenței sociale*, în această parte a volumului, au fost încorporate – desigur, în acord ca rolul acestei secțiuni în arhitectura de ansamblu a volumului – acele idei, conținuturi și fragmente care fac referire la relația generală dintre filosofie și asistența socială, la contribuția „paradigmatică" a filosofiei, cu principalele ei ramuri – metafizica, ontologia și axiologia (mai puțin epistemologia, în proiectul autorului) – la fundamentarea și statuarea unei teorii a asistenței sociale ghidată de viziunea/ abordarea euristico-abstractizantă, comprehensivă, holistă, integrativă și justificativă, pe care doar aceasta, filosofia, o poate facilita, precum și de încadrare doctrinal-metodologică a teoriei, practicii și politicii asistenței sociale prin aducerea în discurs a unor importante orientări/ modele doctrinal-filosofice precum modelul filosofic tradițional/ conservator, *modelul filosofic structural/ structuralist, criticist și radical, și modelul filosofic umanist*, în corespondența cărora s-au impus, pe parcursul timpului, în teoria, practica și politica socială, şi, în subsecvența acestora, și în teoria, practica şi politica asistenței sociale metode/ doctrine/ titulaturi precum *asistență socială tradițională, asistență socială structurală, asistență socială umanistă*.

În Partea a IV-a a volumului, în acord și cu rolul acesteia în logica/ arhitectura de ansamblu a volumului au fost aduse în atenție idei, conținuturi și fragmente care evidențiază contribuția filosofiei, doctrinei și culturii *umaniste* în fundamentarea și susținerea teoriei, practicii și politicii asistenței sociale, cu principalele ei orientări (personalistă, existențialistă, etică, culturală/ culturalistă, feministă, tehnologică, dualistă etc.), la fundamentarea și statuarea unei teorii a asistenței

sociale ghidată de viziunea larg umanistă și exprimată doctrinal-umanist de modele aferente, precum modelul umanist-personalist, modelul umanist-existential/existentialist, modelul umanist-etic/cultural, modelul umanist-feminist, modelul umanist-tehnologic, modelul neoumanist, modelul umanist-dual. În corespondența orientărilor umaniste dominante din filosofie și științele sociale, sunt expuse schematic câteva reprezentative *modele de orientare umanistă în teoria, practica şi politica asistenței sociale*, plasate, desigur în subsecvența teoriei, practicii şi politicii sociale în general, respectiv modelul *umanist-personalist, modelul umanist-existențial/existențialist, modelul umanist-etic/cultural, modelul umanist-feminist, modelul umanist-tehnologic, modelul neoumanist* și *modelul umanist-dual (umanism secular/ progresist vs. umanism religios/ conservator)*, acesta din urmă (evidențiat – prin analiza scrierilor unor autori români reprezentativi – cu precădere în aria spațiului est-european, și românesc, contemporan). Conceptul de *asistență socială complexă și bazată pe cunoaștere multidisciplinară* îl sugerăm aici ca soluție epistemologică, metodologică și doctrinală la prezența acestei stări de dualitate din aceste societăți, inclusiv din cea românească, reflectată și în sfera asistenței sociale, complicată mai mult și de reminiscențele structuralisto-colectiviste specifice epocii comuniste din care recent acestea au ieșit. Pentru asistența socială din spațiul românesc contemporan această sintagmă ar însemna de fapt consacrarea unei noi paradigme, o paradigmă a schimbării, o depășire a modelului pasivist, sociologist-„asistențial” bine statuat în prezent, în acord cu care ar fi binevenită și o schimbare de paradigmă curriculară în educația și formarea profesioniștilor din domeniu, a asistenților sociali, concomitent cu o dezbatere cu scop de schimbare a denumirii acestei profesiuni. Vizat fiind termenul „asistent” (social) care, pe lângă considerațiuni legate de demnitatea acestei

profesiuni și a specialistului care o practică, în prezent reflectă în foarte mică măsură specificul activității, foarte complexă și variată, pe care trebuie să o desfășoare astăzi specialistul numit „Asistent” social. În logica acestei argumentații, propun titulatura „Profesionist” social.

În cele ce urmează prezentăm mai pe larg și argumentăm aceste propuneri adresate comunității decizionale, profesionale și academice din spațiul românesc contemporan.

De la Modelul Pasiv-Sociologist la Modelul Proactiv-Multidisciplinar. Propunere: conceptul/ formula „Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinară”

În opinia noastră, asistența socială din România nu a trecut încă printr-o transformare semnificativă, În contextul actual însă, există premisele și argumentele pentru necesitatea și oportunitatea unei schimbări, unei *treceri de la un model pasiv-sociologist la un model proactiv-multidisciplinar*. În acest scop noi propunem un nou model de asistență socială prin formula: „Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinară”. Aceasta urmărește să reorienteze asistența socială românească spre un cadru proactiv, implicând expertiza mai multor domenii/ discipline socio-umane. Adoptarea acestui model ar putea redefini, considerăm noi, rolul și eficacitatea asistenței sociale în România, orientând-o spre diminuarea problemelor, nu spre conservarea sau amplificarea lor.

Expunem, explicăm și argumentăm propunerea având ca punct de plecare și ca suport epistemologic cunoscuta *teorie a complexității*, la care ne-am referit în lucrare, în contextul aducerii în atenție a ideilor și scrierilor lui Edgar Morin. Teoria este mult prezentă în sfera largă a literaturii socio-umane și este promovată

de alți autori, precum Philip Anderson, Francis Amagoh, Gary M. Grobman, Pierre Teilhard de Chardin și alții.

Pentru uzul demersului de fundamentare epistemologică a acestei considerații și propuneri aducem și readucem în atenție câteva cerințe și elemente constitutive, în sfera socio-umană, ale acestei teorii, respectiv:

- evidențiază diversitatea, varietatea, profunzimea fenomenelor și proceselor socio-umane, pe care le încadrează într-o facilitate epistemologico-teoretică comprehensivă foarte larg integratoare;
- modelează teoretic la modul euristic și haotic și justifică formal logic și epistemologic nonlinearitatea, dihotomia, dizarmonia, diversitatea, dualitatea;
- modelează teoretic la modul euristic și haotic și justifică formal logic și epistemologic incongruențele ontologice legate de naturile și fundamentele diferite, chiar antagonice, ale elementelor analizate/ modelate;
- nu solicită realizarea unor convergente, unificări, stratificări, omogenizări, sistematizări organizatoare riguroase;
- conferă o imagine corectă, integrală, autentică și cât se poate de apropiată de realitate a elementelor/ fenomenelor analizate;
- în sfera socio-organizațională antrenează pe lângă datele social-organizaționale concrete implicate în mod necesar și foarte multe aspecte și elemente psihologice, psiho-sociologice, morale, culturale etc.;
- în mod paradoxal, surprinderea, reflectarea și antrenarea relativ haotică a proceselor și fenomenelor socio-umane foarte variate și chiar antagonice, conflictuale și incongruente ontologic poate conduce la soluții adecvate și formule optime pentru strategiile, programele și politicile

orientate spre coeziune, solidaritate, prosperitate și justiție socială.

În raport de aceste comandamente, elemente și principii de ordin epistemologic formal și general ale teoriei complexității precum și de realitățile sociale, culturale și politice din spațiul românesc contemporan, ceea ce numim *asistență socială complexă* aferentă și adecvată acestuia ar avea, printre altele, următoarele caracteristici, elemente constitutive:

- Teoria asistenței sociale reflectă diversitatea și dualitatea ideilor, mentalităților, culturilor, realităților, fenomenelor și proceselor sociale/ umane pe care le teoretizează cu scop descriptiv-teoretizator sau aplicativ-metodologic, integrează teoretic și justifică formal logic și epistemologic incongruențele ontologice legate de naturile și fundamentele diferite, chiar antagonice, ale elementelor analizate, le corelează și integrează prin demersuri epistemologico-reflexive comprehensive complexe, larg integratoare, acceptând și integrând teoretic și justificând formal logic și epistemologic nonlinearitatea, dihotomia, dizarmonia, diversitatea, dualitatea realităților, fenomenelor și proceselor sociale, situațiilor de dificultate, problemelor sociale analizate, teoretizate, situațiilor specifice care se constituie în obiect de intervenție al activității asistenților sociali, instituțiilor și serviciilor de asistență socială. De asemenea, teoria asistenței sociale complexe nu își propune realizarea unor convergente, unificări, stratificări, omogenizări, sistematizări organizatoare restrictive, simplificatoare, limitându-se la scopul de a conferi practicii și politicii asistenței/ protecției sociale o imagine corectă, integrală, autentică, fidelă, cât se poate de apropiată de realitate a situațiilor de

dificultate, fenomenelor și proceselor sociale „problemă”;

- Practica asistenței sociale, la rândul ei, respectă și reflectă diversitatea, profunzimea, varietatea și dualitatea fenomenelor și proceselor pe care urmărește să le schimbe, îmbunătățească, normalizeze, antrenând pe lângă resursele social-organizaționale implicate în mod necesar și foarte multe resurse de naturi variate, psihologice, psiho-sociologice, morale, culturale, economice, juridice, religioase etc., acceptând și încorporând totodată, atât în activitatea de evaluare cât și în cea propriu-zisă de intervenție, nonlinearitatea, dihotomia, dizarmonia, diversitatea, dualitatea, incongruențele ontologice legate de naturile și fundamentele diferite, chiar antagonice, conflictuale, ireconciliabile, ale elementelor de evaluat sau de intervenție/ asistență, abordate atât ca date obiective și premise social-ontologice cât și ca resurse praxiologico-metodologice;
- Politica și managementul în sfera asistenței sociale reflectă și încorporează doctrinal-ideologic, strategic și instituțional-normativ diversitatea, varietatea, profunzimea, dualitatea ideilor, culturilor, realităților sociale din acest spațiu (românesc), a fenomenelor și proceselor pe care le planifică, managerizează politic și normează legislativ, pornind de la premisa că surprinderea, reflectarea și antrenarea larg comprehensivă și complexă a proceselor și fenomenelor socio-umane foarte variate și chiar antagonice, conflictuale și incongruente ontologic, în ideologiile, strategiile, programele și politicile adresate sistemului de protecție și asistență socială poate conduce la soluții adecvate și formule optime în raport de obiectivele umaniste, pe termen mediu și lung, formulate, orientate spre dobândirea autentică și

de durată, constituțională, a coeziunii, prosperității, echității și justiției sociale.

Trebuie să remarcăm faptul că utilizând formula *Asistență Socială Complexă* facem referire cu precădere la componenta doctrinal-metodologică a acesteia (a asistenței sociale), invocând multitudinea factorilor implicați, precum și multitudinea perspectivelor de abordare admise/ implicate. În raport de această complexitate metodologico-doctrinală și de la nivelul realităților, problemelor sociale și acțiunii recuperative, și literatura specifică, cercetarea, teoretizarea și curriculum-ul educațional/ profesional trebuie să o reflecte. Conceptul adecvat în acest sens ar fi cel de *Asistență Socială Bazată pe Cunoaștere Multi-disciplinară.*Prin raportare la cele două concepte, și unindu-le, credem că aplicabil spațiului românesc contemporan, formula lexicală cumulativă, integrativă cea mai adecvată, ar fi ***Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinară***.

Din perspectivă doctrinal-umanistă prin abordare complexă se susține, așadar, necesitatea admiterii, în sfera teoriei, practicii și politicii sociale, a tuturor perspectivelor și formelor de umanism și activitate socio-umană, iar prin abordarea bazată pe cunoaștere multidisciplinară necesitatea reprezentării și dezvoltării acestora prin modelări realizate de pe pozițiile specifice ale tuturor ori ale celor mai importante discipline socio-umane – psihologia, psihosociologia, microsociologia, sociologia, macrosociologia, și, desigur, filosofia, cu nivelurile de analiză, paradigmele și modele pe care acestea le oferă, facilitând o viziune principial-integrativă asupra asistenței sociale, cu pornire atât de la bază, nivelară/ multi-nivelară, respectiv nivelul individual-psihologic, nivelul psihosociologic și microsociologic, nivelul sociologic și macrosociologic, și nivelul maximal, comprehensiv, integrator, filosofic,

precum și o viziune holistă, sferică/ multi-sferică, organică, pornită, desigur, de la cunoașterea și viziunea maximal-filosofică transdisciplinară, maximal-abstractizantă, și ajungând până la teoretizarea acțiunii practice concrete și interacțiunii socio-recuperative efective. Este invocată aici și necesitatea antrenării în discurs și a sferei imense a așa-zisei *teoriei sociale*, prin concursul și în subsecvența căreia – după cum s-a relevat și operaționalizat și în lucrarea noastră – se desfășoară și statuează și teoria specifică a asistenței sociale.

O altă analiză care poate fi dezvoltată în sfera teoriei asistenței sociale de conceptul de asistență socială bazată pe cunoaștere (integrală/ integrativă) este cea „disciplinară", respectiv a disciplinelor și domeniilor cunoașterii antrenate, precum și cea academico-profesională, respectiv a pregătirii și profilului intelectual al profesioniștilor care operează în sfera asistenței, protecției și politicii sociale. În situația în care ar fi adoptat și operaționalizat conceptul de Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multidisciplinară acesta ar putea să genereze unele reconsiderări și mutații academico-curriculare benefice în spațiul românesc contemporan (unde s-a consacrat un model curricular aproape exclusiv științifico-sociologist, pasiv, asistențial, în măsură semnificativă unilateral), având ca posibilă finalitate fericită pătrunderea în piața muncii aferentă domeniilor sociale a unor profesioniști echipați atât cu cunoștințe de ordin științific cât și cu cunoștințe de ordin filosofic, completate desigur cu o autentică viziune/ atitudine umanistă/ complex-umanistă; profil intelectual și caracterial dobândibil, așadar, ca urmare a conceperii și operaționalizării academice a unei model curricular complex, multidisciplinar și transdisciplinar care să respecte bine-cunoscutele și clamatele principii ale multidisciplinarității, trans-disciplinarității și

integralității epistemologice/ gnoseologice, un posibil model de succes corespondent și cu modul complex în care este structurată și funcționează realitatea/ societatea umană prin natura-i specifică, model gnoseologic statuat esențialmente, în concluzie, prin cel puțin trei dimensiuni, tipuri de cunoaștere: ***cunoaștere științifică multidisciplinară, cunoaștere filosofică*** și ***cunoaștere/ conștiință/ viziune larg umanistă***.

Propunere: De la „Asistent" Social la „Profesionist" Social

În consecința și virtutea considerațiunilor expuse mai sus, și în logica formulei/ paradigmei terminologico-epistemologice propuse, respectiv „Asistență Socială Complexă și Bazată pe Cunoaștere Multi-disciplinară", o temă importantă care ar necesita să fie adusă în prim-plan, în dezbatere, asociată, așadar, și cu necesitatea unei *schimbări de paradigmă profesional-metodologică* în asistența socială românească, de depășire a paradigmei prezente, „asistențiale", ar fi aceea a statutului, rolului, competențelor, atribuțiilor și, în raport cu acestea, a denumirii lucrătorului tipic care operează în sfera asistenței sociale, respectiv cea care în România se numește „Asistent social".

Se știe că această etichetă vine din perioada de început a asistentei sociale româneşti, când, ca activitate, se reducerea chiar la „asistență", însemnând în principal îngrijire și ajutor, fiind practicată de orice persoană aparținătoare, „cu suflet mare" sau lucrător fără calificare academico-profesională într-o locație de ocrotire. Astăzi însă activitatea acestuia este mult mai complexă, necesitând multă știință, variate deprinderi și multă pregătire academico-profesională, sfera activitățile pe care le desfășoară este și aceasta mult mai largă și complexă decât cea desfășurată în trecut și cea indicată de termenul „asistență". Ar fi astfel, în opinia noastră, benefică o „intervenție" asupra titulaturii acestei meserii, pentru a cărei practicare astăzi se solicită absolvirea unei facultăți, studii de master, chiar

doctorat, multe cursuri și specializări pe parcursul desfășurării activității profesionale. La toate aceste argumente se adaugă și aspecte legate de demnitatea acestei profesiuni, a profesioniștilor tipici din domeniu, titulatura „Asistent social” fiind asociată adesea la nivelul opiniei publice și chiar al comunității larg profesionale cu o activitate de tip pasiv și secundar, „asistențial”, fiind și apreciată și remunerată pe măsură, adică în zona salariului minim pe economie,în condițiile în care, așa cum poate rezultă și din această lucrare, activitatea acestuia este foarte complexă, necesită multă instruire, abordare doctrinal-metodologică complexă și flexibilă, abilități multiplești multăcunoaștere/ viziune multidisciplinară.

În unele lucrări ale noastră publicate în anii din urmă am propus și argumentat titulatura „Profesionist social” în locul celei de „Asistent social”. Desigur, în domeniul asistenței sociale mai operează și alte categorii de profesioniști. Pentru personalul din sfera asistenței sociale în ansamblul ei se poate folosi formularea „profesioniștii din sfera/ sistemul asistenței sociale”. Considerăm denumirea „Profesionist social” mult mai potrivită și acoperitoare pentru întreaga arie de activități pe care o desfășoară astăzi „Asistentul social”. Ar fi, de asemenea, o titulatură mai „demnă” pentru o categorie profesională care în foarte mică măsură mai desfășoară astăzi activități de tip „asistențial”, ci, dimpotrivă variate tipuri de activități, pe lângă cele de tip propriu-zis social, și de tip psihologic/ psihoterapeutic/ de consiliere, de tip juridic, de tip economic, de tip managerial, de tip cultural. și din ce în ce mai mult, activități orientate spre ***Schimbare, Împuternicire, Autonomizare și Reintegrare Socială.***

REFERINȚELE BIBLIOGRAFICE ALE VOLUMULUI / BIBLOGRAFIE GENERALĂ

Aaen-Stockdale, C., „Neuroscience for the Soul", în *The Psychologist*, 25 (7), 2012.

Adamatzky, A., *Reversibility and Universality: Essays Presented to Kenichi Morita on the Occasion of his 70th Birthda,* Berlin, Springer, 2018.

Adams, J., *Positive Social Work: The Essential Toolkit for NQSW*, Hertfordshire, Critical Publishing, 2013.

Adamson, P., *Classical Philosophy: A History of Philosophy Without any Gaps*, Oxford, Oxford University Press, 2014.

Adamson, P., *Philosophy in the Hellenistic and Roman Worlds*, Oxford, Oxford University Press, 2015.

Addams, J.*, 20 Years at Hull-House*, New York, Empire Books, 2011.

Addams, J.*,* The *Subtle Problems of Charity,* Boston, Atlantic Monthly, 1899.

Adler, A., *Social Interest: A Challenge to Mankind*, Eastford, Connecticut, Martino Fine Books, 2011.

Aguirre, G.*, Beyond Organizing: The Indispensable Principles to Organize and Empower People, Ontario, Creative Book Writers.*

Aidley, D., *Introducing Quantitative Methods: A Practical Guide,* New York, Red Globe Press, 2018.

Aidukaite, J., "The Transformation of Welfare Systems in the Baltic States: Estonia, Latvia and Lithuania", în A. Cerami și P. Vanhuysse (eds), *Post-Communist Welfare Pathways,* Londra, Palgrave Macmillan, 2009.

Airaksinen, T., „Praxiological efficiency în heterogeneous professional ethics", în L.V. Ryan, F. B. Nahser și Wojciech Gasparsk, *Praxiology and Pragmatism,* Transaction Publishers, 2002, pp.10-71.

Alapini, F.I., *Divine Humanism: Creating the Happiest Society*, New York, Cosmic Harmony Publishing, 2013**.**

Alasuutari, P., „The rise and relevance of qualitative research", în *International Journal of Social Research Methodology*. 13 (2), 2010, pp.139–155.

Albrow, M.C., „The Sociology of Organizations." *The British Journal of Sociology*, vol. 15, nr. 4, 1964, pp.350–57.

Aligica, P.D., „Socio-economic dualism in South Eastern Europe. Exploratory notes on dualism and its repercussions for the states of the region", în *Academy of Economic Studies,* Bucharest and Hudson Institute, United Nations Development Program, Split, 2001.

Alistair, J.S., „Dualism and Humanism", în *Essays in the Philosophy of Humanism*, Vol 19 (1), 2011, pp.41–56.

Allan, J., „Theorising new development în critical social work". în J. Allan, L. Briskman și B. Pease, *Critical social work: Theories and practices for a socially just world,* Sydney, NSW, 2009,pp.30-44.

Allan, K., *Explorations in Classical Sociological Theory: Seeing the Social World*, Thousand Oaks, CA, US, SAGE Publications, 2016.

Allen, R., *Penguin English Dictionary*, Londra, Penguin Books Ltd., 2003.

Allport, G., *Becoming: BasicConsiderations for a Psychology of Personality,* New Haven, Connecticut Yale University Press, 1955.

Amador, Ph., *Spinoza: A la recherche de la verite et du bonheur*, Malakoff, Ile-de-France, Dunod, 2019.

Amagoh, F., "Systems and Complexity Theories of Organizations", în A. Farazmand. (Eds.), *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance*, Berlin, Springer, 2016.

Aman, M., *The Idea of Man: Concepts of Human Ontology,* Louisville, CO, Louisville, CO, Verus Publishing, 2020.

American Humane Association, *Helping in child protective services. A competency-based casework handbook*, Denver, Colorado, American Humane Association, 1999.

Anderson, D., "European social work after 1989: east-west exchanges between universal principles and cultural

sensitivity", *European Journal of Social Work*, 25:3, 2022, pp.551-552.

Anderson, J. (Eds.) și Carter, R.W. (Eds.), *Diversity perspectives for social work practice,* Boston, Allyn and Bacon, 2004.

Anderson, J., și Wiggins, C.R., *Diversity perspectives for social work practice*, Boston, Allyn and Bacon, 2004.

Anderson, Ph., "Complexity Theory and Organization Science", în *Organization Science"*, vol. 10, nr.3, 1999.

Andrei, P., *Despre ideal, despre fericire, Valorile estetice și teoria empatiei,* Iași, Editura Ankarom, 1996.

Aniței, M., *Psihologie experimentală*, Iasi, Editura Polirom, 2007.

Anowai, E. și Chukwujekwu, S., "Philosophy of authentic humanism: The only way of curbing conflict and violence", *International Journal of History and Philosophical Research* 7(1), 2019.

Antony, M.M., *Behavior Therapy,* Washington, DC., American Psychological Association, 2019, pp.1–11.

APA Dictionary of Psychology, https://dictionary.apa.org/cultural-parallelism.

Appignanesi, R. și Garratt, C., *Introducing Postmodernism*, Londra, Icon Books Ltd, 2007.

Arici, M. și Toy, P., „The Ontology and Developmental Root of the First-Person Perspective", în *GSTF Journal of General Philosophy* (JPhilo) Vol.1 Nr.2, 2015, DOI:10.5176/2345-7856_1.2.11.

Aristotel, *Etica Nicomahică*, București, Editura Antet, 2007.

Aristotel, *Metaphysics,* Indianapolis, Indiana, Hackett Publishing Company, UK ed. Edition, 2016.

Aristotel, *Nicomachean Ethics,* Indianapolis, Indiana, Hackett Publishig Company, 2014.

Aristotel, *On the Soul*, Cambridge, Mass, Harvard University Press, 1957.

Aristotel, *Politica*, București, Editura Iri, 2001.

Arnet, J.J., *Human Development: A Cultural Approach,* New York City, Pearson, 2011.

Arts, W., Muffels, R. și Meulen, R., *Solidarity in Health and Social Care in Europe,*. Dordrecht, Kluwer Academic Publisher, 2001.

Ashley, D. și Orenstein, D.M., *Sociological Theory: Classical Statements*, Boston, MA, Allyn & Bacon, 2000.

Audi, R. și Deigh, J., *The Cambridge Dictionary of Philosophy*. Cambridge, Cambridge University Press, 1995.

Augustin (de Hipona), Sfântul, *De libero arbitrio*, București, Editura Humanitas, 2004.

Augustin, *Christian Instruction; Admonition and Grace; The Christian Combat; Faith, Hope and Charity,* Washington, D.C., The Catholic University of America Press, 2002.

Augustin, de Hippona, *Despre răbdare, Despre înfrânare, Despre darul perseverenței*, Bucuresti, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2021

Augustin, de Hippona, *On Free Choice of the Will*, Indianapolis, Indiana, Hackett Publishing Company, 1993.

Aureliu, M., *Meditații*, București, Librex Publishing, 2022.

Avram, S., ”Social assistance performance in Central and Eastern Europe: A pre-transfer post-transfer comparison.”, în *Journal of European Social Policy*, 26 (5), 2016, pp.428-441.

Avramović, S., ‘Understanding Secularism in a Post-Communist State: The case of Serbia’ in Donlu, D. T. (Eds.) *Religion and the Secular State: National Reports*, Madrid: Servicio de Publicaciones Facultad de Derecho Universidad Complutense de Madrid, 2015, pp.624-640.

Axinn, S., „Ambivalence: Kant's View of Human Nature”, în *Kant Studien*, 1981.

Azis, I.J., ”Dualism and Development”, în *Periphery and Small Ones Matter*, Springer, Singapore, 2022.

Bader, R.M., „Kantian Axiology and the Dualism of Practical Reason”, în H. Iwao și O. Jonas, *The Oxford Handbook of Value Theory*, Oxford, Oxford University Press, 2015.

Bailer-Jones, D.M., *Scientific Models in Philosophy of Science,* Pittsburgh, University of Pittsburgh Press, 2009.

Bailey, R.R. și Brake, M., „Contributions to a radical practice în social work”. în M. Brake și R. Bailey, *Radical social work and practice,* Londra, Edward Arnold Publishers. 1980.

Baker, G. și Morris, K., *Descartes' Dualism*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 1996.

Baldwin, P., *The Politics of Social Solidarity: Class Bases of the European Welfare State, 1875–1975*, Cambridge, Cambridge University Press, 2008.

Bandura, A., *Social Learning Theory*, Hoboken, New Jersey, Prentice-Hall, 1976.

Barišić, M., ”The Concept of the World in Modern Philosophy”, în *Synthesis philosophica*, 34, 2019, pp.395-397.

Barker,R.L, *The social work dictionary*, Washington, DC, NASW Press, 2003.

Barlow, D.H., *Clinical Handbook of Psychological Disorders, Sixth Edition: A Step-by-Step Treatment*, New York City, The Guilford Press, 2021.

Barsky, A.E., Ethics and Values in Social Work: An Integrated Approach for a Comprehensive Curriculum Oxford, Oxford University Press, 2019.

Barth, F.D., *Integrative Clinical Social Work Practice: A Contemporary Perspective*, Berlin, Springer, 2014.

Bartlett, S.J., *Normality Does Not Equal Mental Health: The Need to Look Elsewhere for Standards of Good Psychological Health*, Westport, Praeger, 2011,

Baudrillard, J., *Sistemul obiectelor*, Cluj-Napoca, Editura Echinox, 1996.

Baudrillard, J., *Societatea de consum, Mituri şi structuri*, București, Editura Comunicare.ro, 2008.

Bauman, Z., *Postmodern Ethics*, New Jersey, Blackwell, 1993.

Baumann, F., „Humanism's Four Stages”, în *The American Interest*, 2010, pp.88-91.

Baumeister, R.F. și Bushman, B.J., *Social Psychology and Human Nature*, Boston, MA, Cengage Learning, 2020.

Baumgartner, M.P., The *Social Organization of Law,* Bingley, West Yorkshire, Emerald Publishing, 1998.

Bălțătescu, S., *Fericirea în contextul social al tranziției postcomuniste din România*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2009.

Beardsley, M.C. și Beardsley, E.L. *Philosophical Thinking: An Introduction*, San Diego, California, Harcourt, Brace & World, 1965.

Beauvoir, S., *The Ethics Of Ambiguity,* New York City, Open Road Media, 2018.

Beito, D.T., *From Mutual Aid to the Welfare State: Fraternal Societies and Social Services, 1890-1967*, Chapel Hill, University of North Carolina Press, 2000.

Bejan, A. și Zane, J.P., *Design in Nature: How the Constructal Law Governs Evolution in Biology, Physics, Technology, and Social Organizations*, Hollenstedt, Germania, 2013.

Bell, K., „Social science." în *Open Education Sociology Dictionary,* https://sociologydictionary.org/social-science.

Bensonand, N. et.al., *The Psychology Book: Big Ideas Simply Explained*, Londra, DK, 2017,

Bentoriu, P., *Masterworks of George Enescu: A Detailed Analysis*, Forbes Blvd, Lanham, MD, Scarecrow Press Inc, 2010.

Berdiaev, B., *The Philosophy of Freedom,* Frsj Publications, 2020.

Berg, B.L. și Lune, H., *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*, New York City, Pearson, 2011.

Berger, P.L., *Invitation to Sociology: A Humanistic Perspective*, New York City, Anchor; 1963.

Bergin, T., *An Introduction to Data Analysis: Quantitative, Qualitative and Mixed Methods*, Los Angeles, SAGE Publications, 2018.

Berkeley, G., *A Treatise Concerning the Principles of Human Knowledge,* Indianapolis, Hackett Pub. Comp.,1982.

Berkowitz, N., *Humanistic Approaches to Health Care: Focus on Social Work*, Shreveport, LA, Venture Press, 1996.

Bernstei, D., *Essentials of Psychology*, Boston, MA, Cengage Learning; 2018.

Bickel, R., *Multilevel Analysis for Applied Research: It's Just Regression!* (Methodology in the Social Sciences), New York City, The Guilford Press, 2007.

Biestek, F.P. și Gehrig, C.C., *Client Self-Determination in Social Work: A Fifty-Year History*, Chicago, Loyola Press, 1978.

Blaga, L., *Cunoașterea luciferică*, București, Editura Humanitas, 1993.

Blaga, L., *Trilogia culturii. Orizont şi stil. Spațiul mioritic, Geneza metaforei şi sensul culturii,* București, Editura Humanitas, 2011.

Blaga, L., *Trilogia cosmologică. Diferențialele divine. Aspecte antropologice. Ființa istorică*, București, Editura Humanitas, 1997.

Blaga, L., *Trilogia valorilor: Ştiință şi creație, Despre gândirea magică, Religie şi spirit, Artă şi valoare*, București, Editura Humanitas, 2014.

Boeke, J.H., *Economics and Economic Policy of Dual Societies*, New York, Institute of Pacific Relations, 1953.

Bok, H., Freedom and Responsibility, Princeton, New Jersey, Princeton University Press, 2022.

Bonatti, L. și Haiduk, K., ”Dualism and growth in transition economies: a two-sector model with efficient and subsidised enterprises”, în *Post-Communist Economies*, 26:1, 2014, pp.1-16.

Boon, M. și Van Baalen, S., ”Epistemology for interdisciplinary research - shifting philosophical paradigms of science”, în *Eur J Philos Sci.* 9(1), 16, 2019.

Borțun, D., „De la paradigma confruntării la alianța umanismelor – o abordare epistemologică a conflictelor ideologice”, în *GeoPolitica, Revistă de Geografie Politică, Geopolitică şi Geostrategie*, nr.60, 2015.

Bowlby, J., *Attachment and Loss*, New York, Basic Books, 1983.

Bowlby, J., *Attachment. Attachment and Loss,* New York, Basic Books, 1999.

Boyles, D., "Ancient Philosophy: Key Concepts & Beliefs", în *Study.com*, 21 June 2016, study.com/academy/lesson/ancient-philosophy-key-concepts-beliefs.html.

Bozalek, V. și Pease, B., *Post-Anthropocentric Social Work. Critical Posthuman and New Materialist Perspectives*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2021.

Bradford, D.L. și Burke, W.W., *Organization Development*, San Francisco, Pfeiffer, 2005.

Brekke, S.J. „Shaping a science of social work", în *Research on Social Work Practice*, 22, 2012, pp.455–464.

Brewster, B.H. (Eds.) și Puddephatt, A.J. (Eds.), *Microsociological Perspectives for Environmental Sociology,* Oxfordshire, Routledge, 2016.

Britannica, The Editors of Encyclopaedia, "science", în *Encyclopedia Britannica*, https://www.britannica.com/science/science.

Britannica, The Editors of Encyclopaedia, "axiology", *Encyclopedia Britannica*, https://www.britannica.com/topic/axiology. Accesat 30 decembrie 2021.

Brodkin, E.Z., „Human Services Organization and the Politics of Practice", în Y. Hasenfeld, *Human Services as Complex Organizations*, Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc., 2009, pp.61-78.

Bronstein, L.R., „A Model for Interdisciplinary Collaboration", în *Social Work*, vol. 48, nr. 3, 2003, pp.297–306.

Brown, F.S. și Booth, M.A., „Cohabitation versus marriage: A comparison of relationship quality", în *Journal of Marriage and the Family,* 2014 (1996).

Brown, J.D., *Anti-Oppressive Counseling and Psychotherapy: Action for Personal and Social Change*, Oxfordshire, Routledge, 2019.

Bryant, Ch, G.A., *Positivism in Social Theory and Research*. New York, St. Martin's Press, 1985.

Buber, M., *Eu și tu*, București, Editura Humanitaa, 1992.

Buechler, S.M., *Critical Sociology,* Boulder, CO, Paradigm Publishers. 2008.

Bulgaru, M. și Bulgaru, O., *Etica în asistența socială*. Chișinău, CEP USM, 2014.

Burggraeve, R., *From Self-Development to Solidarity: An Ethical Reading of Human Desire in Its Socio-Political Relevance According to Emmanuel Levinas,* Leuven, Peeters, 1985.

Burgh, G. și Nichols, K. ”The parallels between philosophical inquiry and scientific inquiry: Implications for science education”, în *Educational Philosophy and Theory*, 44(10), 2012, pp.1045-1059.

Burke, E., *Select Works of Edmund Burke*. *Miscellaneous Writing*s, Carmel, Indiana, Liberty Fund Inc, 1999.

Burr.ell, G și Morgan, G., *Sociological Paradigms and Organizational Analysis: Elements of the Sociology of Corporate Life*, Oxfordshire, Routledge, 1985.

Buß, B., ”Political Parallelism in Central and Eastern Europe”, *The European Consortium for Political Research. Advancing Political Science*, 2011.

Buzaitytė Kašalynienė, J., ” Lithuanian Social Work’s Claim to Professional Autonomy vs. Authoritarianism in Popular and Political Culture”, în W. Lorenz, Z. Havrdová și O, Matoušek (eds), *European Social Work After 1989. European Social Work Education and Practice*, Berlin/Heidelberg, Springer, 2021.

Buzducea, D, *Sisteme moderne de asistență socială. Tendințe globale și practici locale,* Iași, Editura Polirom, 2009.

Buzducea, D., *Asistența socială. Compendiu de istorie, teorie şi practică,* Iași, Editura Polirom, 2018.

Cahill, S., et al., *Inside Social Life: Readings in Sociological Psychology and Microsociology*, Oxford, Oxford University Press, 2017.

Calhoun, C. (Eds.) „Macrosociology", *Dictionary of the Social Sciences,* New York, Oxford University Press, 2002.

Calhoun, C. (Eds.), „Scientific method”, în *Oxford Reference*, https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780195123715.001.0001/acref-9780195123715-e-1487.

Calhoun, C., (Eds.), „Sociology", în *Dictionary of the Social Sciences*, New York, Oxford University Press – via American Sociological Association, 2008, 2002.

Campbell, B. și Manning, J., „Social Geometry and Social Control”, în *The Handbook of Social Control*, 2019, pp.50–62.

Canda, E.R., „Ideology, Scientific Theory, and Social Work Practice”, în *Families in Society*, 80 (4), 1999, pp.374-384.

Capodistrias, H.,. "Post- Communist Orthodox Countries and Secularization: The Lautsi Case and the Fracture of Europe", *Christianity, Democracy, and the Shadow of Constantine*, editat de G.E. Demacopoulos și A. Papanikolaou, New York, USA: Fordham University Press, 2016, pp.31-58.

Carlson, M., *CBT for Psychological Well-Being in Cancer: A Skills Training Manual Integrating DBT*, New Jersey, Wiley-Blackwell, 2017.

Carrier, R., „Atheism… Plus What?”, în *Essays in the Philosophy of Humanism,* The American Humanist Association, vol. 21, nr. 1, 2013, pp.105–113.

Carroll, *Integrative Approaches to Supervision*, Londra, Jessica Kingsley Publishers, 2008.

Călinescu, G., *Opera lui Mihai Eminescu: Filosofia practică. Teme romantice. Cadrul psihic. Cadrul fizic. Tehnica interioară. Tehnica exterioară*, București, Editura Minerva, 1976.

Cărtărescu, M., „Ești ceea ce admiri”, *Evenimentul Zilei*, 9 februarie 2012.

Cărtărescu, M., Zen – jurnal, 2004 – 2010, București, Editura Humanitas, 2011.

Cerami, A. și Stanescu, S., ”Welfare State Transformations in Bulgaria and Romania”, în A. Cerami și P. Vanhuysse (eds), *Post-Communist Welfare Pathways,* Londra, Palgrave Macmillan, 2009

Cerami, A., ”Mechanisms of Institutional Change in Central and Eastern European Welfare State Restructuring”, în A. Cerami și P. Vanhuysse (eds), *Post-Communist Welfare Pathways*. Londra, Palgrave Macmillan, 2009.

Chaiken, S., *Dual-Process Theories in Social Psychology*, The Guilford Press, 1999.

Chambers, L., *Culture after Humanism. History, Culture, Subjectivity, Londra, Routledge, 2011.*

Chelcea, S. (coord.), *Psihosociologie. Teorii, cercetări, aplicații,* Iaşi, Editura Polirom, 2008.

Chelf, C.P., *Controversial Issues in Social Welfare Policy,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc., 1992.

Chomsky, N., *Requiem for the American Dream: The 10 Principles of Concentration of Wealth & Power,* New York City, Seven Stories Press, 2017.

Christiano, K.J., Swatos Jr. W.H. și Kivisto, P., *Sociology of Religion: Contemporary Developments*, Lanham, Maryland, Rowman & Littlefield Publishers, 2015.

Cioarță, I., „Activism and its Manifestations in Social Work Profession in Romania – Between Conceptualisation and Practice?”, în *Revista de Asistență Socială*, nr.3, 2019, pp.29-44.

Ciocan, C. și Mincă, B., *Heidegger și ființa omului. Scrisoarea despre „umanism” după 70 de ani*, București, Editura Zeta Books, 2019.

Ciorbea, I., *Personalitatea psihoterapeutului și procesul terapeutic*, Iaşi: Editura Polirom, 2010.

Cistea, M., *Sistemul educațional şi personalitatea. Dimensiunea estetică*, București, Editura Didactică şi Pedagogică, 1994.

Cixous, H, „68 fait encore jaillir des étincelles dorées”, în *Femmes Et Filles Mai 68*, Éditions de L’Herne, 2018, pp.43-49.

Cixous, H., „Le Rire de la Méduse", în *Le Rire de la Méduse et autres ironies,* Galilée, Paris, pp.35-68.

Clark, C.L., și Asquith, S., *Social Work and Social Philosophy: A Guide for Practice*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge&Kegan Paul, 1985.

Clarke, D.S., "Three Ideals of Modern Philosophy", în S. Levels, *Philosophical Studies Series*, vol 96, Berlin, Springer, 2003.

Clarke, S., „Safety leadership: A meta-analytic review of transformational and transactional leadership styles as antecedents of safety behaviours", în *Journal of Occupational and Organizational Psychology,* 86, 2013, pp.22–49.

Cojocaru, D., *Copilaria şi construcţia parentalităţii. Asistența maternală în România*, Iaşi, Polirom, 2008.

Cojocaru, M., *Managementul serviciilor de asistență socială*, Iași, Ed. Axis, 2003.

Cojocaru, Ș,. *Ancheta, supervizarea și managementul de caz*, Iași, Editura Polirom, 2005.

Cojocaru, Ș., *Metode apreciative in asistenta sociala. Ancheta, supervizarea și managementul de caz*, Iași, Editura Polirom, 2005.

Cojocaru, Ș., *Proiectul de intervenție în asistența socială*, Iaşi, Editura Polirom, 2006.

Collins, D., Jordan, C. și Coleman, H., *An Introduction to Family Social Work*, Belmont, Brooks/Cole, 2010.

Collins, P.H., *Intersectionality as Critical Social Theory*, Duke, Duke University Press Books, 2019.

Collins, R., *Charisma:Micro-sociology of Power and Influence*, Oxfordshire, Routledge, 2020.

Collins, W.B., *Metaphysics and Man*, Dubuque, Iowa, Loras College Press, 1959.

Compte, A., *Cours de Philosophie Positive*, Rarebooksclub.com, 2012.

Connelly, J., *From Peoples into Nations: A History of Eastern Europe*, Princeton, New Jersey, Princeton University Press, 2020.

Constantelos, D.J., *Filantropia bizantină şi asistența socială,* Iaşi, Doxologia, 2014.

Cooper, M., *Family Values: Between Neoliberalism and the New Social Conservatism.* New York, Zone Books, 2019.

Copleston, F., "Philosophy and Its History", în *Philosophy*, vol. 67, nr. 261, 1992.

Cordani, D. și Traum, D., *The Courage to Go Forward: The Power of Micro Communities,* New York City, Morgan James Publishing, 2018.

Cordani, D. și Traum, D., *The Courage to Go Forward: The Power of Micro Communities, New York City, Morgan James Publishing, 2018.*

Cormoș, V.C. (coord.), *Teorie și practică în managementul serviciilor de asistență socială*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2019.

Cornelius-White, J.H.D., *Person-Centered Approaches for Counselors*, Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2015.

Cosman, D., *Psihologie medicală*, Iași, Editura Polirom, 2010.

Coster, deM., « Le modèle de la société dualiste dans les sciences humaines »*,Cahiers Internationaux de Sociologie*, NOUVELLE SÉRIE, Vol. 49, 1970.

Cottingham, M.D., *Practical Feelings: Emotions as Resources in a Dynamic Social World*, Oxford, Oxford University Press, 2022.

Cozma, C., „Etica şi deontologia asistenței sociale", în *Asistență Socială*, Iaşi, Editura Universității „Al. I.Cuza", 2005.

Crawford, L.A. și Novak, K.B., *Individual and Society: Sociological Social Psychology*, Oxfordshire, Routledge, 1995.

Crețu, R.Z., *Amprenta comportamentală şi evaluarea personalității*, Iaşi, Editura Polirom, 2010.

Crisp, B., *TheRoutledge Handbook of Religion, Spirituality and Social Work*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2017.

Cristescu, C., *Izvoare bizantine în metamorfoze enesciene*, Suceava, Editura Mușatinii, 2011.

Cruickshank, J., *Realism and Sociology: Anti-Foundationalism, Ontology and Social Research*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2007.

Cuin, C.H., „The nomologic approach în sociology", în *Revue suisse de sociologie*, Switzerland, Seismo Verlag, 2006.

Dabu, A. și Aligica, P.D., "Socioeconomic Dualism as a Structural Constraint of South Eastern European Economies and Societies", SpringerBriefs in Economics, în *Economic Dualism and Agrarian Policies*, 2020, pp.11-28.

Dalrymple, J. și Burke, B., *Anti-Oppressive Practice: Social Care and the Law,* Maidenhead, Open University Press, 2006.

David, D.M *Psihologia poporului român. Profilul psihologic al românilor într-o monografie cognitiv-experimentală,* Iași, Editura Polirom, 2015.

Day, P.R., „The Social Context of Social Work Practice", în *Sociology in Social Work Practice*, Londra, Palgrave, 1987, https://doi.org/10.1007/978-1-349-18773-7_5.

De Vecchi, F., "The Existențial Quality Issue in Social Ontology: Eidetics and Modifications of Essential Connections", în *Humana.Mente,* nr.31, 2016. pp.187–204.

Deac, M., *Brâncuşi, surse arhetipale*, Iași, Editura Junimea, 1982.

Decsei-Radu, A. „Plasamentul şi adopția", în E. Bochis (coord), *Familia şi rolul ei în educarea copilului*, Iaşi, Editura Polirom, 2011, pp.383-394.

Delgado, M., *Community Social Work Practice in an Urban Context,* Oxford, Oxford University Press, 2000.

Delgado, M., *Community Social Work Practice in an Urban Context*, Oxford, Oxford University Press, 2000.

Delgado, M., *Social Work with Latinos: Social, Economic, Political, and Cultural Perspectives,* Oxford, Oxford University Press, 2017.

Dennett, D.C., *Content and Consciousness*, Oxfordshire, England, Routledge, 2010,

Dennett, D.C., *Freedom Evolves*, Londra, Penguin Books, 2004.

Derrida, J., *Dissemination*, Londra, Bloomsbury Publishing, 2016.

Derrida, J., *Margins of Philosophy*, Chicago, University of Chicago Press; 1985.

Descartes, R., *Discurs asupra metodei*, București, Editura Gramar, 2012.

Descartes, R., Spinoza, B.și Leibniz, G. W. V., *Rationalists: Descartes - Discourse on Method & Meditations; Spinoza: Ethics; Leibniz: Monadology & Discourse on Metaphysics,* New York City,Bantam Doubleday Dell Publishing Group Inc, 1960.

Detmer, D., *Freedom as a Value: A Critique of the Ethical Theory of Jean-Paul Sartre*, Chicago, Chicago, Open Court Publishing Company, 1988.

Devine, E.Th., *The Spirit of Social Work: Addresses*, New York, Charities Publication Committee, 1912.

Dewey, J., *Freedom And Responsibility*, Whitefish, Montana, Kessinger Publishing, 2010.

Diaconescu, M., „Building a knowledge society in the European union", în *Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești*, 2009.

Diaconescu, M., „Contribuții şi limite ale feminismului în asistența socială", în *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, Vol. 5, Nr. 14, 2006

Diaconu, M., *Ideengeschichte Rumäniens*, Paderborn, Erschienen im Verlag Ferdinand Schöningh/Brill, 2021.

Diez, R., et al., „Using Big Data to Manage Social Inclusion Programs, în *The Journal of Sociology & Social Welfare,* Vol. 48: Iss. 3, 2021,.

Dindelegan, M.C. „Tulburările psihice ale copilului în raport de influențele familiale", în E. Bochis (coord), *Familia şi rolul ei în educarea copilului,* Iaşi, Editura Polirom, 2011, p.208.

Doel, M., „Ethics and values in social group work", în *The Routledge Handbook of Social Work Ethics and Values*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2019, pp.183-190.

Dominelli, L. și Leod, E.M., *Feminist Social Work,* Londra, MacMillian PressLtd., 1989.

Dominelli, L., *Anti-Oppressive Social Work Theory and Practice*, Londra, Palgrave MacMillan, 2002,

Douglas, S.K., „On Partitioning the Foundamental Attribution Error", in G.B. Moskowitz (Eds.), *Cognitive Social Psychology: The Princeton Symposium on the Legacy and Future of Social Cognition*, Hove, East Sussex, Psychology Press, 2015, pp.211-218.

Drâmbă, O., „Umanismul Renaşterii în Țările Române", în *DACOROMÂNIA*, https://www.dacoromania-alba.ro/nr38/umanismul_renasteri.htm.

Dreyfus, H.L. și Wrathall, M.A. (Eds.), *A Companion to Phenomenology and Existentialism*. Malden, MA, Blackwell, 2006.

Drisko, J.W., *Evidence-Based Practice in Clinical Social Work*, New York, Springer, 2019.

Dudley, J.R., *Social Work Evaluation: Enhancing What We Do*, Oxford, Oxford University Press, 2020.

Duprat, G.L., *Morals: A Treatise on the Psycho-Sociological Bases of Ethics,* Centurion Court, Regatul Unit, Wentworth Press, 2019.

Durant, W., *Philosophy and the Social Problem*, Los Angeles, HardPress Publishing, 2013.

Durkheim, E., *Sociologia – regulile metodei sociologice,* Bucureşti, Antet, 2004.

Durkheim, E., *Sociologia, Regulile Metodei Sociologice*, București, Editura Antet, 2003.

Durkheim, E., *The Division of Labor in Society*, New York, Simon andSchuster, 1997.

Durkheim, E., *The Division of Labour in Society*, New York, The Free Press, 1993.

Durkheim, E., *The Rules of Sociological Method: And Selected Texts on Sociology and its Method*, New York City, Free Press, 2014.

Eliade, M., *Împotriva deznădejdii. Publicistica exilului*, București, Editura Humanitas, 1992.

Ellenhorn, R., „Toward a Humanistic Social Work: Social Work for Conviviality", în *Humanity and Society*, vol.12, nr.2., 1988.

Ellis, B., „Social Humanism"*,* în *Ethics and Moral Theory*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2015, pp.15-18.

Ellis, B., *Social Humanism: A New Metaphysics,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2012.

Ellis, F., „Cognitive dualism, ontological dualism, and the question of God", în *Philosophy*, 2019.

Ellman, M. și Pezanis-Christou, P., „Organizational Structure, Communication, and Group Ethics." în *American Economic Review* 100, nr. 5, 2010, https://doi.org/10.1257/aer.100.5.2478.

Elrefai, Th., *Diversity to Unity: A journey to a vision of humanism*, Ottawa, Commoners' Publishing, 2013.

Else, J.F., *Purposive social change: A radical humanist perspective,* Iowa City, University of Iowa, 1977.

Eminescu, M., „Ce imperturbabili sunt confrații…", în *TIMPUL*, 4 septembrie 1882.

Eminescu, M., „Studii asupra situației", in *TIMPUL*, februarie 1880.

Enea, V., *Abordarea psihologică a adopției și asistenței maternal*, Iași, Editura Polirom, 2021.

Epstein, B., „Social Ontology", în *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2021 Edition), Edward N. Zalta (Eds.), URL = https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/social-ontology/

Erikson, E.H. și Erikson, J.M., *The Life Cycle Completed*, W W Norton & Co Inc., 1998.

Faris, R.E.L și Form, W., "Sociology". Encyclopedia Britannica, https://www.britannica.com/topic/sociology.

Faris, R.E.L. și Form, W., „Sociology". *Encyclopedia Britannica*, ed. 2002.

Ferge, Z., ”Social Policy Challenges and Dilemmas in Ex-Socialist Systems", National Research Council, *Transforming Post-Communist Political Economies*. Washington, DC, The National Academies Press, 1997, pp.299-321.

Ferrarin, A., „Homo Faber, Homo Sapiens, or Homo Politicus? Protagoras and the Myth of Prometheus”, în *Review of Metaphysics,* 54, pp.289–319.

Ferro, W.K., *Opening to the Sacred: A Humanist Approach to Holistic Spirituality*, Premium Prose Publishing, 2012.

Flood, M., *Humanism and Culture*, https://humanistlife.org.uk/2014/06/16/humanism-and-culture/, accesat în 13.12.2022.

Forder, A., „Social Work and System Theory.”, în *The British Journal of Social Work*, 6, nr. 1, 1976, pp.23–42.

Foster, J., „Key Feminist Theoretical Orientation in Contemporary Feminist Practice”, în Sh. Butler-Mokoro și L. Grant*, Feminist Perspectives on Social Work Practice: The Intersecting Lives of Women in the 21st Century*, Oxford, Oxford University Press, 2018, pp.33-48.

Foucault, M., *Ethics. Subjectivity and Truth: Essential Works of Michel Foucault 1954-1984*, Londra, Penguin Books Ltd, 2020.

Foucault, M., *Les Mots et les Choses: An Archeology of Human Sciences*, Paris, Gallimard, 1990.

Foucault, M., *Madness and Civilization*, Milton Park, Oxfordshire, Taylor & Francis Ltd, 2019.

Fox, R., *The Call to Teach: Philosophy, Process, and Pragmatics of Social Work Education,* Alexandria, Council on Social Work Education, 2013.

French, S. și Ladyman, J., „Remodelling Structural Realism: Quantum Physics and the Metaphysics of Structure”, în *Synthese*, vol. 136(1), 2003, pp.34-48.

Freud, A., *The Ego and the Mechanisms of Defence*, Londra, Routledge, 1992.

Freud, S. și Brill, A.A., *The Basic Writings of Sigmund Freud* (Psychopathology of Everyday Life, the Interpretation of Dreams, and Three Contributions To the Theory of Sex), New York City, New York, Modern Library, 1995.

Freud, S., *Totem and taboo and other works*, Londra, Hogarth Press, 1953.

Friedlander, F., ”Emotions and Rationality as a Basis for Humanism: Can Humanism Encompass Both Intellect and Spirit?”, în *Essays in the Philosophy of Humanism*, 21(2), 2013.

Friedman, H.S. și Schustack, M.W., *Personality: Classic Theories and Modern Research,* Londra, Pearson, 2010.

Furfey, P.H., “The Humanitarian Philosophy and the Acceptance of Sociological Generalizations”, în *The American Catholic Sociological Review* 16, nr. 2, 1955, pp.117–22.

Furst, M. „A Dualist Account of Phenomenal Concepts”, în Andrea Lavazza (Eds.) și H. Robinson (Eds.), *Contemporary Dualism: A Defense,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2016.

Gafni, M., „The Unique Self and Nondual Humanism: A Study in the Enlightened Teaching of Mordechai Lainer of Izbica”. în *Journal of Integral Theory and Practice,* 6(1), 2011.

Garaudy, R., *Marxismul secolului XX,* Bucureşti, Politica, 1969.

Gavriluță, N., *Noile religii seculare. Corectitudinea politică, tehnologiile viitorului şi transumanismul*, Iași, Editura Polirom, 2018.

Geoana, M., *Modelul social românesc*, București, Editura Economică, 2000.

Gigerenzer, D., Hertwig, R. și Pachur, Th., *Heuristics: The Foundations of Adaptive Behavior*, Oxford, Oxford University Press, 2015.

Gilgun, J.F., *The Four Cornerstones of Evidence-Based Practice în Social Work*, Jane Gilgun Books, 2008.

Gilligan, F. și Furness, S., „The Role of Religion and Spirituality in Social Work Practice: views and experiences of social workers and students", în *British Journal of Social Work*, 36, 4, 2006, pp.617-637.

Gleick, J., *Chaos: Making a New Science,* New York, Viking Press, 1987.

Glenn, B.J. și Steven, M., *Conservatism and American Political Development,* Oxford, Oxford University Press, 2008.

Goldkind, L., Wolf, L. și Freddolino, P.P., *Digital Social Work: Tools for Practice with Individuals, Organizations, and Communities*, Oxford, Oxford University Press, 2018.

Goldstein, E., „The psychosocial framework", în *The Encyclopedia of Social Work*, National Association of Social Workers and Oxford Univ. Press, 2008.

Goldstein, E.G., *Ego Psychology and Social Work Practice.* New York, The Free Press, 1995.

Gomboș A., „Recenzie de carte: Andrei Pleşu, Despre Îngeri, Editura „Humanitas", Bucureşti, 2010", *https://www.yumpu.com/ro/document/read/49182260/recenzie-andrei-plesu-despre-ingeri-2011pdf-biserica-*.

Gonzales, M.J. și Gelman, C.R., „Clinical social work practice in the twenty-first century: A changing landscape", în *Clinical Social Work Journal,* 43, 2015, pp.257-262.

Goode, W.J. și Hatt, P.K., *Methods in social research*. McGraw-Hill, 1952.

Goodman, A., *The Impact of Humanism on Western Europe,* New York, Longman, 1990.

Göppner, H.-J., „Epistemological issues of social work science as a translational action science", în *Research on social work practice*, 22(5), 2012, pp.542–47.

Goroff, N., „Humanism and Social Work Paradoxes, Problems, and Promises", în *The Journal of Sociology & Social Welfare,* vol. 8, nr.1., 1981.

Götz, N., Brewis, G. și Werther, S., *Humanitarianism in the Modern World: The Moral Economy of Famine Relief*. Cambridge, Cambridge University Press, 2020.

Graddy, E.A. și Ye, K., ”Faith-based versus secular providers of social services–differences in what, how, and where”, în Journal of Health and Human Services Administration, 29(3), 2008, pp.309-335.

Grayling, A.C., *Meditations for the Humanist: Ethics for a Secular Age*, Oxford, Oxford University Press, 2003.

Greenwood, E., „Social Science and Social Work: A Theory of Their Relationship”, în *Social Service Review*, Vol. 29, Nr.. 1, 1955, pp.20-33.

Griffiths, M., *The Challenge of Existențial Social Work Practice*, New York, Macmillan Publishers, 2017.

Grimwood, T., *Key Debates in Social Work and Philosophy*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2015.

Grinnell Jr., R.M. și Unrau, Y.A., *Social Work Research and Evaluation: Foundations of Evidence-Based Practice*, Oxford, Oxford University Press, 2010.

Grint, K., „Problems, Problems, Problems: The Social Construction of ‘Leadership”, în *Human Relations*, nr.. 11, 2005, pp.1467–1494.

Grobman, G.M., “Complexity theory : A new way to look at organizational change, în *Public Administration Quarterly,* 2005.

Gudaniec, A., „The Existențial Metaphysics of the Person. Part 1: The Classical Concept of the Person and the Metaphysical Theory of Esse*”,* în *Studia Gilsoniana 10*, nr. 2, 2021.

Gulati, P. ”Social Work Roles in Traditional Societies”, în *International Social Work*, 1974, 17(3).

Guliciuc, V., „Transmodernism and Philosophy of Human Diversity”, în *Proceedings of the XXII World Congress of Philosophy,* vol.36, 2008, pp.57-60.

Guliciuc, V. „Complexity and social media”, în *Procedia-social and behavioral sciences*, 2014.

Guliciuc, V., „Prefață”, în Cormoș, V.-C., (coord.), *Teorie și practică în managementul serviciilor de asistență socială*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2019, pp. 5-8.

Guy, J.-S., *Theory Beyond Structure and Agency: Introducing the Metric/Nonmetric Distinction*, Londra, Palgrave MacMillan, 2019.

Güzel, B., „Futurism in Social Work: Transhumanism, Gamification of Human Life, Homo Roboticus and Care”, în *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32 (2), 2021, pp.589-606, DOI: 10.33417/tsh.729496.

Habermas, J., *Moral Consciousness and Communicative Action*, Cambridge, Polity Press, 2007.

Hackett, J.E., „The Becoming of the Personal Sphere: A Proposed Framework, Appraisal for Personalist Philosophical Antropology”, în *Journal of the British Personalism Forum,* Vol. 12, 2020, pp.5-17.

Hadler, F. și Yoran, G., „Default metaphysics–social networks and the self”, în C. Reiman, *Public interest and private rights in social media*, Oxford, Chandos Publishing, 2012, pp.67-78.

Haggard, S. și Kaufman, R.R., „The Eastern European Welfare State in Comparative Perspective.”, în A. Cerami și P. Vanhuysse (eds), *Post-Communist Welfare Pathways,* Londra, Palgrave Macmillan, 2009.

Hairong, Y., “Neoliberal Governmentality and Neohumanism: Organizing Suzhi/Value Flow through Labor Recruitment Networks.”, în *Cultural Anthropology*, 18(4), 2003, pp.493–523.

Halfpenny, P., *Positivism and Sociology: Explaining Social Life*, Oxfordshire, Routledge.

Halík, T., “West and East – Europe’s Dual Experience.”, în *Studies: An Irish Quarterly Review*, vol. 109, nr. 433, 2020, pp.11–30.

Hall, E.T., *The Hidden Dimension*. New York City, Anchor Books, 1966.

Hall, P., „Symbolic Interaction", în *Blackwell Encyclopedia of Sociology*, 2007.

Halvorsen, T., „Philosophy of social work – a new and advantageous field of training and research, în *Journal of Social Work Practice*, 2018, DOI: 10.1080/02650533.2018.1438994;

Hamelink, C.J., ” Towards a Binary Culture”, în *Cultures*, 1985.

Harms, L și Maidment, J, Capitolul „The Art and Science of Social Work”, în *Social Work: Contexts and Practice*, Oxford, Oxford University Press, 2013, p.4.

Harwood, R.L., Miller, S.A. și Vasta, R., *Psihologia copilului*, Iaşi, Editura Polirom, 2010.

Hashim, R., *Educational Dualism in Malaysia: Implications for Theory and Practice*, The Other Press.

Havlíček, T. și Klingorová, K., ”City with or without God? Features of post-secularism in religious landscape of post-communist Prague”, *Social & Cultural Geography*, 19:6, 2018, pp.789-811.

Healy, L.M., „Universalism and Cultural Relativism in Social Work Ethics”, în *International Social Work* 50(1), 2007, pp.11-26.

Heidegger, M., *Being and Time*, San Francisco, Harper &Row, 1962.

Heidegger, M.,*Conceptele fundamentale ale metafizicii,* București, Editura Humanitas, 2019.

Helmond, P., et.al., „A meta-analysis on cognitive distortions and externalizing problem behavior: associations, moderators, and treatment effectiveness”, în *Criminal justice and behavior*, 42(3), 2015, pp.245-262.

Hepburn, B. și Andersen, H., "Scientific Method", în *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, E.N. Zalta (Eds.), Ediția 2021, URL = <https://plato.stanford.edu/archives/sum2021/entries/scientific-method/>.

Hepworth, H., *Direct Social Work Practice: Theory and Skills*, Boston, Cengage Learning, 2009.

Herbrechter, S., *Posthumanism: A Critical Analysis*, Londra, Bloomsbury Academic, 2013.

Herseni, T., *Sociologie*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1982.

Herzog, P.S., *The Science of Generosity: Causes, Manifestations, and Consequences,* Londra, Palgrave MacMillan, 2019.

Higgins, B., "The 'Dualistic Theory' of Underdeveloped Areas", în *Economic Development and Cultural Change*. 4 (2), 1956. doi:10.1086/449706.

Hirst, I.R.C., „Consumer Choice and Collective Choice", în I.R.C. Hirst și W.D. Reekie, *The Consumer Society,* Londra, Tavistock, 1977, pp.51-55.

Hobson, J.A., *Rationalism and Humanism*, Londra, Watts & Co., 1933.

Hofweber, T., „Logic and Ontology", în *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, 2004.

Hollis, F.H., „The psychosocial approach to casework practice", în R.W. Roberts și R.H. Nee, *Theories of social casework*, Chicago, University of Chicago Press, 1970.

Horner, N. și Kindred, M., *Using Humanist/ Existențial Theories în Social Work*, Londra, Open Learning Foundation, 1997.

Huebner, B., *Macrocognition: A Theory of Distributed Minds and Collective Intentionality*, Oxford, Oxford University Press.

Hughes, D.A., Golding, K.S. și Hudson, J., *Healing Relational Trauma with Attachment-Focused Interventions: Dyadic Developmental Psychotherapy with Children and Families*, New York City, W. W. Norton & Company, 2019.

Hugman, R., *Virtue Ethics in Social Work Practice*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2020.

Humanistische Akademie, *Humanistische Sozialarbeit*, Berlin, Humanistische Akademie, Series, Humanismus aktuell, H. 3. Jg. 2., 1998.

Hume, D., *An Enquiry Concerning the Principles of Morals*, Massachusetts Ave, Indianapolis, Hackett Publishing Co, Inc, 1983.

Husserl, E., „The Idea of a Philosophical Culture: Its First Germination in Greek Philosophy", înB. Hopkins și S. Crowell *New Yearbook for Phenomenology and Phenomenological Philosophy*, 2003.

Hutchinson, G.S. și Oltedal, S., "Five Theories in Social Work", Sydney, Universitetsforlage*, UiN- report 1/2014,* 2014 (Original: Gunn Strand Hutchinson og Siv Oltedal, Modeller i sosialt arbeid, 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget, 2003).

Ife, J., *Human Rights and Social Work: Towards Rights-Based Practice*, Cambridge, Cambridge University Press, 2012.

Imre, R.W., "Introduction: Social Work and Philosophy,", în *The Journal of Sociology & Social Welfare,* Vol. 18, Nr. 4, 1991.

Inderbitzin, M., Bates, C.A. și Gainey, R.R., *Deviance and Social Control: A Sociological Perspective,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2012.

Ingleby, E., *Applied Sociology for Social Work*, Thousand Oaks, California, Sage, 2017.

Inglot, T., "Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia: Adaptation and Reform of the Post-Communist 'Emergency Welfare States'", în A. Cerami și P. Vanhuysse (eds), *Post-Communist Welfare Pathways,* Londra, Palgrave Macmillan, 2009.

Ionescu, Ș., *Copilul maltratat*, Bucureşti, Fundația internațională pentru copil şi familie, 2001.

Iphofen, R., "Handbook of Research Ethics and Scientific Integrity", Berlin, Springer International Publishing, 2020.

Ivancevich, J., *Human Resource Management*, New York City, McGraw-Hill/Irwin, 2006.

Iversen, T. și RehmBig, Ph., *Data and the Welfare State: How the Information Revolution Threatens Social Solidarity*, Cambridge, Cambridge University Press, 2022.

Jablonski, A. și Szymczyk, J., *Realist-axiological Perspectives and Images of Social Life*, Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2020.

Jack, G. și Jordan, B.,"Social work training in Central and Eastern Europe: Experiences in Bulgaria and Slovakia", *European Journal of Social Work*, 1:2, 1998,pp.165-175.

Jackson, M., *Lifeworlds: Essays in Existential Anthropology*, Chicago, University of Chicago Press, 2012.

James, P., et al., *Sustainable Communities, Sustainable Development,* New Guinea. Honolulu, University of Hawaii Press. 2012.

Jameson, F., *Postmodernism Or, the Cultural Logic of Late Capitalism*, Londra, Verso Books, 1992.

Janovitz, M., „Sociological Models and Social Policy.", în *ARSP: Archiv Für Rechts- Und Sozialphilosophie / Archives for Philosophy of Law and Social Philosophy*, vol. 55, nr. 3, 1969, pp.305–321.

Janowitz, M. și Burk, J., *On Social Organization and Social Control*, Chicago, University of Chicago Press, 1991.

Jarausch, K.H., *Embattled Europe: A Progressive Alternative*, Princeton, New Jersey, Princeton University Press, 2021.

Jehle, D., "Kim against Dualism", în *Philosophical Studies*, 130, 2006;

Jepsen, M. și Serrano P.A., „The European Social Model: an exercise in deconstruction", în Journal of European Social Policy, 15(3), 99, 2005, pp.231–245.

Johnson, C.E., *Organizational Ethics: A Practical Approach,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc, 2018, pp.122-128.

Johnson, D., *Social Welfare: Politics and Public Policy*, New York City, Pearson, 2015.

Johnsonand, A.O. și Reath, A., *Ethics:Selections from Classical and Contemporary Writers*, Cengage Learning., capitolul „Aristotle", capitolul „St.Thomas Aquinas",capitolul „Bernard Williams", capitolul „Gilbert Herman", 2011.

Jun, H. *Social Justice, Multicultural Counseling, and Practice: Beyond a Conventional Approach*, New York, Springer, 2019.

Jung, C.G., *The Archetypes and The Collective Unconscious,* New Jersey*,* Princeton University Press, 1981.

Kaneyasu, B.K., «A dupla face da tradição humanista: o homem como a medida de todas as coisas», în *Disputatio. Philosophical Research Bulletin* 8, nr.10, 2019.

Kant, I. *Spre pacea eternă*, București, Editura Gramar, 2015.

Kant, I., *Critica rațiunii pure*, București, Editura Paideia, 2019.

Kant, I., *Groundwork of the Metaphysics of Mo*rals, Cambridge, Cambridge University Press, 1998.

Kant, I., *On the Metaphysics of Morals and Ethics: Groundwork of the Metaphysics of Morals, Introduction to the Metaphysic of Morals, the Metaphysical Elelements of Ethics*, Knutsford, UK, A & D Publishing, 2008.

Kant, I., *Spre pacea eternă*, București: Editura MondoRo, 2015.

Kantowitz, B.H., Roediger, H.L. și Elmes, D.G., *Experimental Psychology*, Cengage Learning; 2014.

Kaufmann, A., *The Science of Decision-Making: An Introduction to Praxeology*, Londra, McGraw-Hill, 1968.

Kavolis, V., "Post-Modern Man: Psychocultural Responses to Social Trends.", în *Social Problems,* 17, nr.4, 1970, pp.435–448.

Keirsey, D., *Personology*, Del Mar,California, Prometheus Nemesis Book Company, Incorporated, 2010.

Kidneigh, J.K., „Social Work Adminstration: An Area of Social Work Practice?", în *Social Work Journal*, 31, nr.2, 1950, 57–79.

Kielhofner, G., *Model of Human Occupation: Theory and application,* Baltimore, Lippencott Williams & Wilkins, 2007.

Kierkegaard, S., Evans, C.S. și Walsh, S., *Fear and Trembling,* Cambridge, Cambridge University Press, 2013, pp.57-59.

Kierkegaard, S., *Fear and Trembling, Dialectical Lyric by Johannes De Silentio*, Londra, Penguin Books Ltd, 2014.

Killeen, M.V.S., *Man in the New Humanism*, Newcastle, Hassell Street Press, 2021.

Kilpatrick, A., și Holland, Th., *Working with Families: An Integrative Model by Level of Need,* New York City, Pearson, 2008.

Kim, J., ”Against Cartesian Dualism.”, în Loose, J. L., Menuge, A. J. L., and Moreland, J. P., (Eds.), *The Blackwell Companion to Substance Dualism*. Oxford, Wiley Blackwell, 2018.

Kim, K. și Shahin, S., ”Ideological parallelism: toward a transnational understanding of the protest paradigm”, *Social Movement Studies*, 19:4, 2019, pp.391-407.

Kimakowitz, E. et al., *Humanistic Management în Practice*, Houndmills, Palgrave Macmillan, 2011.

King, A, ”Functionalism and structuralism”, în *SAGE Publications Ltd*, https://dx.doi.org/10.4135/9781473913868.

Kircher, N.B., *Path to Freedom!: From Birth, Labor Camps, & a New Life*, San Antonio, Texas, Halo Publishing International, 2020.

Kirk, R.,*Imaginația morală*, București, Baroque Books & Arts, 2014.

Kirkcaldy, B., *Promoting Psychological Wellbeing in Children and Families*, Londra, Palgrave Macmillan, 2015.

Klinenberg, E., *Palaces for the People: How Social Infrastructure Can Help Fight Inequality, Polarization, and the Decline of Civic Life*, New York, Crown Publishing Group, 2019.

Korgen, K.O., „Understanding and Solving Social Problems”, în M.P. Atkinson (Eds.), et al., *Social Problems: Sociology in Action, Newbury Park*, California, Sage Publications, 2020, pp.2-8.

Kostakopoulou, T., „Towards a Humanistic Philosophy of the European Union”, în N. Ferreira și Th. Kostakopoulou,

The Human Face of the European Union, Cambridge, Cambridge University Press, 2016.

Kotarba, J.A. și Johnson, J.M., *Postmodern existențial sociology,* Walnut Creek, CA, Alta Mira, 2002.

Kramer, E., „Cohabitation: Just a Phase?", în *Psychology Today*, 2004.

Krieg, A., *Motivations for Humanitarian Intervention: Theoretical and Empirical Considerations,* New York City, Springer, 2013.

Krill, D.F., *Existențial social work*, New York, Free Press, 1978.

Kristjánsson, K., *Social Freedom: The Responsibility View*, Cambridge, Cambridge University Press, 1996.

Kristjánsson, K., *Social Freedom: The Responsibility View*, Cambridge, Cambridge University Press, 2007.

Kroeber, A.L. și Kluckhohn, C., *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions*, Seattle, Pantianos Classics.

Krueger, A., „Propotig a Real Abilities in a Virtual World", în L. Goldkind, L. Wolf și P.P. Freddolino, *Digital Social Work: Tools for Practice with Individuals*, Oxford, Oxford University Press, 2018, pp.13-22.

Kuhn, S.T., *Structura revoluțiilor științifice*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976.

Kuipers, T.A.F., *From Instrumentalism to Constructive Realism- On Some Relations Between Confirmation, Empirical Progress*, Berlin/Heidelberg, Springer, 2000.

Kurpas, D.,"Challenges in Implementing Integrated Care in Central and Eastern Europe - Experience of Poland", Int J Integr Care, 20(2):7, 2020.

Kurtz, P., *Humanist Manifesto 2000: A Call for New Planetary Humanism*, Prometheus, 2000.

Kurtz, P.W. et al., *Moral Problems in Contemporary Society: Essays in Humanistic Ethics*, N.J., Prentice-Hall, 1969.

Kusch, M., *Psychologism: The Sociology of Philosophical Knowledge*, Oxfordshire, Routledge, 1995.

Lamont, C., *The Philosophy of Humanism*, Washington, DC, Humanist Press, 1997.

Lane, S.R. și Pritzker, S., *Political Social Work: Using Power to Create Social Change*, Berlin/Heidelberg, Springer, 2018.

Laneand, S.R. și Pritzker, S., *Political Social Work: Using Power to Create Social Change*, New York City, Springer, 2018.

Langan, T., *Human Being: A Philosophical Anthropology*, Columbia, Missouri, University of Missouri Press, 2009.

Langer, C.L. și Lietz, C., *Applying Theory to Generalist Social Work Practice, Hoboken*, New Jersey, 2014.

Laurel, B., „Technological Humanism and Values Driven Design", *lucrare prezentată la CHI98*, Los Angeles, 1998.

Lavalette, M. (Eds.), *Radical Social Work Today: Social Work at the Crossroads*, Bristol, Policy Press, 2011.

Lavazza, A. și Robinson, K., *Contemporary Dualism. A Defense*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2016.

Lavenda, R.H. și Schultz, E.A., *Anthropology. What Does it Mean to Be Human?,* Oxford, Oxford University Press, 2020.

Lawer, J. și Hearn, J. „The Managers of Social Work: The Experiences and Identifications of Third Tier Social Services Managers and the Implications for Future Practice.", în *The British Journal of Social Work*, vol. 27, nr.2, 1997, pp.191–218.

Lawler, P., "The Ethics of Postmodernism", în C. Reus-Smit și D. Snidal (Eds.), *The Oxford Handbook of International Relations*, 2008, online edn, Oxford Academic, 2 Sept. 2009,

Lazăr, F., "Rebuilding Romanian Social Work Education After 1989: Benefits and Constraints from European Collaboration", în W. Lorenz, Z. Havrdová și O, Matoušek (eds), *European Social Work After 1989. European Social Work Education and Practice*, Berlin/Heidelberg, Springer, 2021.

Le Saget, M., *Le manager intuitif. Une nouvelle force*, Dunod, 1992.

Lederman, L., *The God Particle: If the Universe Is the Answer*, Wilmington, Mariner Books, 2006.

Leeand, P. și George, R.R., *Body-Self Dualism in Contemporary Ethics and Politics*, Cambridge, Cambridge University Press, 2009.

Legea Asistenței Sociale Nr. 292/ 2011.

Lenzen, V.F. „Verification in Science.", în *Revue Internationale de Philosophie,* vol. 5, nr.. 17/18 (3/4), 1951, pp.323–246.

Leonard, P., „The Application of Sociological Analysis to Social Work Training.", în *The British Journal of Sociology*, vol. 19, no. 4, 1968, pp.375–384.

Leon-Guerrero, A.Y., *Social Problems: Community, Policy, and Social Action*, Oaks, CA, US, SAGE Publications, 2018.

Levers, M.-J. D., "Philosophical Paradigms, Grounded Theory, and Perspectives on Emergence", *SAGE Open*, 3(4), 2013.

Levinas, E., *Autrement Qu'être ou Au-delà de L'essence*, Kluwer Academic, Paris, 1978.

Levinas, E., *Humanism of the Other*, University of Illinois Press, Illinois, 2003.

Levinas, E., *Totalité et infini: Essai sur l'extériorité*, Leiden, Martinus Nijhoff, 1961.

Lévi-Strauss, C., *Structural Anthropology,* New York, Basic Books, 1976.

Lévi-Strauss, C., *Anthropolgie structuralee*, Paris, Plon, 1958.

Lewis, J., "Religion and Culture in Eastern Europe.", în *European Judaism: A Journal for the New Europe*, vol. 3, nr. 2, 1968, pp.39–46.

Liiceanu, G., *Despre minciunã. Surse clasice ale moralei politice (Sofocle, Platon, Machiavelli), Cazul României*, București, Editura Humanitas, 2006.

Liiceanu, G., *Despre seducție*, București, Editura Humanitas, 2010.

Liiceanu, G., *Despre urã*, București, Editura Humanitas, 2007.

Liiceanu, G., *Isus al meu*, București, Editura Humanitas, 2020.

Liiceanu, G., *În așeptarea unei noi omeniri*, București, Editura Humanitas, 2018.

Lindsay, T., *Social Work Intervention*, Thousand Oaks, CA, SAGE Publication Ltd., 2013.

Lisa, E. și Coxa, L.E., *Introduction to Social Work: An Advocacy-Based Profession*, Thousand Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2018.

Lister, P.G., *Integrating Social Work Theory and Practice: A Practical Skills Guide,* Oxfordshire, England, UK, Routledge, 2013.

Little, D., A *New Social Ontology of Government: Consent, Coordination, and Authority,* Londra, Palgrave Pivot, 2020.

Llewellyn, A., Agu, L. și Mercer, D. *Sociology for Social Workers,* Cambridge, UK, Polity Press, 2014.

Llewellyn, A., Agu, L. și Mercer, D., *Sociology for Social Workers,* Cambridge, Polity Press, 2014.

Lock, A. și Strong, Lock, T., *Social constructionism: Sources and stirrings în theory and practice*, Cambridge, Cambridge University Press, 2010.

Long, A.A., *Hellenistic Philosophy*, Los Angeles, University of California, 1992.

Louxand, M.J. și Crisp, T,M., *Metaphysics: A Contemporary Introduction,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2017.

Lovejoy, A.O., ”The Fundamental Concept of the Primitive Philosophy”, *The Monist*, Vol. 16, Nr. 3, 1906, pp.357–382.

Lukacs, G., *Ontology of Social Being, Volume 1, Hegel*, Londra, Merlin Press, 1978.

Lundy, M., „An Integrative Model for Social Work Practice: A Multi-Systemic, Multi-Theoretical Approach”, în *Families in Society: the Journal of Contemporary Human Services*, 2008.

Lune, H. și Berg, B., *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*, New York City, Pearson, 2016.

Lupu, V., et.al., „Evaluarea psihiatrică a copiilor adoptați şi a potențialilor părinți”, în V. Enea, *Abordarea psihologică a adopției și asistenței maternal*, Iași, Editura Polirom, 2021, pp.449-454.

Mackie, P.F.E., „Your Philosophy of Social Work: Developing a Personal and Professional Definition to Guide Thought and Practice”, în *Journal of Social Work Values and Ethics*, 4(1), 2007, pp.1-12, https://jswve.org/download/2007-1/JSWVE-Spring-2007.

Madigan, T.J., *Humanism in Eastern Europe, Humanists Meet in Poland and Russia*, Vol. 17, Nr. 1, 1996 / 1997.

Maiwald, K-O și Suerig, I., *Microsociology: A Tool Kit for Interaction Analysis*, Oxfordshire, Routledge, 2019.

Malchiodi, C.A., „Introduction in Art Theraphy and Digital Technology„, în C.A. Malchiodi, *The Handbook of Art Therapy and Digital Technology*, Londra, Jessica Kingsley Publishers, 2018, pp.21-39.

Mananay, J.A. și Canasa, C.M., “The cultural parallelism of faith and the teacher education curriculum”, în *International Journal of Current Research*, Vol. 10, Nr. 07, 2018, pp.72013-72018.

Mansell, G., ”Dualism in Social Theory and Systems Practice”, în M.C. Jackson, P. Keys și S.A. Cropper (eds), *Operational Research and the Social Sciences*. Springer, Boston, MA, 1989;

Marcel, G., *Eseu de filosofie concretă*, București, Editura Tracus Arte, 2018.

Marga, A., *România în Europa actuală*, Editura Creator, 2019.

Marion, R., The *Edge of Organization: Chaos and Complexity Theories of Formal Social Systems,* Thousand Oaks Los Angeles, SAGE Publications, 1999.

Marvasti, A., *Qualitative Research in Sociology (Introducing Qualitative Methods,* Newbury Park, California, SAGE Publications Ltd, 2003.

Marwell, N.P. și Morrissey, Sh.L., „Organizations and the governance of urban poverty", în *Annual Review of Sociology*, Vol. 46, 2020, pp.233–250.

Maslow, A.H., „A theory of human motivation", în Psychological Review, 1943, 50(4), pp.370–396. Maslow,A.H., *Motivație şi personalitate*, Bucureşti, Editura Trei, 2007.

Mates-Youngman, K., *The Family Therapy Workbook: 96 Guided Interventions To Help Families Connect, Cope, and Heal*, Eau Claire, USA, PESI Publishing., pp.153-158.

Matoušek, O. și Havrdová, Z., "Beginning Anew: Social Work Education in the Czech Republic After the Velvet Revolution" în W. Lorenz, Z. Havrdová și O. Matoušek (eds), *European Social Work After 1989. European Social Work Education and Practice*. Cham, Springer, 2021.

Mattison, M., „Social work practice in the digital age: Therapeutic e-mail as a direct practice methodology", în *Social Work*, 57(3), 2012, pp.249–258.

Maxim Mărturisitorul, *Selected Writings*, New Jersey, Paulist Press, 1985.

Maxim Mărturisitorul, *The Ascetic Life: The Four Centuries on Charity,* Mahwah, New Jersey, Paulist Press, 1955.

Mayo, E., *The Human Problems of an Industrial Civilization*, Cambridge, MA, Harvard, 1933.

McBeath, G. și Webb, S.A., „Virtue Ethics and Social Work"*,British Journal of Social Work*, 32, 2002, pp.1015-1036.

McCary, J.L., *Human Sexuality. Physiological, Psychological, and Sociological Factors*, New York City, Van Nostrand, 1973.

McManus, Ph., „Social Nature: Theory, Practice, and Politics", în *Annals of the Association of American Geographers*, 2003.

McMullin, I., *Existential Flourishing,* Cambridge, Cambridge University Press, 2021.

Mead, G.H., *Mind, Self, and Society: The Definitive Edition*, Chicago, University of Chicago Press, 2015.

Meadows, M. și Matthew, P. „Performance Management for Social Enterprises”, *în Systemic Practice and Action Research*, nr.2, 2009, pp.127–141.

Merkel, B., *The Concept of Freedom and the Development of Sartre's Early Political Thought,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2019.

Merkowitz, N. și Berkowitz, E., *Humanistic Approaches to Health Care: Focus on Social Work,* Shreveport, LA, Venture Press, 1996.

Merriam-Webster, „Psychosociology”, în *Medical Dictionary*, Merriam-Webster.com., https://www.merriam-webster.com/medical/psychosociology.

Meyer, M., “Some Aspects of Modern Philosophy.”, în *Synthese* 6, nr. 7/8, 1947, pp.338–355.

Michael, A, „Social Work Management Practice, 1917–2017: A History to Inform the Future", în *Social Service Review*, 92 (4), 2018.

Mişca, G., Neamțu, N., „Eds.al: Provocări contemporane în practica asistenței sociale în societăți multiculturale”, în *Revista de Asistență Socială*, Universitatea București și Editura Polirom nr. 1, 2016.

Micu, F., „Ideologiile omului recent*”, Ziarul Lumina*, 23 Aug, 2020.

Midgley, M., *The Ethical Primate: Humans, Freedom and Morality*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 1996.

Miftode, V., *Teorie şi metodă în asistența socială*, Iaşi, Editura Fundației Axis, 1995.

Miftode, V., *Tratat de asistență socială. Protecția populațiilor specifice și automarginalizate*, Iași, Editura Lumen, 2011.

Mijuskovic, B.L., *Metaphysical Dualism, Subjective Idealism, and Existențial Loneliness*, Milton Park, Abingdon-on-Thames, Oxfordshire, Routledge, 2021.

Miroiu, M., „Toți acești oameni pro-viață încalcă Regula de aur a moralei“, A. Purcaru, Interviu cu Mihaela Miroiu, *Observator Cultural*, Nr. 1116.

Miroiu, M., *Convenio. Despre natură, femei și morală*, Iași, Editura Polirom, 2002.

Miroiu, M., *Drumul către autonomie : teorii politice feministe*, Iași, Editura Polirom, 2004.

Miroiu, M., *Gândul umbrei. Abordări feministe în filosofia contemporană*, București, Editura Alternative, 1995.

Misca, G. și Unwin, P., *Psychology and Social Work: Applied Perspectives*, Cambridge, Polity, 2017.

Mitchell, S.A. și, Black, M.J., *Freud and Beyond: A History of Modern Psychoanalytic Thought,* New York, Basic Books, 2016.

Mitrofan, I. și Buzducea, D., *Psihologia pierderii și terapia durerii*, Bucuresti, Editura Sper, 2002.

Mitrofan, I., *Terapia Unificării. O nouă psihoterapie experiențială,* Iași, Editura Polirom, 2001.

Mitrofan, N., „Psihometria şi direcțiile ei de dezvoltare la început de mileniu", în M. Zlate (coord), *Psihologia la răspântia mileniilor,* Iasi, Editura Polirom, 2001, p.69.

Mitropolitul Hieroteos Vlachos, *Psihoterapia ortodoxă. Ştiința Sfinților Părinți*, Timişoara, Editura Arhiepiscopiei Timişoarei, 1998.

Mjoset, J., „The contextualist approch to social science metodology", în B. David și C.C. Ragin, *The SAGE handbook of case-based methods*, Thousand Oaks, CA, SAGE Publication Ltd., 2009, pp.39-68.

Moghaddam, F.M., *Social psychology: Exploring universals across cultures*, New York, W.H. Freeman and Company, 1998.

Mohan, B., *Reinventing Social Work: Reflections on the Metaphysics of Social Practice*, Lewiston, NY, Edwin Mellen, 2006.

Mohl, Dr. *Essays in Holistic Social Work Practice: The Need for an Interdisciplinary Approach*, Washington, Lime Press Publishing, 2020.

Montesquieu, *Montesquieu: The Spirit of The Laws,* Cambridge, Cambridge University Press, 1989.

Mooney, M.A., Knox, D. și Schacht, C., *Understanding Social Problems*, Boston, Cengage Learning, 2016.

Mooneyand, L.A., et.al., *Understanding Social Problems,* Boston, Massachusetts, Cengage Learning, 2016.

Morin, E., *Introduction à la pensée complexe*, Éditions du Seuil, Paris, 2005.

Morin, E., *Où va le monde?*, L'Herne, Paris, 2007.

Morin, E., *Pour résister à la regression; La Fraternité, pourquoi?,* Paris, Éditions de l'Aube, 2018.

Moscovici, S., *Psihologia socială a relațiilor cu celălalt*, Iași, Editura Polirom, 1998.

Mosin, O., *Umanismul Filosofiei Creștine în opera lui Al. Scarlat Sturza: Lucrare Filosofică*, GlobeEdit, 2019.

Mounier, E., *Personalism*, Buchanan, NY, Boughton Press, 2007.

Mounier, E.., *Le personnalisme*, Paris, PUF, 2010.

Mullaly, B., *Challenging Oppression: A Critical Social Work Approach*, Oxford, Oxford University Press, 2002.

Mullaly, B., *The New Structural Social Work: Ideology, Theory, Practice*, Oxford, Oxford University Press, 2006.

Munro, E.M., *Therole of scientific methods in social work*, Londra, Londra School of Economics and Political Science, 1992.

Murauskas, G., „Politics, Geography and Social Stratification" în *Political Geography Quarterly*, 1987.

Murdach, A.D., „Situational Approaches to Direct Practice: Origin, Decline, and Re-emergence", în *Social Work*, Volumul 52, nr.3, 2007, pp.211–218, https://doi.org/10.1093.

Murray M. și Rea, M., "Philosophy and Christian Theology", în Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2021 Edition), Edward N. Zalta (Eds.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/fall2021/entries/christiantheology-philosophy/>.

Murry, W., *"Why I Am a Religious Humanist". Reason and Reverence: Religious Humanism for the 21st Century*, 2007, Boston: Skinner House Books.

Myers, D.G. și DeWall, C.N., *Psychology*, New York City, Worth Publishers, 2020.

Nagle, J., *Social Movements in Violently Divided Societies: Constructing Conflict and Peacebuilding*, Oxfordshire, England, UK, Routledge, 2019.

Nazir, F., „Humanism With A Difference: Universality and Cultural. Difference, în *Journal of Contemporary Poetics*, vol.2, nr.1, 2018.

Neamțu, G. (coord.), *Tratat de asistență socială*, Ediția a II-a, Iași, Editura Polirom, 2011.

Neamțu, N. și Pantea, M.C., „Editorial: Niveluri ale practicii în asistența socială şi eficacitatea acestora", în *Revista de Asistență Socială*, Universitatea București și Editura Polirom, nr.4, 2018, pp. 7-10.

Neamțu, N., *Succes şi eşec în plasamentul familial, în contextul reformei sistemului de protecție a copilului*, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2007.

Neamțu, N., *Managementul serviciilor de asistență socială*, ediția a III-a, revizuită și adăugită, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2015.

Neesham, C. și Tache, I., "Is there an East-European social model?", *International Journal of Social Economics*, Vol. 37 Nr.. 5, 2000, pp.344-360.

Nietzsche, F., *Asa grait-a Zarathustra*, București, Editura Humanitas, 2018.

Nietzsche, F., *Crépuscule des idoles*, Paris, Haties, 1983.

Nietzsche, F., *Genealogia moralei*, București, Editura Mediarex, 1996.

Nietzsche, F., *Human, All Too Human: A Book for Free Spirits*, Cambridge University Press, 2004.

Nigam, A. Sackett, E. și Golden, B., "Duality and Social Position: Role expectations of people who combine outsider-ness and insider-ness in organizational change", în *Organization Studies*, 43(3), 2022, pp.413–435.

Noble, C. și Briskman, L., "Workable ethics: Social work and progressive practice", în *Australian Social Work*, 51:3, 1998.

Noble, C. și Henrickson, M., „Towards identifying a philosophical basis of social work", în C. Noble, H. Strauss și B. Littlechild, *Global social work: Crossing borders, blurring boundaries,* Sydney, Sydney University Press, 2014, pp.3-14.

Noica, C., *Devenirea întru ființă: încercare asupra filosofiei tradiționale : tratat de ontologie. Scrisori despre logica lui Hermes*, București, Editura Humanitas, București, 1998.

Noica, C., *Pagini despre sufletul românesc*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2014.

Noica, C., *Povestiri despre om*, București, Editura Humanitas, 2009.

Nolan, P. și Lenski, G., *Controversial Issues in Social Welfare Policy,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc., 1992.

Nolan, P. și Lenski, G., *Human Societies: An Introduction to Macrosociology*, Oxford, Oxford University Press, 2010, 2014.

Northmore-Ball, K. și Evans, G.K., "Secularization versus religious revival in Eastern Europe: Church institutional resilience, state repression and divergent paths", Soc Sci Res, 57, 2016.

O'Callaghan, J., *Dual Evolution: Being Outlines in a Theory Which Is Thought to Reconcile Idealism and Realism From the View-Point of Humanism*, Whitefish, Montana, Whitefish, Montana, Kessinger Publishing, 2008.

O'Halloran, K., *Religion, Charity and Human Rights*, Cambridge, Cambridge University Press, 2014.

O'Hare, T., *Evidence-Based Practices for Social Workers: An Interdisciplinary Approach*, Houston, Texas, Lyceum Books, 2005.

Oişteanu, A., „Problema dualismului religios în Europa de Sud-. Est: De la Moses Gaster la Mircea Eliade", în *Revista "22"*, anul XV.

Olds, M., *American Religious Humanism*, Washington DC, Fellowship of Religious Humanists, 1996.

Onfray, M., *Antimanuel de philosophie : Leçons socratiques et alternatives,* Bréal, Rosny, 2001.

Onfray, M., *Scurt manifest hedonist,* București, Editura Humanitas, 2013.

Otto, R., *The Idea of the Holy*, Oxford, Oxford University Press, 1950.

Outhwaite, W., *The Future of Society*, Hoboken, New Jersey, Wiley-Blackwell, 2006.

Padgett, D.K., *Qualitative Methods in Social Work Research*, Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2016.

Page, A.N., „Economics and Social Work: A Neglected Relationship", în *Social Work*, vol. 22, nr.1, 1977, pp.48–53.

Papert, S. și Harel, I., „Software design as alearning environment". în I.Harel și S.Papert, *Constructionism*. Norwood, NJ, Ablex Publishing, 1991.

Parris, M., *An introduction to social work practice,* Londra,Open University Press, 2012.

Parsons, T., *The Social System*, Harahan, LA, United States, Quid Pro, LLC, 2012.

Patapievici, H.-R., *Discernământulmodernizării,* București, Editura Humanitas, 2004.

Patapievici, H.-R.. *Omul recent: o critică a modernității din perspectiva întrebării „Ce se pierde atunci cînd ceva se cîştigă?*, București, Editura Humanitas, 2002.

Paula, N., *Psychology for Social Work Theory and Practice,* Londra, Palgrave Macmillan, 2014.

Pavlovich K. și Krahnke, K., *Organizing through Empathy*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2013.

Payne, M., *Humanistic Social Work. Core Principles în Practice*, Basingstoke, Hampshire, Palgrave Macmillan, 2011.

Payne, M., *Humanistic Social Work. Core Principles în Practice,* Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2011.

Payne, M., *Teoria modernă a asistenței social,* Iași, Editura Polirom, 2011b.

Pecora, P.J., et al., *The Child Welfare Challenge: Policy, Practice, and Research*, Oxfordshire, England, UK, Routledge, 2018.

Percival, W.K. „The Applicability of Kuhn's Paradigms to the Social Sciences.", în *The American Sociologist*, vol. 14, nr. 1, 1979, pp.28–31.

Perelman, C.H., *An Historical Introduction to Philosophical Thinking,* Random House, 1968.

Pestoff, V.A., "Reforming Social Services in Central and East Europe: Meso-Level Institutional Change After the Fall of Communism", în American Behavioral Scientist, 38(5), 1995, pp.788–808.

Peter, W.G., „Scientific Humanism… Legacy for the Future?", în *BioScience*, vol. 20, nr.13, 1970, pp.768–770.

Pétrement, S., *Le dualisme chez Platon,* Paris, Presses Universitaires de France, 1947.

Pirson, M., *HumanisticManagement: Protecting Dignity and Promoting Well-Being*, Cambridge, Cambridge University Press, 2017.

Platon, *Republica*, București, Editura Antet, 2010.

Platon, *The Law,* Cambridge, Cambridge University Press, 2016.

Pleșu A., *Toleranța și intolerabilul. Criza unui concept,* Editura LiterNet, 2005.

Pleșu, A., *Minima moralia: elemente pentru o etică a intervalului*, București, Editura Humanitas, 2008.

Pleşu, A., *Despre Îngeri*, București, Editura Humanitas, 2010.

Pomeroy, L., *The New Science of Axiological Psychology*, Rodopi, 2005.

Popescu, I.M., *O perspectivă românească asupra teoriei culturii și valorilor: bazele teoriei culturii și valorilor în sistemul lui Lucian Blaga*, București, Editura Eminescu, 1980.

Popoveniuc, B., *Filosofia Singularității. Creierul global - o etică a gândirii fără om*, București, Editura EIKON, 2016.

Pruss, A.R., "Divine Creative Freedom", în *Oxford Studies in the Philosophy of Religion*, Vol. 7, Oxford, Oxford University Press, 2017.

Przywara, E., *Analogia Entis: Metaphysics- Original Structure and Universal Rhythm*, Grand Rapids, Michigan, Eerdmans, 2014.

Rădulescu-Motru, C., *Psihologiapoporuluiromân*, București, Editura Paideia, 1998.

Railton, P., „Morality, Ideology, and Reflection", în E. Harcourt, *Morality, Reflection, and Ideology,* Walton St. Oxford, Clarendon Press, 2001, pp.114-119.

Rampley, M., "Ideology, and Identity in Central and Eastern Europe: Contested Pasts, Contested Presents", Vol. 6. Boydell & Brewer, 2012.

Rath, T. și J.K. Harte, *Wellbeing: The Five Essential Elements,* New York, Gallup Press.

Rawls, A.W., „Social Order as Moral Worder", în S. Vaisey (Ed.), *Handbook of the Sociology of Morality*, Berlin, Springer, 2012, pp.95-122.

Ray, W.J., *Research Methods for Psychological Science*, Thousand Oaks, CA, US, SAGE Publications, 2021.

Rădulescu, I.H., *Opere: Istoria critică universală. Biblicele. Echilibru între antiteze*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2002.

Reamer, F., *Social Work Values and Ethics*, New York, Columbia University Press, 1999.

Reeder, J.P., "What Is a Religious Ethic?", în *The Journal of Religious Ethics* 25, nr. 3, 1997, pp.157–181.

Reid, W.J. „The Role of Science in Social Work: The Perennial Debate", în *Journal of Social Work*, 1 (3), 2001, pp.273–93.

Reisch, M. și Wenocuri, S., „The future of community organization within social work: Social activism and the politics of profession building". *Social Service Review*, 60, 1986, pp.71-93.

Renouvier, Ch., *Le Personnalisme Suivi D'une Étude Sur La Perception Externe Et Sur La Force*, Paris, F. Alcan, 1903.

Rentea, Ge-C. și Gaba, D., „Editorial”, în *Revista de Asistență Socială*, Universitatea București și Editura Polirom, nr.2, 2019, pp. 3-6.

Rhode, D., „The Politics of Pradigms: Gender Difference and Gender Disadvantage”, în A. Phillips, *Feminism and Politics*, Oxford, Oxford University Press, 1998, pp.344-359.

Ricard, M., *Altruism: The Power of Compassion to Change Yourself and the World*, New York City, Little Brown and Company, 2015.

Ritzer, G. și Stepnisky, J.N., *Sociological Theory*, Road Thousand Oaks Los Angeles, SAGE Publications, 2017.

Robbins, S. et al., *Contemporary Human Behavior Theory: A Critical Perspective for Social Work Practice*, New York City, Pearson, 2018.

Robertson, D., *Stoicism and the Art of Happiness: A Teach Yourself Guide*, New York City, McGraw-Hill Education, 2013.

Robila, M., „Family Policies in Eastern Europe: A Focus on Parental Leave”, în Journal of Child and Family Studies, 21, 2012, pp.32-41.

Rocco, M., „Religie și creație”, în M. Zlate (coord), *Psihologia vieții cotidiene*, Editura Polirom, 1997, pp.111-113.

Rochat, Ph., *Others in Mind: Social Origins of Self-Consciousness,* Cambridge, Cambridge University Press.

Rofuth, T. și Piepenbring, J., *Management and Leadership in Social Work: A Competency-Based Approach*, New York City, Springer Publishing Company, 2019.

Rogers, A.T., *Human Behavior in the Social Environment: Perspectives on Development and the Life* Course (New Directions in Social Work), Oxfordshire, Routledge, 2019.

Rogers, C.R., „A Theory of Therapy, Personality and Interpersonal Relationships as Developed în the Client-centered Framework”, în S. Koch, *Psychology: A Study of a Science*, New York, McGraw Hill, 1959.

Rogers, C.R., *A Way of Being*, Boston, MA, Houghton Mifflin, 1980.

Rogers, C.R., *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy*, Londra, Constable & Robinson, 2004.

Rohall, D.E., *Symbolic Interaction in Society*, Lanham, Maryland, Rowman & Littlefield Publishers, 2019.

Rojcewicz, R. și Heidegger, M., *Basic Concepts of Ancient Philosophy*, Bloomington, Indiana University Press, 2007.

Rorty, R., *Objectivity, Relativism, And Truth*, Cambridge, Cambridge University Press, 1990.

Rotaru, M.-P., „Central and eastern european social model," în *Annals of Faculty of Economics*, Oradea, Vol. 18, 2009.

Rousseau, J.-J, *Contractul social,* București, Editura Cartex, 2020.

Rousseau, J.-J., *Contractul social,București,* Editura Cartex, 2020.

Rousseau, J.J., *Discourse on the Origin of Inequality,* Indianapolis, Indiana Hackett Publishing Company, Inc, 1992.

Russell, B. *Human Society in Ethics and Politics,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2009.

Russell, B. și Dennett, D.C., *The Conquest of Happiness,* New York, Liveright, 2013.

Russell, B., *Viitorul omenirii și alte eseuri deloc populare*, București, Editura Humanitas, 2021.

Ryan, L.V, Nahser, F.B. și Gasparski, W., „Praxiology and pragmatism", în *Praxiology: the international annual of practical philosophy and methodology,* Vol. 10, New Brunswick, NJ, Transaction Publishers, 2002.

Sandu, A., *Social Work Practice: Research Techniques and Intervention Models: From Problem Solving to Appreciative Inquiry*, Maude Avenue, Sunnyvale, LAP LAMBERT Academic Publishing, 2013.

Sandu, A., *Filosofia socială construcționistă. Direcții epistemice, etice şi pragmatice,* Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2012

Sarkar, S.P.R., *Neo-Humanism, Principles and Cardinal Values, Sentimentality to Spirituality, Human Society*, Melbourne, Ananda Marga Publications, 2012.

Sartre, J.-P., *The Transcendence of the Ego*, Londra, Taylor & Francis Ltd, 2011.

Sartre, J.-P., *Being and Nothingness*, Washington DC, Washington Square Press, 2021.

Sartre, J.-P., *Existențialism is a Humanism*, New Haven, Connecticut, Yale University Press, 2007.

Savin-Baden, M. și Major, C., *Qualitative Research: The Essential Guide to Theory and Practice*. Londra, Routledge, 2013.

Scharpf, F.W., „The European Social Model: Coping with the challenges of diversity", *MPIfG Working Paper* 02/8, Max Planck Institute for the Study of Societies, 2002.

Schechter, E., *Self-Consciousness and 'Split' Brains: The Minds' I*, Oxford, Oxford University Press.

Scheff, Th., *Microsociology: Discourse, Emotion, and Social Structure*, Chicago, University of Chicago Press, 1994.

Scheler, M., *Formalism in Ethics and Non-Formal Ethics of Values: A New Attempt Toward the Foundation of an Ethical Personalism*, Evanston, Illinois, Northwestern University Press,1973.

Scheler, M., *Neuer Versuch der Grundlegung eines ethischen Personalismus,* Linen, Mine, 2014.

Scherz, F., *Family Social Welfare: Helping Troubled Families,* Oxfordshire, Routledge, 2006.

Schifirneț, C., „Viziunea lui Eminescu despre societatea românească", în *Revista Română de Sociologie*, serie nouă, anul IX, nr. 3-4, 2000, pp.235-246.

Schifirneț, C., *Formele fără fond, un brand românesc,* București, Comunicare.ro, 2007.

Schluchter, W., « Le dualisme de la nature humaine et ses conditions sociales et historiques », 2013. Titlu original: Der Dualismus der menschlichen Natur und seine sozialen wie historischen Bedingungen.

Schneider, K.J. (Eds.), Pierson, J.F. (Eds.) și Bugental, J.F.T (Eds.), *The Handbook of Humanistic Psychology: Theory, Research, and Practice*, Thousand Oaks, California, SAGE Publishing, 2014.

Schneider, L. și Silverman, A., Global Sociology: *Introducing Five Contemporary Societies*, New York City, McGraw Hill, 2012.

Schopenhauer, A., *Essay on the Freedom of the Will*, New York, Dover Publications, 2005.

Schutz, A., *Life Forms and Meaning Structure*, Oxfordshire, Routledge, 2015.

Schutz, A., *Phenomenology of the Social World,* Evanston, Illinois, Northwestern University Press, 1967.

Scott, W.R., „Institutional theory" în G. Ritzer (Eds.) *Encyclopedia of Social Theory*, Thousand Oaks, CA, Sage Publications, 2004, pp.408-414.

Scruton, R., *The Soul of the World,* New Jersey, Princeton University Press, 2014.

Seeleib-Kaiser, M., "Social Protection Dualism, De-industrialization and Cost Containment.", în *Comparing European Workers*, 2011.

Seeleib-Kaiser, M., et al., "Social Protection Dualism, De-Industrialization and Cost Containment", capitol în D. Brady (Eds.), *Comparing European Workers: Policies and Institutions. Research in the Sociology of Work* Volum 23, 2011.

Segal, E.A., Gerdes, K.E. și Steiner, S., *An introduction to the profession of social work*, Belmont, CA, Brooks/Cole, 2010.

Segal, S., *Management Practice and Creative Destruction: Existențial Skills for Inquiring Managers, Researchers and Educators*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2019.

Seidman, B.F. și Murphy, N.J., *Toward a New Political Humanism,* Prometheus Books, 2004.

Seligman, M.E. și Csikszentmihalzi, P., „Positive Psyhology", în *American Psychologist*, vol. LV, nr.1, 2000, pp.5-14.

Seligman, M.E.P., *Authentic Happiness: Using the New Positive Psychology to Realize Your Potential for Lasting Fulfillment,* New York City, Atria Publishing Group, 2004.

Seneca, L.A., *Questiones naturals,* Chicago, University of Chicago Press, 2014.

Shamai, M., *Systemic Interventions for Collective and National Trauma: Theory, Practice, and Evaluation*, Oxfordshire, England, UK, Routledge, 2015.

Shemmings, D., *Understanding Disorganized Attachment: Theory and Practice for Working with Children and Adults*, Londra, Jessica Kingsley Publishers, 2011.

Sholette, G. (Eds.) et al., *Art as Social Action: An Introduction to the Principles and Practices of Teaching Social Practice*, New York, Allworth Publishing, 2018.

Silver, H., „Social Exclusion and Social Solidarity Three Paradigms", în *International Labour Review*, 1994, pp.531-578.

Silverman, H.J. (Eds.), *Derrida and Deconstruction*, Londra, Routledge, 1989.

Sinclair, A.J., "Dualism and humanism", în *Essays in the Philosophy of Humanism*, 19(1), 2013.

Sinclair, A.J., "Dualism and Humanism", în *Essays in the Philosophy of Humanism*, 2013, 19(1).

Siri, A., Spulber, D. și Bragazzi, N.L., *Growing Older: The Current Epidemiological and Psycho-sociological Research on Ageing, Hauppauge*, New York, Nova Science Publishers, 2018.

Skinner, B.F., *About Behaviorism*, New York City, Vintage Books, 1976.

Skinner, B.F., *Science And Human Behavior*, New York City, Free Press,1965.

Slavin, R., *Educational Psychology: Theory and Practice,* New York City, Pearson; 2018.

Sloman, S., „Two Systems of Reasoning", în J.W. Sherman, B.Gawronski și Y. Trope, *Dual-Process Theories of the Social Mind,* 2014.

Smeeton, J., „A Murky Business: A phenomenological ontology of risk in child protection social work in the UK", în *Qualitative Social Work*. 2018, pp.1-17.

Smith, D., *Social work and evidence based practice*, Londra, Jessica, Kingsley, 2004.

Smith, M., „Introduction: The Domain of Political Science", în *Political Science Quarterly*, 1 (1): 2, 1986.

Smith, R.B., "Social Conservatism, Distractors, and Authoritarianism: Axiological Versus Instrumental Rationality" în *Mediations of Social Life in the 21st Century* (Current Perspectives in Social Theory, Vol. 32), Bingley, Emerald Group Publishing Limited.

Snijders, T.A.B., *Multilevel Analysis: An Introduction To Basic And Advanced Multilevel Modeling*, Newbury Park, California, SAGE Publications, 2011.

Snyder, C.R. (Ed) et.al., *The Oxford Handbook of Positive Psychology*, Oxford, Oxford University Press, 2021.

Soloveitchik, R.J.B. și Berger, M.S., *Emergence Of Ethical Man*, Brooklyn, New York, KTAV Publishing House, 2005.

Somerville, J. și Santoni, R., *Social and Political Philosophy: Readings From Plato to Gandhi*, New York City, Anchor Publishing, 1963.

Spates, J.L., „The Sociology of Values" în *Annual Review of Sociology,* 9, 1983, pp.27–49.

Specht, H. și Courtney, M.E., *Unfaithful Angels: How Social Work Has Abandoned its Mission,* New York, Free Press, 1995.

Spencer, H., *First Principles of a New System of Philosophy*, Appleton and Company, New York, 1873.

Spencer, H., *The Structural Transformation of the Public Sphere,* Polity Books, Cambridge MA, 2015.

Spickerm, P., "Social Work and Self-Determination", în *The British Journal of Social Work*, 20, nr. 3, 1990, pp.221–236.

Spolander, G., et al., "The Implications of Neoliberalism for Social Work: Reflections from a Six-Country International Research Collaboration*", International Social Work*. 57, 2014, pp.301–312.

Sprod, T., "Philosophical inquiry and critical thinking in primary and secondary science education", în *International*

handbook of research in history, philosophy and science teaching, Capitolul 48, 2014.

Staniloae, D., (seria) *Filocalia*, București, Editura Humanitas.

Staniloae, D., *Filocalia, vol. I, II, VI*, București, Editura Humanitas, 2017.

Stăniloae, D., *Poziția domnului Lucian Blaga față de Creştinism şi Ortodoxie*, Bucureşti, Editura Paideia, 1992.

Steinberg, D.M., *A Mutual-Aid Model for Social Work with Groups,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2014.

Steiner, E., *Die Philosophie der Freiheit: Grundzüge einer modernen Weltanschauung. Seelische Beobachtungsresultate nach naturwissenschaftlicher Methode, Dornach, Steiner Verlag, 2018.*

Sterling Test Prep, *Sterling Test Prep MCAT Psychology & Sociology: Review of Psychological, Social & Biological Foundations of Behavior*, Sterling Test Prep.

Sullivan, M., *Sociology and Social Welfare*, Oxfordshire, England, UK, Routledge, 2020.

Svallfors, S., (Eds.), *The Political Sociology of the Welfare State: Institutions, Social Cleavages, and Orientations*, Redwood City, California, Stanford University Press, 2007.

Symington, N., *The Psychology of the Person*, Londra, Routledge, 2012.

Szelenyi, I., „Post-Communist Welfare Pathways: Theorizing Social Policy Transformations in Central and Eastern Europe". *Contemporary Sociology*, 40(1), 2011, pp.19–20.

Szikra, D. și Tomka, B., "Social Policy in East Central Europe: Major Trends in the Twentieth Century" în A. Cerami și P. Vanhuysse (eds) *Post-Communist Welfare Pathways*. Palgrave Macmillan, Londra, 2009.

Șoitu, C.T., *Adolescenții instituționalizați. Implicații psiho-sociale ale mediului rezidențial*, Iaşi, Editura Fundației AXIS, 2004.

Şoitu, C.T., *Dezvoltarea copiluluișiadolescentului. O perspectivă pentru asistenții sociali*. Iași, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, 2014.

Şoitu, C.T. și Asiminei, R., „ Editorial: Comunități şi Asistență Socială", în *Revista de Asistență Socială*, Universitatea București și Editura Polirom, nr.2, 2018, pp. 3-6.

Ștefăroi, P., „Abordări şi metode umaniste şi neoumaniste în managementul organizațiilor de asistență socială", în V.C. Cormoș (coord.), *Teorie și practică în managementul serviciilor de asistență socială*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2019, pp.28-43.

Ştefăroi, P., „Dimensiunea ideologico-doctrinală a asistenței sociale. Teoria, metoda şi practica asistenței sociale contemporane – între modelul etic-religios şi modelul neoumanist", în *Revista de Asistență Socială*, Universitatea București și Editura Polirom, Nr.2, 2019, pp.103-120..

Ștefăroi, P., „Orientări ale filosofiei sociale și tipuri de doctrine în asistența socială" (comunicare științifică), *Sesiunea de comunicări științifice ALMA MATER SUCEVENSIS*, Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava, martie 2018.

Ştefăroi, P., „Paradigma umanistă a asistenței sociale sau scurtă introducere în asistența socială umanistă", *în Revista de Asistență Socială*, Universitatea București și Editura Polirom, Nr.1, 2012, pp.103-120.

Ștefăroi, P., „Orientări ale filosofiei sociale și tipuri de doctrine în asistența socială" (comunicare științifică), *Sesiunea de comunicări științifice ALMA MATER SUCEVENSIS*, Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava, martie 2018.

Ștefăroi, P., „Personality and Human Relationships – Basic Values and Resources of Practice in Humanistic Social Work" (comunicare științifică), *10 LUMEN International Scientific Conference Rethinking Social Action. Core Values în Practice,* Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava, aprilie 2018.

Ştefăroi, P., „Perspectiva umanistă asupra clientului în asistența sociala”, în *Revista de Asistență Socială*, Universitatea București și Editura Polirom, Nr. 1-2, 2009, pp. 7-19.

Ștefăroi, P. ”The Transfer of Competences Professional–Parent în the Recuperation and Education at Home of the Child with Disabilities în the Knowledge and Technology-Based Society” (comunicare științifică), *10 LUMEN International Scientific Conference Rethinking Social Action. Core Values în Practice,* Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, aprilie 2018.

Ştefăroi, P., „Perspectiva umanistă asupra intervenției şi schimbării în asistență socială comunitară”, în *Revista de Asistență Socială*, nr.1, 2018, pp.161-174.

Ştefăroi, P., „Rolul filosofiei în formarea profesională şi a eficacității intervenției asistentului social”, în *Revista de Asistență Socială*, Universitatea București și Editura Polirom. Editura Polirom, Nr.4, 2018, pp.109-126.

Ştefăroi, P., „Specificul managementului (eficient) în domeniul asistenței sociale”, în *Revista de Asistență Socială*, Universitatea București și Editura Polirom, Nr.3, 2007, pp. 28-37.

Ștefăroi, P., „The Confrontation and the Coexistence of Humanisms in the Post-Communist East-European Social Space (comunicare științifică), *Conferința Internațională „Dezvoltare internațională și democratizare*”, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași,decembrie 2018.

Ștefăroi, P., „The System of Social Values in the Contemporary European Space – between the Secularist-Humanistic Model and the Religious-Humanistic Model” (comunicare științifică), *Conferința Internațională „Uniunea Europeană – crize și granițe în secolul XXI”*, ediția a III-a, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, aprilie 2019.

Ștefăroi, P., *Filosofie și asistență socială. Fundamente, modele și surse filosofice pentru o asistență socială umanistă*, North Charleston, CreatSpace Amazon, 2014.

Ștefăroi, P., *Humane & Spiritual Qualities of the Professional in Humanistic Social Work. Humanistic Social Work - the Third Way in Theory and Practice*, North Charleston, CreatSpace Amazon, 2015.

Ștefăroi, P., *Teoria fericirii în asistența socială. De la managementul îngrijirii la managementul fericirii*, Iași, Editura Lumen, 2009.

Ștefăroi, P., Tulburări de Dezvoltare Socioafectivă ale Copilului Instituționalizat: de la obiectivul supraviețuire la obiectivul fericire în asistența socială a copilului, în *Revista de Asistență Socială*, Universitatea București și Editura Polirom. Editura Polirom, Nr.1-2, 2008, pp.38-52.

Taels, B., et al., ”How can social workers be meaningfully involved in palliative care? A scoping review on the prerequisites and how they can be realised in practice”, în *Palliat Care Soc Pract*. 2021.

Taylor, R,B, și Stough, R. R. „Territorial cognition: Assessing Altman's typology”, în *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(4), 1978, pp.418–423.

Taylor, S.J. și Bogdan, R., *Introduction to Qualitative Research Methods: The Search for Meanings,* Singapore, John Wiley and Sons, 1984.

Teilhard de Chardin, P., *Le Phénomène Humain*, Paris, Editions du Seuil, 1956.

Teichmann, T. și Evans, K.E., *Philosophy: A beginner's guide*. Cambridge, Blackwell Publishing., 1999.

Terrell, P., *Dimensions of Social Welfare Policy*, New York City, Pearson, 2012.

Theodorescu, R., „Coridoarele culturale ale Europei de Sud-Est”, în *Contemporanul*, nr.05, Mai 2021.

Theodorescu, R., „Din nou despre mentalitatea tranzacțională a românilor”, în *Historia*, https://historia.ro/sectiune/general/din-nou-despre-mentalitatea-tranzactionala-a-583789.html.

Theodorescu, R., *Cele doua Europe,* București, Editura Enciclopedică, 2013.

Theodorescu, R., *Cele doua Europe*, București, Editura Enciclopedică, 2013.

Theodorescu, R., *Civilizatia romanilor intre medieval și modern*, volumul I, București, Editura Cartea Românească, 2022.

Thoburn, J.W. și Sexton, Th.l., *Family Psychology: Theory, Research, and Practice,* Westport, Connecticut, Praeger, 2015.

Thomasson, A.L., *Ontology Made Easy*, Oxford, Oxford University Press, 2015.

Thompson, J., „Creștinismul – adevăratul umanism", articol publicat în seria *Cambridge Papers*", 2012, (tr.) E. Neagoe, *Centrul de Educație Creștină și Cultură Contemporană Areopagus Timișoara*, 2017.

Thompson, M.J., „Normative Humanism as Redemptive Critique: Knowledge and Judgment in Erich Fromm's Social Theory", în S.J. Miri, R. Lake și T.M. Kress, *Reclaiming the Sane Society. Essays on Erich Fromm's Thought*, Rotterdam/ Boston/ Taipei, Sense Publishers, 2014, p. 37-58.

Thornhill, C.H., „Law as a Social System", în *The Sociological Review,* nr. 4, 2004.

Thyer, B.A., „What is Evidence-Based Practices", în A.R. Roberts și K.R. Yeager, *Foundations of Evidence-Based Social Work Practice*, Oxford, Oxford University Press, 2006, pp.35-46.

Tillich, P., „The Philosophy of Social Work", în *Pastoral Psychology*, 14, 9, 1963, pp.27-30.

Tolmay, B.J., „Turning point in Christianity: Eastern Europe in the late 20th Century", în *Studia Historiae Ecclesiasticae*, 44(3), 2018, pp.1-15, https://dx.doi.org/10.25159/24124265/327.

Toma din Aquino, *On Human Nature*, Indianapolis, Indiana, Hackett Publishing Company, 1999.

Toma din Aquino, *Summa theologica*, Vol. I, Iași, Editura Polirom, Iași, 2009.

Tooke, J.H., *Later Debates On Instrumentalism*, Londra, Thoemmes Continuum, 2003.

Trevino, A.J., *The Sociology of Law: Classical and Contemporary Perspectives*, Oxfordshire, Routledge, 2008.

Tsatsos, C., *Filosofia socială a vechilor greci,* București, Editura Univers, 1979.

Tuomela, R., *Social Ontology: Collective Intentionality and Group Agents*, Oxford, Oxford University Press. 2016.

Turkington, D., *Back to Life, Back to Normality: Volume 1: Cognitive Therapy, Recovery and Psychosis,* Cambridge, Cambridge University Press, 2009.

Turner, F., *Psychosocial therapy*, New York, Free Press, 1978.

Turner, J.C., *Rediscovering the Social Group: A Self-Categorization Theory*. Oxford, Blackwell, 1987.

Turyahikayo, E., ”Philosophical paradigms as the bases for knowledge management research and practice”, în *Knowledge Management and E-Learning* 13(2), 2021.

Tussing, A.D., „The dual welfare system.” *Soc* 11, 1974, pp.50–58.

Tutterow, M., *The Heart of the Caregiver: From Overwhelmed to Overjoyed*, Overland Park, Ascender Books, 2020.

Tuțea, P., *Omul - Tratat de antropologie creștină,* Editura Timpul, 2008.

Țuțea, P., *322 de vorbe memorabileal e lui Petre Țuțea,* București, Editura Humanitas, 2009.

Țuțea, P., *Bătrînețea și alte texte filosofice*, Iași, Editura Viitorul Românesc, 1992.

Ukockis, G., *Women's Issues for a New Generation: A Social Work Perspective,* Oxford, Oxford University Press, 2016.

Ungureanu, M., *Teoria formelor fără fond*, Editura, Galați, „Porto-Franco", 1996.

Van Hook, M.P., *Social Work Practice with Families: A Resiliency-Based Approach*, Oxford, Oxford University Press, 2019.

Vanderwoerd, J. și Cameron, G., *Protecting Children and Supporting Families: Promising Programs and*

Organizational Realities, Piscataway, NJ, Aldine Transaction, 1997.

Vanhuysse, P., ”Power, Order and the Politics of Social Policy in Central and Eastern Europe” în A. Cerami și P. Vanhuysse (eds), *Post-Communist Welfare Pathways,* Londra, Palgrave Macmillan, 2009.

Varia, R., „În artă, ce nu e legat de spiritualitate nu valorează nimic”, Dialog cu Radu Varia, *în jurnalul.ro.*

Varia, R., *Brancusi*, Random House Incorporated, 2003.

Vasile cel Mare, Sfântul, *Regulile morale*, București, Editura EIBMO, 2010.

Vaughan-Whitehead, D., *The European Social Model in Crisis: Is Europe Losing Its Soul?,* Northampton, Massachusetts, Edward Elgar Publishing, 2015.

Veblen, Th., *The Place of Science in Modern Civilization*, New York, Cosimo Classics.

VeneKlasen, L. și Miller, V., *A New Weave of Power, People, and Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation,* Rugby, Warwickshire, Practical Action, 2007.

Vignoles, V.L., ”The common view, the cultural binary, and how to moveforward”, în *Asian Journal of Social Psychology*, Vol.21, nr. 4, 2018.

Vollmer, F., ”Personality Psychology and Postmodernism,”, în *Journal of Research in Personality,* vol. 34, 2000, pp.498-508.

Von Bertalanffy, L., *General System Theory. Foundations, Development*, *Applications*, New York, Braziller, 1968.

Walke, S.H., *Social Work and the Training of Social Workers,* Chapel Hill, The University of North Carolina Press, 2013.

Walsh, J., *The Dynamics of the Social Worker-Client Relationship*, Oxford, Oxford University Press, 2021.

Walsh, M., *The RecoveryPhilosophy and Direct Social Work Practice,* Oxford, Oxford University Press, 2013.

Walton, R., „Social Work as a Social Institution”, în *The British Journal of Social Work* 35, nr.5, 2005, pp.587–607.

Ward, M.D. și Ahlquist, J.S., *Maximum Likelihood for Social Science: Strategies for Analysis*, Cambridge, Cambridge University Press, 2018.

Webb, D., "Themes and Continuities in Radical and Traditional Social Work, în *The British Journal of Social Work*, Vol. 11, nr. 2, 1981, pp.143–158.

Webb, S., „Critical social work and the politics of transformation", în The *Routledge Handbook of Critical Social Work* (Major International Reference Work), 2019, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, https://www.routledge.com/The-Routledge-Handbook-of-Critical-Social-Work-1st-Edition/Webb/p/book/9781138578432.

Weber, M., *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*, Oakland, California, University of California Press.

Webster, M., „Complexity approach to frontline social work management: Constructing an emergent team leadership design for a managerialist world", în *Social Work & Social Sciences Review,* 14 (1), 2010, pp.27-46.

Weick, A., „Reconceptualizing the Philosophical Perspective of Social Work", în *Social Service Review*, 61, 2, 1987, pp.218-230, p. 223.

West, A, M., *Christianity and the Doctrine of Non-Dualism,* Sophia Perennis, 2017.

Wiggershaus, R., *The Frankfurt School: Its History, Theory and Political Significance 1st Edition*, Cambridge, Polity, 1995.

Williams, B., *Philosophy as a Humanistic Discipline*. New Jersey, Princeton University Press, 2008.

Williams, B., *Introducere în etică,* București, Editura Alternative, 1993.

Williams, R., *Culture and Society: 1780-1950*, New York City, Columbia University Press, 1983.

Williams, R., *The Sociology of Culture*, Chicago, University of Chicago Press,1995.

Wing Sue, D., *Multicultural social work practice*, Hoboken, New Jersey, WILEY, 2016.

Wolff, Ch., *The Law of Nations Treated According to the Scientific Method*, Carmel, Indiana, Liberty Fund Inc, 2017.

Wyka, A.W., "In Search of the East Central European Media Model – The Italinization Mode? A Comparative Perspective on the East Central European and South European Media System.", in B. Dobek-Ostrowska și M. Glowacki (Eds.), *Comparing Media Systems in Central Europe – Between Commercialization and Politicization*, Wroclaw, Uniwersytetu Wrocławskiego, 2008, pp.55–69.

Young, M., *Bringing Knowledge Back In: From Social Constructivism to Social Realism in the Sociology of Education*, Milton Park, Abingdon-on-Thames, Oxfordshire, Routledge, 2007

Yuill, C. și Gibson, A., *Sociology for Social Work: An Introduction,* Thousand Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2010.

Zaharia, C.T., „Analiza climatului organizațional: de la date ale cercetări la practica evaluării", în *Revista de Psihologie Organizationala,* vol. VII, nr. 1-2, Editura Polirom,2007.

Zamfir, E. și Precupețu, I., *Calitatea Vieții: un proiect pentru România*, București, Editura Academiei Române, 2018.

Zamfir, E., „The new human model proposed by humanistic psychology. Types of conflict resolution", în *Revista de Asistență Socială*, nr. 1-2, Editura Polirom, 2008, pp.7-17.

Zastrow, Ch., *Introduction to Social Work and Social Welfare: Empowering People*, Pacific Grove, Ca., Thomson Brooks/Cole, 2009.

Zauderer, N.A., *Freedom, Action, and Motivation in Spinoza's "Ethics"*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2021.

Zaviršek, D., "Social Work Education in Eastern Europe: Can Post-Communism be Followed by Diversity?", în C. Noble, H. Strauss și B. Littlechild, *Global Social Work: Crossing*

Borders, Blurring Boundaries, Sydney, Sydney University Press., 2014. pp.271–282.

Zaviršek, D., capitolul „Women and Social Work in Central and Eastern Europe", în D. Zaviršek, *Women and Gender in Postwar Europe*. Londra, Routledge, 2012,.

Zimmermann, J., *Humanism and Religion: A Call for the Renewal of Western Culture*, Oxford, Oxford University Press, 2012.

Zimmermann, Z., 'Towards a Religious Humanism?', în *Humanism and Religion: A Call for the Renewal of Western Culture*, online edn, Oxford Academic, 24 May 2012.

Zlate, M., *Fundamentele psihologiei*, Iași, Editura Polirom, 2009.

Znaniecki, F., *On humanistic sociology*, Chicago, University of Chicago Press, 1969.

http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/

http://parohia-waldkraiburg.de › files › documente. „Petre Tutea - Ateii s-au nascut, dar s-au nascut degeaba" (articol online), http://parohia-waldkraiburg.de/files/documente/Petre%20Tutea.pdf

http://www.cnasr.ro/

http://www.learneurope.eu/index.php?cID=300, accesat în 01.02.2022.

http://www.socialma.ro/cinci-principii-de-filantropie-sociala-crestin-ortodoxa/

https://dictionary.apa.org/psychology.

https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/consciousness.

https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/model.

https://patriarhia.ro/images/pdf/SocialFilantropic/REGULAMENT_ORGANIZARE_FUNCTIONARE.pdf

https://patriarhia.ro/regulamentul-de-organizare-si-funcionare-a-asistenei-social-filantropice-1199.html, accesat online în 12.12.2022.

https://psychologydictionary.org/psychological-factors/.

https://www.bisericacatolica.ro/institutii-afiliate/caritas/, accesat online în 12.12.2022.

https://www.etuc.org/en/european-social-model, accesat în 01.02.2022.

https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/

https://www.medicalnewstoday.com/articles/play-therapy#who-it-is-for.

https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/philosophy?q=philosophy

https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English.

EDITURA
LUMEN
în elita editurilor românești

Știință, Filosofie și Umanism în Asistența Socială
Petru Ștefăroi

Copyright Editura Lumen, 2024
Iaşi, Ţepeş Vodă, nr.2
Editura Lumen este acreditată CNCS

redactia@edituralumen.net
www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Redactor: Dana Mereuță
Design copertă: Dana Mereuță

Reproducerea oricărei părţi din prezentul volum prin fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de mediul de transmitere, este interzisă.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ŞTEFĂROI, PETRU
Ştiinţă, filosofie şi umanism în asistenţa socială : de la modelul Pasiv-Sociologist la modelul Proactiv-Multidisciplinar şi de la "Asistent" Social la "Profesionist" Social /
Petru Ştefăroi. - Iaşi : Lumen, 2025
Conţine bibliografie

ISBN 978-973-166-638-9
364

ACEASTA ESTE O

PREVIZUALIZARE